

Plagiarism Checking Report

Created on 2025-07-10 14:22:04 at 14:22 PM

Submission Information

ID	SUBMISSION DATE	SUBMITTED BY	ORGANIZATION	FILENAME	STATUS	SIMILARITY INDEX
4361750	Jul 10, 2025 at 14:07 PM	charoenphong.wi@mcu.ac.th	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	เล่มรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์-การบริหารจิตและเจริญปัญญาผู้สูงอายุ.pdf	Completed	8.68 %

Match Overview

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
1	จิตวิทยาในพระอภิธรรม	Chittadhammasithi, Maechee Sarinrattana	วารสารศิลปการ จัดการ	0.55 %
2	The 4 Foundations of Mindfulness and human's daily life development	ณ นคร, ทิพย์ธิดา	วารสารพุทธจิตวิทยา	0.51 %
3	Wisdom Development: Why must the Wisdom Development?	Paññādikā, Phra Montri	วารสารวิชาการ สถาบันพัฒนาพระ วิทยากร	0.28 %
4	THE DEVELOPMENT OF THE HUMAN MIND USING BUDDHIST PRINCIPLES	Sirivaddhano, Phrakhruwinairon Sirichet	วารสารมหาจุฬานาคร ทรรศน์	0.25 %
5	การศึกษาเชิงวิเคราะห์พุทธธรรมเชิงประสพการณ์สำหรับพัฒนาสุขภาพทางปัญญา	สุนทรวนาเวศ ณ, วัชรารัตน์	Journal of Social Religion and Culture	0.21 %
6	SCHOOL OF ELDERS: WELL-BEING SYSTEM MANAGEMENT AND BENEFITS IN THE SCHOOLS IN CASE OF THE SOUTH OF THAILAND.	., พระครูวิรัตธรรมโชติ	วารสารมหาจุฬานาคร ทรรศน์	0.18 %
7	Method of Mind Development through Buddhist Wisdom	พึงเทียร, จารุวรรณ	มจร พุทธศาสตร์ ปริทรรศน์	0.17 %
8	THE BUDDHADHAMMA AND THE SUCCESSFUL AND EFFECTIVE WORK	Prasomsuk, Anontri	วารสารบัณฑิตศึกษา มหาจุฬาลงกรณ	0.17 %
9	Recreation Activities, the Way to Active Aging	sangajai, karpprapa	วารสารสังคมภิวัฒน์	0.17 %
10	Learning Management on Sex Education using Love Model for Reducing Risk Sexual Behaviors to Adolescents	Songchim, Supansa	วารสารพยาบาล ทหารบก	0.15 %

Match Details

[illegible]

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
แบบไม่ว่าจะเป็นการเสริมประสิทธิภาพทางสังคมในลักษณะการพัฒนา ศักยภาพและการสร้างเครือข่ายในกลุ่มผู้สูงอายุการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตลอดช่วงชีวิตภายใต้กิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุและศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้และประเด็นการเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาพที่ดี๒ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาอย่างเหนียวแน่นองค์กรทางศาสนาเป็นเสาหลักที่พึ่งทางด้านจิตใจที่สำคัญฉะนั้นจึงเห็นว่า	เครือข่ายในกลุ่มผู้สูงอายุการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตลอดช่วงชีวิตภายใต้กิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุและศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ(กรมกิจการผู้สูงอายุกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2564)ผู้สูงอายุไทยส่วนใหญ่มีความศรัทธาเชื่อมั่นในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาอย่างเหนียวแน่นแท้จริงแล้วในวิถีการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุมีการน้อมนำเอาหลักธรรมคำสอนไปยึดถือปฏิบัติโดยอยู่ในรูปแบบของประเพณีวิถีวัฒนธรรมไทยองค์กรทางศาสนาจึงเป็นเสาหลักที่พึ่งทางด้านจิตใจที่สำคัญของชาวไทยมาแต่อดีตฉะนั้นจึงเห็นว่าหน่วยงานต่างๆที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุควรมีการนำเอาหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปใช้เป็นเครื่องมือช่วยเยียวยารักษาจิตใจผู้สูงอายุในมิติของการพัฒนาสุขภาพทางด้านจิตใจที่ก่อให้เกิดสุขภาวะทางด้านสังคมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในครอบครัวชุมชนทั้งกลุ่มคนวัยเดียวกันและการปรับตัวอยู่ร่วมกันกับคนต่างวัยรวมทั้งสุขภาวะทางด้านปัญญาคือการมีโลกทัศน์ชีวิตที่รู้และเข้าใจสังขารของโลกและชีวิตตามทัศนะคำสอนทางพุทธปรัชญาเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีดำเนินชีวิตไปอย่างมีความสุขในการอยู่ร่วมกับคนวัยเดียวกันหรือต่างวัยในสังคมด้วยจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคมไทยประกอบกับธรรมชาติของผู้สูงอายุที่ต้องเผชิญกับความเสื่อมและภาวะความถดถอยทางร่างกายจิตใจและความสัมพันธ์ทางสังคมมักจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและสุขภาวะของผู้สูงอายุอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้โดยผู้สูงอายุประสบปัญหาด้านจิตใจที่มาจากความรู้สึกเหงาว่าเหวและไม่เห็นคุณค่าในตนเองปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบที่เป็นผลมาจากการไม่รู้เท่าทัน
หน่วยงานต่างๆที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุควรมีการนำเอาหลักธรรมคำสอนไปใช้เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการช่วยเยียวยารักษาจิตใจผู้สูงอายุในมิติของการพัฒนาสุขภาพทางด้านจิตใจและสุขภาวะทางด้านปัญญาเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีดำเนินชีวิตไปอย่างมีความสุขในการอยู่ร่วมกับคนวัยเดียวกันหรือต่างวัยในสังคมด้วยจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคมไทยประกอบกับธรรมชาติของผู้สูงอายุที่	และสร้างหลักประกันต่างๆเพื่อรองรับประชากรสูงอายุในอนาคตกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กำหนดนโยบายขับเคลื่อนการทำงานเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุหลากหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการเสริมประสิทธิภาพทางสังคมในลักษณะการพัฒนาศักยภาพและการสร้างเครือข่ายในกลุ่มผู้สูงอายุการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตลอดช่วงชีวิตภายใต้กิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุและศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ(กรมกิจการผู้สูงอายุกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2564)ผู้สูงอายุไทยส่วนใหญ่มีความศรัทธาเชื่อมั่นในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาอย่างเหนียวแน่นแท้จริงแล้วในวิถีการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุมีการน้อมนำเอาหลักธรรมคำสอนไปยึดถือปฏิบัติโดยอยู่ในรูปแบบของประเพณีวิถีวัฒนธรรมไทยองค์กรทางศาสนาจึงเป็นเสาหลักที่พึ่งทางด้านจิตใจที่สำคัญของชาวไทยมาแต่อดีตฉะนั้นจึงเห็นว่าหน่วยงานต่างๆที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุควรมีการนำเอาหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปใช้เป็นเครื่องมือช่วยเยียวยารักษาจิตใจผู้สูงอายุในมิติของการพัฒนาสุขภาพทางด้านจิตใจที่ก่อให้เกิดสุขภาวะทางด้านสังคมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในครอบครัวชุมชนทั้งกลุ่มคนวัยเดียวกันและการปรับตัวอยู่ร่วมกันกับคนต่างวัยรวมทั้งสุขภาวะทางด้านปัญญาคือการมีโลกทัศน์ชีวิตที่รู้และเข้าใจสังขารของโลกและชีวิตตามทัศนะคำสอนทางพุทธปรัชญาเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีดำเนินชีวิตไปอย่างมีความสุขในการอยู่ร่วมกับคนวัยเดียวกันหรือต่างวัยในสังคมด้วยจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคมไทยประกอบกับธรรมชาติของผู้สูงอายุ

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ต้องเผชิญกับความเสื่อมและภาวะความถดถอยทางร่างกายจิตใจและความสัมพันธ์ทางสังคมมักจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและสุขภาวะของผู้สูงอายุอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้โดยผู้สูงอายุประสบปัญหาด้านจิตใจที่มาจากความรู้สึกเหงาว่าเหวและไม่เห็นคุณค่าในตนเองปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบที่เป็นผลมาจากการไม่รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นปัญหาช่องว่างในการสื่อสารและ๑สำนักงานสถิติแห่งชาติกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมการสำรวจประชากรผู้	มักจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและสุขภาวะของผู้สูงอายุอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้โดยผู้สูงอายุประสบปัญหาด้านจิตใจที่มาจากความรู้สึกเหงาว่าเหวและไม่เห็นคุณค่าในตนเองปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบที่เป็นผลมาจากการไม่รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นปัญหาช่องว่างในการสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มคนอื่นๆ(สิรินทรพิบูลภานุวัธน์และคณะ, 2563)เห็นได้ว่าปัญหาด้านจิตใจเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับสุขภาวะ 60 Journal of Mani Chettha Ram Wat Chommani Vol .6 No .2(March - April 2023)จิตของผู้สูงอายุการน้อมนำเอาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา(Buddhist Perspective)มาใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้สูงอายุจึงเป็นอีกทางเลือกที่สามารถนำไปสู่การการแก้ไขปัญหและพัฒนาวิถีการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดีโดยการนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้มีความสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สุขุมเข้าใจชีวิตเผชิญปัญหาได้โดยการยอมรับและเข้าใจชีวิตตามความเป็นจริงปฏิบัติกิจกรรมอันมีคุณประโยชน์ต่อร่างกายและจิตใจอย่างสม่ำเสมอดำเนินชีวิตด้วยความมีสุขภาพจิตที่ดีและพัฒนาภาวะจิตใจของตนไปสู่ความรู้สึกพึงพอใจภูมิใจในชีวิตของตนที่เกิดมาสามารถจัดการกับชีวิตที่ดำเนินในแต่ละวันมีการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขอย่างยั่งยืนคณะผู้วิจัยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม(สป.อว.)ในโครงการทุนพัฒนาศักยภาพการทำงานวิจัยของอาจารย์รุ่นใหม่ภายใต้หัวข้อวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
๒การสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มคนอื่นๆเห็นได้ว่าปัญหาด้านจิตใจเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่เกิดจากทักษะการบริหารจิตและเจริญปัญญาของผู้สูงอายุหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา Buddhist Perspective เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการการแก้ไขปัญหและพัฒนาวิถีการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดีโดยการนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้มีความสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเสริม	และความสัมพันธ์ทางสังคมมักจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและสุขภาวะของผู้สูงอายุอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้โดยผู้สูงอายุประสบปัญหาด้านจิตใจที่มาจากความรู้สึกเหงาว่าเหวและไม่เห็นคุณค่าในตนเองปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบที่เป็นผลมาจากการไม่รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นปัญหาช่องว่างในการสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มคนอื่นๆ(สิรินทรพิบูลภานุวัธน์และคณะ, 2563)เห็นได้ว่าปัญหาด้านจิตใจเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับสุขภาวะ 60 Journal of Mani Chettha Ram Wat Chommani Vol .6 No .2(March - April 2023)จิตของผู้สูงอายุการน้อมนำเอาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา(Buddhist Perspective)มาใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้สูงอายุจึงเป็นอีกทางเลือกที่สามารถนำไปสู่การการแก้ไขปัญหและพัฒนาวิถีการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดีโดยการนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้มีความสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สุขุมเข้าใจชีวิตเผชิญปัญหาได้โดยการยอมรับและเข้าใจชีวิตตามความเป็นจริงปฏิบัติกิจกรรมอันมีคุณประโยชน์ต่อร่างกายและจิตใจอย่างสม่ำเสมอดำเนินชีวิตด้วยความมีสุขภาพจิตที่ดีและพัฒนาภาวะจิตใจของตนไปสู่ความรู้สึกพึงพอใจภูมิใจในชีวิตของตนที่เกิดมาสามารถจัดการกับชีวิตที่ดำเนินในแต่ละวันมีการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขอย่างยั่งยืนคณะผู้วิจัยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม(สป.อว.)ในโครงการทุนพัฒนาศักยภาพการทำงานวิจัยของอาจารย์รุ่นใหม่ภายใต้หัวข้อวิจัยเรื่องการพัฒนา

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
สร้างความฉลาดทางอารมณ์สุขุมเข้าใจชีวิตเผชิญปัญหาได้โดยการยอมรับและเข้าใจชีวิตตามความเป็นจริงปฏิบัติกิจกรรมอันมีคุณประโยชน์ต่อร่างกายและจิตใจอย่างสม่ำเสมอดำเนินชีวิตด้วยความมีสุขภาพจิตที่ดีและพัฒนาภาวะจิตใจของตนไปสู่ความรู้สึกพึงพอใจภูมิใจในชีวิตของตนที่เกิดขึ้นมาสามารถจัดการกับชีวิตที่ดำเนินในแต่ละวันมีการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขอย่างยิ่งในการวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาเพื่อสร้างชุดความรู้ที่มีสาระสำคัญคือการนำ	และสภาวะของผู้สูงอายุอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้โดยผู้สูงอายุประสบปัญหาด้านจิตใจที่มาจากความรู้สึกเหงาว่าเหวและไม่เห็นคุณค่าในตนเองปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบที่เป็นผลมาจากการไม่รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นปัญหาช่องว่างในการสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มคนอื่น(สิรินทรพิบูลภาณุวัธนและคณะ, 2563)เห็นได้ว่าปัญหาด้านจิตใจเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับสภาวะ 60 Journal of Mani Chettha Ram Wat Chommani Vol .6 No .2(March - April 2023)จิตของผู้สูงอายุการน้อมนำเอาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา(Buddhist Perspective)มาใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้สูงอายุจึงเป็นอีกทางเลือกที่สามารถนำไปสู่การการแก้ไขปัญหและพัฒนาวิถีการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดีโดยการนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้มีความสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สุขุมเข้าใจชีวิตเผชิญปัญหาได้โดยการยอมรับและเข้าใจชีวิตตามความเป็นจริงปฏิบัติกิจกรรมอันมีคุณประโยชน์ต่อร่างกายและจิตใจอย่างสม่ำเสมอดำเนินชีวิตด้วยความมีสุขภาพจิตที่ดีและพัฒนาภาวะจิตใจของตนไปสู่ความรู้สึกพึงพอใจภูมิใจในชีวิตของตนที่เกิดขึ้นมาสามารถจัดการกับชีวิตที่ดำเนินในแต่ละวันมีการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขอย่างยิ่งในคณะผู้วิจัยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม(สป.อว.)ในโครงการทุนพัฒนาศักยภาพการทำงานวิจัยของอาจารย์รุ่นใหม่ภายใต้หัวข้อวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ชุมชนโดยใช้วิจัยเป็นฐานวิชาศึกษา
ค่า Value หรือ V และขั้นเห็นคุณค่าความดี Excellence หรือ E ๔ ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการบริหารจิตและเจริญปัญญาที่สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าด้วยหลักการเรียนรู้ของใหญ่คือผู้ใหญ่ไม่ต้องการเข้ามาเรียนโดยการเป็นผู้รับในสิ่งที่ตนเองต้องการจะรู้เพียงอย่างเดียวเนื่องจากตนเองก็มีความรู้ทักษะและประสบการณ์อยู่บ้างจึงอาจจะแสดงความคิดเห็นเปรียบเทียบและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่นบ้าง ๕วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดีมหาวิทยาลัยมหา	ตามหลักพุทธธรรมผลการวิจัยพบว่าผู้เกษียณอายุส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาด้านสุขภาพใจคิดเป็นร้อยละ93.75ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยโดยเฉพาะกลุ่มผู้เกษียณอายุที่ได้เข้าร่วมวัดฟังธรรมสวดมนต์ให้พระเป็นประจําให้ทานรักษาศีลและเจริญภาวนา(นิวัฒน์พัฒน์วันเพ็ญ, 2563)จากการทดลองใช้และประเมินผลการจัดกิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสภาวะจิตของผู้สูงอายุในส่วนของกิจกรรมที่เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันการถ่ายทอดประสบการณ์เกี่ยวกับทักษะการบริหารอารมณ์เพื่อสภาวะจิตที่ดีของตนเองส่งผลให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมได้ตระหนักเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดวีระชนม์เขมวีโรและคณะผลการวิจัยพบว่าความผาสุกทางจิตวิญญาณของผู้สูงอายุเกิดขึ้นจากความพึงพอใจหรือชื่นชมในประสบการณ์ของตน(พระปลัดวีระชนม์เขมวีโร, 2560)และสอดคล้องกับแนวคิดของวิบูลย์บุญธโรกุลเรื่องหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่กล่าวว่าผู้ใหญ่ไม่ต้องการเข้ามาเรียนโดยการเป็นผู้รับในสิ่งที่ตนเองต้องการจะรู้เพียงอย่างเดียวเนื่องจากตนเองก็มีความรู้ทักษะและประสบการณ์อยู่บ้างจึงอาจจะแสดงความคิดเห็นเปรียบเทียบและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่นบ้าง(วิบูลย์บุญธโรกุล, 2545)องค์ความรู้ใหม่ผลการศึกษารวบรวมเรื่องการพัฒนากิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสภาวะจิตของผู้สูงอายุชุมชนวัดบางหลวงอำเภอบางเลนจังหวัดนครปฐมนำเอาหลักการทางพระพุทธศาสนาไปใช้เป็นกรอบคิดในการพัฒนาเป็นกิจกรรมต่างๆโดยการออกแบบกิจกรรมร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประกอบด้วยผู้สูงอายุในชุมชนตัวแทนชาวบ้านตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตัวแทนโรง

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ด้วยเหตุผลอย่างรอบด้านสามารถแสวงหาความรู้ด้วยวิธีที่ถูกต้องเหมาะสมอย่างต่อเนื่องและการรู้เท่าทันสื่อภัยจากมีจลาชีพดิจิทัลด้านดินหมายถึงต้นจากการถูกรวบงาของความคิดฝ่ายลบด้วยสถิติระยะหนึ่งถึงปัจจุบันขณะสามารถควบคุมอารมณ์ได้มีความเชื่อในความพยายามของตนกระทำสิ่งต่างๆด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจและไม่ทำอะไรตามการชักจูงของความคิดอกุศลที่ก่อให้เกิดทุกข์โศกทางร่างกายและจิตใจด้านเบิกบานหมายถึงเบิกบานสดชื่นแจ่มใสมีความ	หวังก่อนขนาดอย่างไรเป้าหมายดังนั้นสุขภาวะทางปัญญาของผู้ต้องซึ่งที่ผู้วิจัยค้นพบมีลักษณะเทียบเคียงได้กับการวารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธปีที่ 5 ฉบับที่ 3 มีนาคม 2563 271 วิเคราะห์องค์ประกอบสุขภาวะทางปัญญาตามหลักพุทธธรรมของพัฒนาภพภวียอดพัฒนภพภวียอด 2558 ที่ว่าประกอบด้วย 3 องค์ประกอบได้แก่ 1 รู้คือการมองเชื่อมโยงจากเหตุถึงผลรู้จักคิดพิจารณาและแก้ปัญหาด้วยการคิดแยกแยะไตร่ตรองตามเหตุผลอย่างรอบด้านมากกว่าใช้อารมณ์รู้จักมองแง่ดีสามารถหาประโยชน์จากอุปสรรคหรือความทุกข์สามารถเห็นสิ่งทั้งหลายที่เปลี่ยนแปลงตามความจริงที่เกิดขึ้นยอมรับความจริงที่ว่าทุกสิ่งมีขึ้นมีลงมีดีมีเสียและสามารถแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการอันถูกต้องเหมาะสมอย่างต่อเนื่อง 2 ดินการมีสติตระหนักถึงสภาวะปัจจุบันไม่คาดหวังอนาคตอย่างเพ้อฝันมีความเชื่อในความพยายามของตนกระทำอะไรด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจของตนเองไม่ทำอะไรตามการชักจูงของความอยากที่ไม่ดีตั้งหน้าและสามารถควบคุมอารมณ์ได้และ 3 เบิกบานคือความผาสุกจิตสงบนิ่งไม่กระวนกระวายมีอิสระไม่ยึดติดในสิ่งใดและเกื้อกูลสอดคล้องกับวอลแลสและชาปีโร B Alan Wallace and Shauna L Shapiro 2006 ที่กล่าวว่าหลักพุทธธรรมมุ่งเน้นไปที่การมีสุขภาวะของจิตใจที่ปราศจากความเจ็บปวดความหลงและเข้าถึงศักยภาพทางปัญญาความเมตตาและการสร้างสรรค์เทียบเคียงได้กับการศึกษาของอุไรรัตน์ใหญ่ที่ได้ศึกษารูปแบบกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาวะทางปัญญาสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดปัตตานีพบว่ากลุ่มเยาวชนมีสุขภาวะทางปัญญาด้านจัดการตน
เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็นระดับใดแก่ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ Aging Society หมายถึงสังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ ๑๐ ของประชากรทั้งประเทศหรือมีประชากรอายุตั้งแต่ ๕๕ ปีมากกว่าร้อยละ ๗ ของประชากรทั้งประเทศแสดงว่าประเทศนั้นกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ Aged Society หมายถึงสังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ ๒๐ ของประชากรทั้งประเทศหรือมี	of the community Moreover the elderly have to comply with the club regulation Consequently the elderly club is a starting point for community elderly accumulation From the previous records the clubs established could implement and had continuing activities only half of them due to various management problems However some of them had successful management Conclusively success key factors of the elderly club comprise management club committee club member and club activities Keywords Management Elderly club บทนำการคาดประมาณประชากรโลกขององค์การสหประชาชาติพบว่าระหว่างปีพศ 2558 ถึงปีพศ 2573 จำนวนประชากรในโลกที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปคาดว่าจะเติบโตร้อยละ 56 กล่าวคือจาก 901 ล้านคนเป็น 14 พันล้านคนและในปี 2593 ประชากรโลกของผู้สูงอายุคาดว่าจะเพิ่มขึ้นมากกว่าเท่าตัวจากปีพศ 2558 ซึ่งจะมีจำนวนเกือบ 21 พันล้านคน United Nations UN 2015 p 2 ทั้งนี้ องค์การสหประชาชาติได้แบ่งระดับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1 ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ Aging society หมายถึงสังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศหรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปีมากกว่าร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศแสดงว่าประเทศนั้นกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ 2 ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ Aged society หมายถึงสังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศหรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปีมากกว่าร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศแสดง

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ประชากรอายุตั้งแต่ ๕ ปีมากกว่าร้อยละ ๑๔ ของประชากรทั้งประเทศแสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์และระดับสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ Super Aged Society หมายถึงสังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ ๖๕ ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ ๒๐ ของประชากรทั้งประเทศแสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ที่ราฟรอนศิริจันทน์ให้มีความหมายผู้สูงอายุไว้ว่าผู้สูงอายุหมายถึงผู้ที่อายุ ๖๐ ปีขึ้นไปซึ่งอยู่ในช่วงสุดท้ายของวงจรชีวิต	United Nations UN ให้นิยามประเทศใดมีประชากรอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศหรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปีมากกว่าร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศแสดงว่าประเทศนั้นกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ Aging society และจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ Aged society เมื่อสังคมหรือประเทศมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศหรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปีมากกว่าร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศและเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ Superaged society เมื่อสังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศสำหรับประเทศไทยสำนักงานสถิติแห่งชาติสรุปว่าไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี 2548 โดยมีประชากรผู้สูงอายุร้อยละ 104 ของประชากรทั้งประเทศและคาดว่าจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในช่วงปี 2564 National Board of the Elderly 2014 เมื่อเปรียบเทียบประชากรในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนในปี 2558 พบว่ามีประชากรรวมทั้งหมด 630 ล้านคนมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปอยู่ประมาณ 59 ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ 9 ของประชากรทั้งหมดโดยประเทศที่เข้าเกณฑ์เป็นสังคมสูงอายุมิ 3 ประเทศคือสิงคโปร์ร้อยละ 18 ไทยร้อยละ 16 และเวียดนามร้อยละ 10 ในปี 2558 ประชากรไทยมีจำนวน 651 ล้านคนโดยในจำนวนนี้เป็นประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป 11 ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ 16 ของประชากรทั้งหมด National Board of the Elderly 2015 ธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงของบุคคลเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุโดยรวมมีความใกล้เคียงกันแม้ว่าจะมีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล
๒๕๕๕ หน้ภาพทบทวนวิสัยทัศน์สังคมและฐานการวิจัยประเสริฐการสังเคราะห์งานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางจิตและสังคมที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในประเทศไทยนครนายกมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ๒๕๕๕ หน้า ๖	Srinakharinwirot University Journal of Behavioral Science Vol 20 No 1 January 2014 ISSN 16861442 วารสารพฤติกรรมศาสตร์ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 มกราคม 2557 36 ลิขสิทธิ์โดยสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บัณฑิตด้านจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยการวิเคราะห์หาคำถาม 1 นิสิตา พิงโพธิ์ 2 ฐานการวิจัยประเสริฐ 3 บทคัดย่อการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาและศึกษาขนาดอิทธิพลของปัจจัยด้านจิตและสังคมที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้การวิเคราะห์หาคำถามกลุ่มตัวอย่างคือรายงานการวิจัยเชิงปริมาณที่มีประเด็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและมีการวิเคราะห์ข้อมูล
พลท้าวการจัสดสัการสังคมแก่ผู้สูงอายุและคนพิการของเทศบาลตำบลในพื้นที่อำเภอแรมวังจังหวัดเชียงใหม่เชียงใหม่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ๒๕๕๖ หน้า ๒๒๗ ลิขสิทธิ์วรรณแสงสิงห์การศึกษาวิตชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักพุทธธรรมณศึกษามชชนบ้านลือคำหาญอำเภอวารินชำราบจังหวัดอุบลราชธานีกรุงเทพมหานครมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๕๗ หน้า ๘๘ สมรัตน์ขำมากคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตอำเภอสังขละบุรีจังหวัดสงขลาสงขลามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ๒๕๕๔ หน้า ๑๐๑๒	สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 1 ควรศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาสุขภาพของผู้สูงอายุตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา 2 ควรศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเอกสารอ้างอิงจัดพิมพ์โดยคณะวิทยาด้านอายุรกรรม 2553 หลักการดูแลผู้สูงอายุเบื้องต้น เชียงใหม่มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 2557 การศึกษาวิตชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักพุทธธรรมณศึกษามชชนบ้านลือคำหาญอำเภอวารินชำราบจังหวัดอุบลราชธานีวิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิตพระนครศรีอยุธยามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเทศบาลตำบลมหาพรหมณ์ 2562 รายงานผลการดำเนินงานประจำปี พระนครศรีอยุธยาเทศบาลตำบลมหาพรหมณ์สุเทพสารบรรณ 2559 การพัฒนาและการเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยารายงานการวิจัยพระนครศรีอยุธยาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพระครูภาวนาโพธิคุณ 2557 บทบาทการเสริมสร้างสุขภาพเชิงพุทธของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดขอนแก่นรายงานการวิจัยขอนแก่นมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่นพระครูวิมลเจดีย์กรมทวีมีสุข 2561 กระบวนการเตรียมความพร้อมของวัดในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุวิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตสาขาการพัฒนาสังคม พระนครศรีอยุธยาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย 2560 สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย กรุงเทพมหานคร Feddersen E Ludtke I 2011 Living for the Elderly Principles and

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
แบ่งเซลล์ตัวใหม่เช่นเซลล์สมองหรือเซลล์กล้ามเนื้อหัวใจทำให้เกิดอาการหัวใจวายได้๑๓ทฤษฎีว่าด้วยยีนส์ Genetic Theory เชื่อว่าการสูงอายุนั้นเกิดขึ้นจากพันธุกรรมซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างบางส่วนของร่างกายคล้ายคลึงกับหลายช่วงคนเมื่อมีอายุมากขึ้นเช่นศีรษะล้านผมหงอกเร็ว๑๔ทฤษฎีว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงและความผิดพลาดของเซลล์ร่างกาย Somatic Mutation and Error Theory ทฤษฎีแรกกล่าวถึงความผิดปกติ Mutation ทำให้เกิดการสูงอายุเร็วขึ้นเช่นการได้รับรังสีเล็กน้อยเป็นประจำหรือได้รับ	พบว่าการคาดการณ์อายุโลกได้กำหนดความหมายของผู้สูงอายุหมายถึงผู้ที่มียายุ 60 ปีหรือมากกว่าเมื่อนับตามวัยสำหรับในประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่ใช้เกณฑ์ที่อายุ 65 ปี World Health Organization 2010 ขณะที่ประเทศไทยได้กำหนดอายุของผู้สูงอายุคือบุคคลที่มีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 2553 ทฤษฎีความสูงอายุนั้นสูงอายุชราหรือแก่เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้การอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวไม่สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งโดยขอนำเสนอทฤษฎี 3 สาขาเพื่อใช้ในการอธิบายกระบวนการสูงอายุดังนี้ 1 ทฤษฎีทางชีววิทยาเป็นทฤษฎีที่อธิบายสาเหตุของความสูงอายุที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงจากภายในประกอบด้วย 9 ทฤษฎีได้แก่ 1 ทฤษฎีว่าด้วยคอลลาเจน Collagen Theory เชื่อว่าเมื่อเข้าวัยสูงอายุนั้นสารที่เป็นส่วนประกอบของคอลลาเจน Collagen และไฟบรัสโปรตีน Fibrous Protein จะมีจำนวนเพิ่มขึ้นและเกิดการจับตัวกันมากทำให้เส้นใยหดสั้นจึงปรากฏรอยย่นมากขึ้น 2 ทฤษฎีว่าด้วยภูมิคุ้มกัน Immunological Theory เชื่อว่าเมื่อมีอายุเพิ่มมากขึ้นร่างกายจะสร้างภูมิคุ้มกันตามปกติน้อยลงพร้อมกับสร้างภูมิคุ้มกันชนิดทำลายตัวเองทำให้เซลล์ของร่างกายถูกทำลายเช่นเซลล์สมองเซลล์กล้ามเนื้อหัวใจ เป็นต้น 3 ทฤษฎีว่าด้วยยีนส์ Genetic Theory เชื่อว่าการสูงอายุนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอวัยวะบางส่วนในร่างกายเช่นศีรษะล้านผมหงอกเร็ว 4 ทฤษฎีว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงและความผิดพลาดของเซลล์ร่างกาย Somatic Mutation and Error Theory กล่าวว่าการได้รับรังสีเล็กน้อยเป็นประจำหรือได้รับขนาดสูงที่ส่งผลทำให้เซลล์ชีวิตสั้นลงและเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลง
สูงอายุ๑๖ทฤษฎีว่าด้วยการดูดซึมบกพร่อง Deprivation Theory เมื่อคนมีอายุมากขึ้นจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเนื่องจากความเสื่อมที่เกิดขึ้นที่ผนังเซลล์ระบบต่างๆภายในร่างกายเป็นผลให้การดูดซึมหรือการส่งผ่านออกซิเจนและสารอาหารต่างๆในเลือดไปสู่อวัยวะต่างๆได้รับออกซิเจนสารอาหารไม่เพียงพอ๑๗ทฤษฎีว่าด้วยการสะสม Accumulation Theory กล่าวว่าในน้ำเหลืองของคนหรือสัตว์ที่สูงอายุพบว่าการสะสมของสารบางอย่างซึ่งมีผลต่อการหยุดการเจริญ	ว่าเมื่อมีอายุเพิ่มมากขึ้นร่างกายจะสร้างภูมิคุ้มกันตามปกติน้อยลงพร้อมกับสร้างภูมิคุ้มกันชนิดทำลายตัวเองทำให้เซลล์ของร่างกายถูกทำลายเช่นเซลล์สมองเซลล์กล้ามเนื้อหัวใจ เป็นต้น 3 ทฤษฎีว่าด้วยยีนส์ Genetic Theory เชื่อว่าการสูงอายุนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอวัยวะบางส่วนในร่างกายเช่นศีรษะล้านผมหงอกเร็ว 4 ทฤษฎีว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงและความผิดพลาดของเซลล์ร่างกาย Somatic Mutation and Error Theory กล่าวว่าการได้รับรังสีเล็กน้อยเป็นประจำหรือได้รับขนาดสูงที่ส่งผลทำให้เซลล์ชีวิตสั้นลงและเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงในด้านโครงสร้าง DNA ซึ่งส่งผลทำให้เสียชีวิต 5 ทฤษฎีว่าด้วยการเสื่อมและถดถอย Wear and Tear Theory ทฤษฎีนี้เปรียบสิ่งมีชีวิตเหมือนเครื่องจักรเชื่อว่าโครงสร้างของร่างกายมีอายุการใช้งานหากใช้งานอวัยวะส่วนใดมากก็จะทำให้อวัยวะส่วนนั้นเสื่อมเร็วและมีผลทำให้สูงอายุเร็วขึ้น 6 ทฤษฎีว่าด้วยการดูดซึมที่บกพร่อง Deprivation Theory เชื่อว่าเมื่ออายุมากขึ้นจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทำให้การดูดซึมและการนำส่งออกซิเจนรวมถึงสารอาหารต่างๆลดลงอวัยวะต่างๆจึงเสื่อมลง 7 ทฤษฎีว่าด้วยการสะสม Accumulation Theory กล่าวว่าในน้ำเหลืองของคนหรือสัตว์ที่สูงอายุพบการสะสมของสารบางอย่างโดยสารที่สะสมนี้มีผลแทรกแซงกระบวนการเผาผลาญของเซลล์ทำให้ประสิทธิภาพของการซึมผ่านของผนังเซลล์ลดลงอวัยวะต่างๆจึงเสื่อมลงและเสียชีวิตในที่สุด 8 ทฤษฎีว่าด้วยสารที่เกิดจากการเผาผลาญ Free Radical Theory กล่าวถึงสารอนุมูลอิสระที่เกิดขึ้นจะทำลายเซลล์ให้ SOCIAL WORK AND SOCIAL WELFARE FACULTY

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ผู้สูงอายุจะมีความสุขได้ควรมีบทบาทหรือกิจกรรมทางสังคมตามสมควร เช่นมีงานอดิเรกการเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมสมาคมชมรมเป็นต้น๓๓ทฤษฎีการแยกตัวเอง Disengagement Theory เชื่อว่าการที่ผู้สูงอายุไม่เกี่ยวข้องกับบทบาททางสังคมเป็นเพราะการถอนสภาพบทบาทตัวเองตามปกติของผู้สูงอายุจะลดกิจกรรมลงในการปรับตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงตามปกติของกระบวนการผู้สูงอายุ๓๔ทฤษฎีความต่อเนื่อง Continuity Theory ผู้สูงอายุจะแสวงหาบทบาททางสังคมให้มาทดแทนทาง	เกียรติ 5 JOURNAL OF SOCIAL SYNERGY เล่มสลายลง 9 ทฤษฎีว่าด้วยความเครียดและการปรับตัว Stress Adaptation Theory กล่าวว่าความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันมีผลทำให้เซลล์ตายได้ 2 ทฤษฎีความสูงอายุเชิงจิตวิทยาอธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้สูงอายุที่เปลี่ยนแปลงไปประกอบด้วย 2 ทฤษฎีได้แก่ 1 ทฤษฎีบุคลิกภาพ Personality Theory กล่าวว่าผู้สูงอายุจะมีความสุขหรือมีความทุกข์นั้นขึ้นอยู่กับภูมิหลังและการพัฒนาด้านจิตใจของผู้นั้น 2 ทฤษฎีความปราดเปรื่อง Intelligence Theory เชื่อว่าผู้สูงอายุยังมีความปราดเปรื่องและยังคงความเป็นปราชญ์ 3 ทฤษฎีเชิงสังคมวิทยาประกอบด้วย 5 ทฤษฎีได้แก่ 1 ทฤษฎีบทบาท Role Theory กล่าวว่าอายุเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งในการที่จะกำหนดบทบาทของแต่ละบุคคลในช่วงชีวิตที่ผ่านมาของตนเองอันจะส่งผลไปถึงการยอมรับบทบาททางสังคมที่กำลังจะมาถึงหรือกำลังจะเปลี่ยนไปในอนาคต 2 ทฤษฎีกิจกรรม Activity Theory เชื่อว่าผู้สูงอายุจะมีความสุขได้ควรต้องมีบทบาททางสังคมหรือกิจกรรมทางสังคมตามสมควรเช่นมีงานอดิเรกทำหรือการเป็นสมาชิกกลุ่มสมาคมชมรมเป็นต้น 3 ทฤษฎีการแยกตนเอง Disengagement Theory เชื่อว่าผู้สูงอายุที่ไม่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคมเนื่องจากการถอนสภาพและบทบาทของตนเอง 4 ทฤษฎีความต่อเนื่อง Continuity Theory กล่าวว่าผู้สูงอายุจะแสวงหาบทบาททางสังคมมาทดแทนและจะพยายามปรับตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่อย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ 5 ทฤษฎีระดับชั้นอายุ Age Stratification Theory เชื่อว่าอายุเป็นหลักเกณฑ์สากลที่จะกำหนดบทบาทสิทธิและหน้าที่เป็นต้นจินตนาณูนิพันธ์ 2551 จากทฤษฎี
ผู้สูงอายุมักมีอาการเปลี่ยนแปลงเช่นเศร้าเฉยเมยเอาแต่ใจตนเองเป็นต้นผู้สูงอายุบางคนก็ยังมีความต้องการทางโลกียซึ่งไม่เหมาะสมกับวัยของตนทำให้รู้สึกผิดหวังปัญหาเกี่ยวกับครอบครัวปัญหาของผู้สูงอายุที่น่าห่วงคือการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในอดีตจะเป็นครอบครัวใหญ่ที่เรียกครอบครัวขยายทำให้มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นและเกิดความอบอุ่นระหว่างพ่อแม่และลูกหลานในปัจจุบันครอบครัวคนไทยโดยเฉพาะในเขตเมืองจะเป็นครอบครัวเดี่ยวเป็นส่วนใหญ่อุบลกุลหลานจะมาทำงาน	ทอดทั้งกังวลในเรื่องความตายผู้สูงอายุมักมีอาการเปลี่ยนแปลงเช่นเศร้าเฉยเมยเอาแต่ใจตนเองผู้สูงอายุบางคนก็ยังมีความต้องการความสุขทางโลกียซึ่งไม่เหมาะสมกับวัยของตนทำให้ได้รับความผิดหวัง 6 ปัญหาเกี่ยวกับครอบครัวปัญหาผู้สูงอายุที่น่าเป็นห่วงคือการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในอดีตจะเป็นครอบครัวใหญ่ที่เรียกว่าครอบครัวขยายทำให้มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นและเกิดความอบอุ่นระหว่างพ่อแม่และลูกหลานในปัจจุบันครอบครัวคนไทยโดยเฉพาะในเขตเมืองจะเป็นครอบครัวเดี่ยวเป็นส่วนใหญ่อุบลกุลหลานจะมาทำงานในเขตเมืองทั้งพ่อแม่ให้เฝ้าบ้านทำให้ผู้สูงอายุอยู่อย่างโดดเดี่ยวไม่ได้รับการดูแลและได้รับความอบอุ่นดังเช่นอดีตที่ผ่านมา 7 ปัญหาค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงจากภาวะทางด้านเศรษฐกิจและสังคมทำให้เยาวชนมีความกดเวที่ต่อพ่อแม่ครูอาจารย์น้อยลงผู้สูงอายุไม่ได้รับการดูแลต้องอาศัยสถานสงเคราะห์คนชราประเทศไทยใดให้ความสำคัญของเรื่องผู้สูงอายุโดยได้กำหนดให้มีแผนผู้สูงอายุแห่งชาติปัจจุบันมี 2 คือฉบับฉบับที่ 1 พศ 25252544 และฉบับที่ 2 พศ 25452564 จากการประมวลและสังเคราะห์ผลการระดมความคิดเห็นและวิพากษ์แผนผู้สูงอายุฯนำไปสู่แนวคิดพื้นฐานของผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 ฉบับปรับปรุงโดยมีปรัชญาว่าผู้สูงอายุไม่ใช่บุคคลด้อยโอกาสหรือเป็นภาระต่อสังคมแต่สามารถมีส่วนร่วมเป็นพลังพัฒนาสังคม 176 Academic MCU Buriram Journal Vol 6 No 1 2021 JanuaryJune จึงควรได้รับการส่งเสริมและเกื้อกูลจากครอบครัวชุมชนและรัฐให้ดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่ามีศักดิ์ศรีและคงไว้ซึ่งภาวะสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีให้นานที่สุดขณะเดียวกันผู้สูงอายุที่ประสบความทุกข์ยาก

10/62

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
สลายความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลศีร์ษะจะเข้ร้อยละอำเภอบางเสาธงจังหวัดสมุทรปราการชลบุรีมหาวิทยาลัยบูรพา๒๕๕๗๑๖๑๗๑๘มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีการวิจัยเพื่อการวางรากฐานและพัฒนาระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุกรุงเทพมหานครมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี๒๕๕๗๑๖	MUBAN CHOMBUENG RAJABHAT UNIVERSITY RESEARCH JOURNAL HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES Vol9 No2 July 2021 December 2021 63 ถาณิตศิลป์จารุ 2555 การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS พิมพ์ครั้งที่ 13 กรุงเทพฯปัสซิเน สอาร์แอนตัตันทนาอุยสบาย 2557 ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลศีร์ษะจะเข้ร้อยละอำเภอบางเสาธงจังหวัดสมุทรปราการวิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารมหาวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจมหาวิทยาลัยบูรพาปิยะดาภักดีอำนาจและพรชัยลิขิตธรรมโรจน์ 2554 แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดอองอำเภอชะอำจังหวัดยะลาวารสารการจัดการวิทยาศาสตร์ 31 2 121151 ภัทรรุ่งจิรเดชากุล 2559 ความต้องการเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลวัดยมอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาวารสารวิทยาการจัดการปริทรรศน์คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา 18 1 6268 มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย 2560 รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทยพศ 2560 กรุงเทพมหานครโรงพิมพ์เดือนตุลจำกััดไม่ป้ารานันท์
๑๕รักษาพยาบาลที่สะดวกรวดเร็วทันทั่วทั้งที่ต้องการการรักษาพยาบาลแบบไม่เสียค่าใช้จ่ายจากรัฐความต้องการได้พักผ่อนนอนหลับอย่างเพียงพอต้องการการบำรุงรักษาร่างกายการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอและความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อป้องกันอุบัติเหตุความต้องการทางด้านจิตใจลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและสังคมจะทำให้จิตใจของผู้สูงอายุเปลี่ยนแปลงไปด้วยผู้สูงอายุจะปรับจิตใจอารมณ์ไปตามความเปลี่ยนแปลงของร่างกายและสิ่งแวดล้อมจะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีการปรับปรุงและพัฒนาจิตใจของตัวเอง	และพัฒนาทักษะและปรับตัวกับสังคมยุคใหม่ที่เป้นยุคดิจิทัลจึงส่งผลให้เมื่อพ้นโทษออกไปสู่สังคมภายนอกอาจประสบปัญหาในการปรับตัวได้ 2 ความต้องการของผู้ต้องขังสูงอายุเมื่อผู้ต้องขังเข้าสู่วัยสูงอายุผู้ต้องขังอายุที่ต้องโทษจำคุกนั้นถือว่าเป็นผู้ที่ขาดโอกาสในสังคมและมีข้อจำกัดเนื่องจากอยู่ในสถานภาพของผู้ต้องขังความต้องการของผู้ต้องขังเหล่านี้ยังไม่ได้รับการตอบสนองเท่าที่ควรผู้เขียนจึงมีทัศนะว่าควรจะต้องให้ความสนใจและนึกถึงภาระความรับผิดชอบแก่ผู้ต้องขังสูงอายุโดยจะต้องคำนึงถึงสภาพร่างกายจิตใจและความต้องการของผู้ต้องขังดังประเด็นต่อไปนี้ 1 ความต้องการทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุผู้ต้องขังสูงอายุมีความต้องการด้านสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงต้องการมีผู้ช่วยเหลือดูแลอย่างใกล้ชิดต้องการด้านความสะดวกสบายด้านสิ่งแวดล้อมต้องการด้านอาหารที่มีคุณภาพสมตามวัยต้องการมีผู้ดูแลช่วยเหลือให้การพยาบาลยามเจ็บป่วยอย่างใกล้ชิดต้องการได้รับการตรวจสุขภาพและการรักษาพยาบาลที่สะดวกรวดเร็วทันทั่วทั้งที่ต้องการได้รับสวัสดิการการักษาพยาบาลจากรัฐต้องการพักผ่อนนอนหลับอย่างเพียงพอและออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในการป้องกันอุบัติเหตุ 2 ความต้องการทางด้านจิตใจของผู้ต้องขังสูงอายุเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและสังคมก็มีผลทำให้จิตใจของผู้ต้องขังมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วยโดยอาจเปลี่ยนไปตามร่างกายและสิ่งแวดล้อมซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ต้องขังสูงอายุส่วนใหญ่จะมีการปรับปรุงพัฒนาจิตใจไปในทางดีงามแต่นั้นก็ขึ้นอยู่กับภูมิหลังลักษณะนิสัยของแต่ละคน 3 ความต้องการด้านเศรษฐกิจสังคมของผู้ต้องขังสูงอายุต้องการได้รับความสนใจต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและหมู่คณะต้องการได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากครอบครัวและสังคมคณะ

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
เองให้เป็นไปในทางที่ดีงามมากขึ้นสามารถควบคุมอารมณ์และจิตใจได้ดีกว่าวัยหนุ่มสาวดังนั้นเมื่อคนเราอายุมากขึ้นความสุขเยือกเย็นจะมีมากขึ้นด้วยการแสดงออกจะขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละบุคคลการศึกษาประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตของคนนั้นความเครียดที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงมีผลต่อจิตใจผู้สูงอายุมากลักษณะและการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจที่พบได้คือการรับรู้ผู้สูงอายุจะติดกับความคิดแบบเดิมๆและเหตุผลของตัวเอง	ผู้สูงอายุแต่ปัจจุบันต้องยอมรับว่าสภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนไปมีผลกระทบต่อวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนไทยซึ่งย่อมมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ไม่ว่าใครก็ตามสังคมควรตระหนักถึงการยอมรับความรับผิดชอบต่อกลุ่มผู้สูงอายุเพราะเป็นวัยที่สภาพร่างกายจิตใจและสภาพทางสังคมเปลี่ยนแปลงเสื่อมถอยลงตามธรรมชาติการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและสังคมจะทำให้จิตใจและอารมณ์ของผู้สูงอายุเปลี่ยนไปด้วยผู้สูงอายุจะปรับตัวและอารมณ์ไปตามการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและสิ่งแวดล้อมจะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีการปรับปรุงและพัฒนาจิตใจของตัวเองให้เป็นไปในทางที่ดีงามมากขึ้นสามารถควบคุมจิตใจได้ดีกว่าวัยหนุ่มสาวดังนั้นเมื่อคนอายุมากขึ้นความสุขเยือกเย็นจะมีมากขึ้นด้วยการแสดงออกจะขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละบุคคลการศึกษาประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตของคนนั้นความเครียดที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในวัยสูงอายุมีผลต่อจิตใจของผู้สูงอายุมาก รณิธีรญา 2560 กล่าวว่าการมองบวก Optimism และการมองลบ Pessimism ต่างถูกเลือกในชีวิตประจำวันเพื่อเผชิญกับเหตุการณ์ในอนาคตที่ไม่อาจรู้ล่วงหน้าการมองบวกช่วยให้เกิดความมั่นใจยืนหยัดกล้าเผชิญแต่ในบางสถานการณ์การมองบวกแต่เพียงด้านเดียวอาจทำให้ลงมือกระทำบางสิ่งบางอย่างด้วยความสุ่มเสี่ยงเกินความเป็นไปได้และการมองลบ Vol 19 No 2 JulyDecember 2018 RAJABHAT CHIANG MAI RESEARCH JOURNAL 91 ในบางสถานการณ์ก็ช่วยให้รับรู้ถึงความเป็นจริงช่วยสร้างความปลอดภัยได้มากกว่าการมองบวกอาจได้รับการยกย่อง
และเศรษฐกิจของผู้สูงอายุต้องการได้รับความสนใจจากผู้อื่นต้องการเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวและหมู่คณะต้องการช่วยเหลือสังคมและมีบทบาททางสังคมตามความถนัดต้องการการสนับสนุนช่วยเหลือจากครอบครัวและสังคมทั้งทางด้านการเงินอยู่รายได้และบริการจากรัฐต้องการมีชีวิตร่วมกับชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของสังคมและชุมชนต้องการลดความพึ่งพาคนอื่นให้น้อยลงไม่ต้องการความเมตตาสงสารที่แสดงออกโดยตรงต้องการการประกันรายได้และการประกันความสุขภาพพัชรินทร์	ที่อยู่อาศัยที่สะอาดอากาศดีสิ่งแวดล้อมดี 14 ต้องการอาหารการกินที่ถูกสุขลักษณะตามวัย 15 ต้องการมีผู้ดูแลช่วยเหลือให้การพยาบาลอย่างใกล้ชิดยามเมื่อเจ็บป่วย 16 ต้องการได้รับการตรวจสุขภาพและการรักษาพยาบาลที่สะดวกรวดเร็วทันทั่วทั้ง 17 ต้องการได้รับการรักษาพยาบาลแบบให้เปล่าจากรัฐ 18 ต้องการได้พักผ่อนนอนหลับอย่างเพียงพอ 19 ต้องการการบำรุงรักษาร่างกายและการออกกำลังกายสม่ำเสมอ 110 ต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ 2 ความต้องการทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและสังคมทำให้จิตใจผู้สูงอายุเปลี่ยนไปด้วยผู้สูงอายุจะปรับตัวและอารมณ์ไปตามการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและสิ่งแวดล้อมจะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีการปรับปรุงและพัฒนาจิตใจของตนเองให้เป็นไปในทางที่ดีงามมากขึ้นสามารถควบคุมจิตใจได้ดีกว่าวัยหนุ่มสาวดังนั้นเมื่อคนเราอายุมากขึ้นความสุขเยือกเย็นจะมีมากขึ้นด้วยการแสดงออกจะขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละบุคคลการศึกษาประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตของคนนั้น 3 ความต้องการทางด้านสังคมเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ 31 ต้องการได้รับความสนใจจากผู้อื่น 32 ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวสังคมและหมู่คณะ 33 ต้องการช่วยเหลือสังคมและมีบทบาทในสังคมตามความถนัด 34 ต้องการการสนับสนุนช่วยเหลือจากครอบครัวและสังคมทั้งทางด้านการเงินอยู่รายได้และบริการจากรัฐ 12 35 ต้องการมีชีวิตร่วมกับชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของชุมชนและสังคม 36 ต้องการลดการพึ่งพาคนอื่นให้น้อยลงไม่ต้องการความเมตตาสงสาร 37 ต้องการการประกันรายได้และประกันสุขภาพ 4 ความต้องการด้านสวัสดิการ 41 ความต้องการบ้านพักฉุกเฉิน 42 ความต้องการกองทุน

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
เชียงใหม่มหาวิทยาลัยแม่โจ้๕๕หน้า๑๕๑๖ครันยาสถิตปัจฉัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลเกาะขนุนอำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทราจะเชิงเทรามหาวิทยาลัยราชภัฏราช นครินทร์๕๕หน้า๑๕๑๗อาชีพผู้สูงอายุและคณะการศึกษา สภาพปัญหาความต้องการและรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาดตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเตรียมความพร้อมเมื่อเข้าสู่ผู้สูงอายุของผู้ใหญ่วัยแรงงานกรุงเทพมหานครมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุสมส๕๕๒หน้า	16 เขตสะพานสูงกรุงเทพมหานครวิทยานิพนธ์สังคมสังเคราะห์ศาสตร์มหาดบัณฑิตมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์วารสารดาธิระเกียรติ์การ 2554 คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลสุเทพอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่หลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิตคณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่อาชีพผู้สูงอายุและคณะ 2552 การศึกษาสภาพปัญหาความต้องการและรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเตรียมความพร้อมเมื่อเข้าสู่ผู้สูงอายุของผู้ใหญ่วัยแรงงานคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทยสมสสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพสสส Campbell A 1976 Subjective measures of Wellbeing American Psychogist 31 117124 Cockerham W C 1997 This aging society 2nd ed Upper Saddle River NJ PrenticeHall Dalkey N Rourke D 1973 The Delphi Procedure and Rating Quality of life Factor In the Quality of life Concept Washington DC Environmental Protection Agency Eliopoulos C 2005 Gerontological Nursing 6th ed Philadelphia Lippincott Cormack DFS Anxitey In DFS Ebersole P Hess p 1998 Toward healthy Aging Human needs and nursing Response 5th ed St Louis Mosby CRRU วารสารการวิจัยการสะลงคำ RR RR RR R R R 63 Ferrel B R 1995 The quality of lives 1 525 voices of cancer Oncology nursing Forum 23 6 906916 Ferrans CE Power MJ 1992 Psychometric Assessment of The Quality of life Index Research in Nursing Health 15 2938 Friedman M M 1986 Family nursing Theory and assessment 2nd ed New York Appleton Century Crofts Han Kwee Ho et al 2003 June
๑๗ที่สำคัญที่สุดและมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุคือการ ศึกษาเนื่องจากผู้สูงอายุมีความต้องการที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุสิทธิพึงศัญผ๑๘ได้สรุปความต้องการและการตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุไว้ว่าผู้สูงอายุมีความต้องการ๔ด้านได้แก่ความต้องการทางด้านร่างกายคือการอาหารการพักผ่อนนอนหลับขับถ่ายอย่างปกติมีที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยมีเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มและมีการพยาบาลรักษาพยาบาลด้านจิตใจต้องการการดูแลเอาใจใส่	ความต้องการและความเป็นส่วนตัวและผู้สูงอายุควรมีสิทธิเสรีภาพในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดูแลเอาใจใส่และคุณภาพชีวิตของตนเอง 3 ด้านความสำเร็จหรือการบรรลุในสิ่งที่ต้องการประกอบด้วย 1 ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเองเพื่อนำไปสู่การบรรลุสิ่งที่ตนเองต้องการ 2 ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทางการศึกษาวัฒนธรรมศาสนาและการพักผ่อนหย่อนใจ 3 ผู้สูงอายุควรมีความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างสมเกียรติและปลอดภัยจากประเด็นคุกคามต่างๆทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ 4 ผู้สูงอายุควรได้รับความยุติธรรมและเสมอภาคไม่ว่าจะเป็นทางด้านเพศเชื้อชาติชนชาติรวมถึงข้อจำกัดของสภาพทางร่างกายต่างๆครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการดูแลและตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุยังคงดำเนินชีวิตให้อยู่ในภาวะสมดุลและมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ถึงแม้ว่าความต้องการของผู้สูงอายุแต่ละคนอาจแตกต่างกันไปบ้างแต่โดยทั่วไปความต้องการของผู้สูงอายุที่มีลักษณะร่วมกันที่สามารถสรุปได้ดังนี้ 1 ความต้องการทางด้านร่างกายเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานได้แก่ความต้องการอาหารการขับถ่ายการพักผ่อนนอนหลับการมีที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยการมีเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสมตามฤดูกาลและต้องการการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย 2 ความต้องการทางด้านจิตใจผู้สูงอายุต้องการความรักการดูแลเอาใจใส่การยอมรับนับถือการเข้าใจการเห็นอกเห็นใจและการให้อภัย 3 ความต้องการทางด้านสังคมผู้สูงอายุยังต้องการมีกิจกรรมทางสังคมเช่นการพบปะเพื่อนการร่วมกิจกรรมทางศาสนาเป็นต้น 4 ความต้องการทางด้านเศรษฐกิจผู้สูงอายุจำเป็นต้องใช้เงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับตนเองช่วยเหลือกิจกรรมทางสังคม

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
การยอมรับนับถือและความเห็นอกเห็นใจด้านสังคมต้องการมีกิจกรรมทางสังคมและด้านเศรษฐกิจต้องการค่าใช้จ่ายในการครองชีพในส่วนของการตอบสนองความต้องการด้านต่างๆประกอบด้านการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายต้องการมีการดูแลเอาใจใส่เรื่องอาหารการพักผ่อนและออกกำลังกายจัดที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมมีเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มและควรพาผู้สูงอายุไปตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอด้านจิตใจควรมีการพูดคุยอย่างสม่ำเสมอให้ความรักความเคารพและให้ความสำคัญกับ	ข้อมูล TCI กลุ่มที่ 1 4 ให้ความช่วยเหลือครอบครัวในส่วนที่พอจะทำได้ เช่นช่วยดูแลเด็กเล็กช่วยดูแลบ้านเมื่อลูกหลานออกไปทำงานนอกบ้าน 5 รักษาสุขภาพให้แข็งแรงสมบูรณ์รู้จักออกกำลังกายตามความเหมาะสมที่ร่างกายจะทำได้ไม่ทำให้เป็นที่ยึดของลูกหลานหรือผู้ร่วมงานการส่งเสริมและช่วยเหลือให้ครอบครัวได้ทบทวนบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติอย่างจริงจังจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเริ่มต้นตั้งแต่ตัวผู้สูงอายุเองบุคคลในครอบครัวสังคมตลอดจนหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันครอบครัวจะต้องตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญที่จะทำให้ผู้สูงอายุยังคงรักษาสุขภาพร่างกายและจิตใจรู้สึกว่าตนเองยังมีคุณค่ายังคงมีศักยภาพและมีความสำคัญต่อครอบครัวและสังคม สรรพครอบครัวมีบทบาทในการดูแลและตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ ดังนี้ 1 ด้านร่างกายโดยดูแลเอาใจใส่เรื่องการรับประทานอาหารการพักผ่อนนอนหลับจัดที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมปลอดภัยจัดหาเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มให้เหมาะสมตามฤดูกาลแบ่งเบาภาระเรื่องงานในบ้านพาผู้สูงอายุไปรับการตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอจัดหาอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุเช่นแว่นตาไม้เท้าเครื่องช่วยฟัง เป็นต้น 2 ด้านจิตใจโดยเอาใจใส่พูดคุยอย่างสม่ำเสมอการให้ความรักความเคารพการยกย่องยอมรับนับถือฟังผู้สูงอายุเล่าประสบการณ์ชีวิตให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุเช่นการรับฟังความคิดเห็นการพาผู้สูงอายุไปท่องเที่ยวตามโอกาสและสถานที่ที่เหมาะสมการแสดงให้เห็นความสำคัญตามวันสำคัญต่างๆเช่นวันสงกรานต์ซึ่งเป็นวันผู้
พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกล่าวถึงการเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขารดังนี้ภิกษุเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขารเป็นอย่างไรถ้าภิกษุทำฉันทะให้เป็นอธิบดีแล้วได้สมาธิได้เอกัคคตาจิตนี้เรียกว่าฉันทสมาธิภิกษุนั้นสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดภิกษุนั้นสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อละบาป	.)โดยเนื้อความในชนวนสูตรดังที่ได้อธิบายมานี้แสดงถึงอันสืบเนื่องของการเจริญอิทธิบาทธรรมเพื่อเพิ่มพูนความสำเร็จเพื่อเพิ่มพูนความชำนาญซึ่งก่อให้เกิดความสำเร็จตลอดทั้งการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามสมประสงค์ในพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกล่าวถึงการเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขารดังนี้ภิกษุเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขารเป็นอย่างไรถ้าภิกษุทำฉันทะให้เป็นอธิบดีแล้วได้สมาธิได้เอกัคคตาจิตนี้เรียกว่าฉันทสมาธิภิกษุนั้นสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดภิกษุนั้นสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วภิกษุนั้นสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อยังกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดภิกษุนั้นสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อความดำรงอยู่ไม่เลือนหายภิกษุโดยภาพโพบูลย์เจริญเต็มทีแห่งกุศลธรรมที่เกิดแล้วธรรมเหล่านี้เรียกว่าปธานสังขารประมวลย่อฉันทสมาธิและปธานสังขารเข้าเป็นอันเดียวกันจึงนับได้ว่าฉันทสมาธิและปธานสังขารด้วยประการฉะนี้(อภ.วิ.(ไทย) 35 / 432 / 342 .)การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้เขียนได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักอิทธิบาท 4 จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเข้าถึงหลักอิทธิบาท 4 อย่างถ่องแท้ทั้งนี้วิชาการที่ได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไปในด้านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท 4 ได้ไว้ดังนี้

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
อกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วภิกษุเหล่านั้นสร้างฉันทะพยายามปรารถนาความเพียง ประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อยังกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดภิกษุเหล่านั้นสร้างฉันทะ พยายามปรารถนาความเพียงประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อความดำรงอยู่ไม่เลือนหาย ภิกขุโณภพบุญเจริญเต็มที่แห่งกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วธรรมเหล่านี้เรียกว่า ปธานสังขารประมวลย่อฉันทสมาธิและปธานสังขารเข้าเป็นอย่างเดียวกันจึง นับได้ว่าฉันทสมาธิและปธานสังขารด้วยประการฉะนี้๒๐บรรดาธรรมเหล่า	และความเพียรสร้างสรรค์) 3)เจริญอิทธิบาทคือจิตตสมาธิปธาน สังขาร(สมาธิที่เกิดจากจิตตและ ความเพียรสร้างสรรค์) 4)เจริญอิทธิบาท คือวิมิงสาสมาธิปธานสังขาร(สมาธิที่เกิดจากวิมิงสาและความเพียร สร้างสรรค์)วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการปีที่ 2 ฉบับที่ 2 (เมษายน-- มิถุนายน 2567) Academic Graduate Journal Vol . 2 No . 2 (April -- June 2024) 20 (ท.ม.(ไทย) 10 / 287 / 218 .)โดยเนื้อความในชนวนส สูตรตั้งที่ได้กล่าวมานี้แสดงถึงอานิสงส์ของการเจริญอิทธิบาทธรรมเพื่อ เพิ่มพูนความสำเร็จเพื่อเพิ่มพูนความชำนาญซึ่งก่อให้เกิดความสำเร็จตลอด ทั้งการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามสมประสงค์ในพระ ไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกล่าวถึงการเจริญ อิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขารตั้งนี้ภิกษุเจริญอิทธิ บาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขารเป็นอย่างไรถ้าภิกษุทำ ฉันทะให้เป็นอธิบดีแล้วได้สมาธิได้เอกัคคตาจิตนี้เรียกว่าฉันทสมาธิภิกษุ เหล่านั้นสร้างฉันทะพยายามปรารถนาความเพียงประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อป้องกันมาป อกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดภิกษุเหล่านั้นสร้างฉันทะพยายามปรารถนาความ เพียงประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วภิกษุเหล่านั้นสร้าง ฉันทะพยายามปรารถนาความเพียงประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อยังกุศลธรรมที่ยังไม่ เกิดให้เกิดภิกษุเหล่านั้นสร้างฉันทะพยายามปรารถนาความเพียงประคองจิตมุ่งมั่น เพื่อความดำรงอยู่ไม่เลือนหายภิกขุโณภพบุญเจริญเต็มที่แห่งกุศลธรรม ที่เกิดขึ้นแล้วธรรมเหล่านี้เรียกว่าปธานสังขารประมวลย่อฉันทสมาธิและป
นั้นฉันทะเป็นใจในความพอใจการทำ ความพอใจความเป็นผู้ประสงค์จะ ทำความฉลาดความพอใจในธรรมนี้เรียกว่าฉันทะภิกษุเป็นผู้เข้าไปถึงแล้ว เข้าไปถึงแล้วด้วยดีเข้ามาถึงแล้วเข้ามาถึงแล้วด้วยดีเข้าถึงแล้วเข้าถึงแล้ว ด้วยดีประกอบแล้วด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขารนี้ด้วยประการฉะนี้เพราะ ฉะนั้นจึงเรียกว่าประกอบด้วยฉันทสมาธิปธานสังขารในมหาปริณิพพานสูตร พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงอานุภาพของอิทธิบาท๔ประการไว้ว่าอนนท กรุงราชคฤห์นารีนรมย์ภูเขา	รเป็นใจจดหมายถึงมโนมานัสโนวิญญาณธาตุที่สมกันสมาธิหมายถึง ความตั้งอยู่แห่งจิตความดำรงอยู่แห่งจิตความไม่สลายไปแห่งจิตความไม่ ฟุ้งซ่านแห่งจิตภาวะที่จิตไม่สลายไปความสงบสมาธิหรือสมาธิสัมมาสมาธิ 31 วารสารอนันนิกายปีที่ 2 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม 2565 ปธานสังขารหมายถึงการปรารถนาความเพียรทางใจความขะมักเขม้นความ บากบั่นความตั้งหน้าความพยายามความอดสาเหความทนทานความเข้ม แข็งความหมั่นความก้าวไปอย่างไม่ท้อถอยความไม่ทอดทิ้งฉันทะความไม่ ทอดทิ้งธุระความประคับประคองธุระไว้ด้วยดีวิริยะวิริยีนหรือวิริยะพล สัมมวាយามะภิกษุเป็นผู้เข้าไปถึงแล้วเข้าไปถึงแล้วด้วยดีเข้ามาถึงแล้วเข้า มาถึงแล้วด้วยดีเข้าถึงแล้วเข้าถึงแล้วด้วยดีประกอบด้วยจิตตสมาธิและปธาน สังขารดังกล่าวมานี้ด้วยเหตุนี้จึงเรียกว่าประกอบด้วยจิตตสมาธิปธาน สังขารด้วยประการฉะนี้ 4 .วิมิงสาสมาธิและปธานสังขารเป็นใจวิมิงสา หมายถึงปัญญาภิรียาที่รู้ชัดความไม่หลงความวิจัยธรรมสัมมาทิฐิวิมิงสา หมายถึงความตั้งอยู่แห่งจิตความดำรงอยู่แห่งจิตความไม่สลายไปแห่งจิต ความไม่ฟุ้งซ่านแห่งจิตภาวะที่จิตไม่สลายไปความสงบสมาธิหรือสมาธิ สัมมาสมาธิปธานสังขารหมายถึงการปรารถนาความเพียรทางใจความ ขะมักเขม้นความบากบั่นความตั้งหน้าความพยายามความอดสาเหความ ทนทานความเข้มแข็งความหมั่นความก้าวไปอย่างไม่ท้อถอยความไม่ทอด ทิ้งฉันทะความไม่ทอดทิ้งธุระความประคับประคองธุระไว้ด้วยดีวิริยะวิริยีน หรือวิริยะพลสัมมวายามะภิกษุเป็นผู้เข้าไปถึงแล้วเข้าไปถึงแล้วด้วย

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT

คิษณภูณำรึนรมอิธิบาท๔ผู้ใดผู้หนึ่งเจริญทำให้มากแล้วทำให้เป็นดย
ยานแล้วทำให้เป็นที่ตั้งแล้วให้ตั้งมั่นแล้วสั่งสมแล้วปรารภดีผู้หนึ่งเมื่อมุ่งหวัง
พึงดำรงอยู่ได้หนึ่งกัลป์หรือเกินกว่าหนึ่งกัลป์อิธิบาท๔ถาถาเจริญทำให้
มากแล้วทำให้เป็นดยยานแล้วทำให้เป็นที่ตั้งแล้วให้ตั้งมั่นแล้วสั่งสมแล้ว
ปรารภดีแล้วถาถาเมื่อมุ่งหวังพึงดำรงอยู่ได้หนึ่งกัลป์หรือเกินกว่าหนึ่ง
กัลป์๒๑๒๐๖กัวิไทย๔๔๓๒๓๔๒

๑๙ขนวสสุตรสนังกุมารพรมได้กล่าวถึงการเจริญอิธิบาท๔ประการโดย
พวกเทพชั้นดาวดึงส์ได้กล่าวว่าพระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้ทรงเห็นเป็นพระอร
หันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นทรงบัญญัติอิธิบาท๔ประการนี้แม้ที่ทรง
บัญญัติไว้อย่างดีก็เพียงเพื่อเพิ่มพูนความสำเร็จเพื่อให้ชำนานูในเรื่องความ
สำเร็จเพื่อพลักพล่งให้เกิดความสำเร็จภิกษุใน๑เจริญอิธิบาทคือฉันท
สมาธิปธานสังขารสมาธิที่เกิดจากฉันทะและความเพียรสร้างสรรค๒เจริญ

อิธิบาทคือวิริยสมาธิปธานสังขารสมาธิที่เกิดจากวิริยะและความเพียร
สร้างสรรค๓เจริญอิธิบาทคือจิตตสมาธิปธานสังขารสมาธิที่เกิดจากจิตตะ
และความเพียรสร้างสรรค๔เจริญอิธิบาทคือวิมังสาสมาธิปธานสังขาร
สมาธิที่เกิดจากวิมังสาและความเพียรสร้างสรรค๒๒พระไตรปิฎกฉบับมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้กล่าวถึงอิธิปาทวิภังค์สุดต้นดษานี้ย
ดังนี้๑ภิกษุในธรรมวินัยนี้เจริญอิธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทะสมาธิและ
ปธานสังขาร๒ภิกษุ

TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)

ที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิและปธานสังขาร 3)เจริญอิธิบาทที่ประกอบด้วย
จิตตสมาธิและปธานสังขาร 4)เจริญอิธิบาทที่ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิ
และปธานสังขาร(อภ.วิ.(ไทย) 35 / 431 -- 465 / 342 -- 357).ในมหา
ปรินิพพานสูตรพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงอานภาพของอิธิบาท 4
ประการไว้ว่าอานาทกรุงราชคฤห์นำรึนรมยภูเขาคิษณภูณำรึนรมอิธิบาท
4 ผู้ใดผู้หนึ่งเจริญทำให้มากแล้วทำให้เป็นดยยานแล้วทำให้เป็นที่ตั้งแล้ว
ให้ตั้งมั่นแล้วสั่งสมแล้วปรารภดีผู้หนึ่งเมื่อมุ่งหวังพึงดำรงอยู่ได้หนึ่งกัลป์หรือ
เกินกว่าหนึ่งกัลป์อิธิบาท 4 ถาถาเจริญทำให้มากแล้วทำให้เป็นดยยาน
แล้วทำให้เป็นที่ตั้งแล้วให้ตั้งมั่นแล้วสั่งสมแล้วปรารภดีแล้วถาถาเมื่อมุ่ง
หวังพึงดำรงอยู่ได้หนึ่งกัลป์หรือเกินกว่าหนึ่งกัลป์(ที.ม.(ไทย) 10 / 179 /
127).ในขนวสสุตรสนังกุมารพรมได้กล่าวถึงการเจริญอิธิบาท 4
ประการโดยพวกเทพชั้นดาวดึงส์ได้กล่าวว่าพระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้ทรงเห็น
เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นทรงบัญญัติอิธิบาท 4
ประการนี้แม้ที่ทรงบัญญัติไว้อย่างดีก็เพียงเพื่อเพิ่มพูนความสำเร็จเพื่อให้
ชำนานูในเรื่องความสำเร็จเพื่อพลักพล่งให้เกิดความสำเร็จภิกษุในธรรม
วินัยนี้ 1)เจริญอิธิบาทคือฉันทสมาธิปธานสังขาร(สมาธิที่เกิดจากฉันทะ
และความเพียรสร้างสรรค) 2)เจริญอิธิบาทคือวิริยสมาธิปธาน
สังขาร(สมาธิที่เกิดจากวิริยะและความเพียรสร้างสรรค) 3)เจริญอิธิบาท
คือจิตตสมาธิปธานสังขาร(สมาธิที่เกิดจากจิตตะและความเพียรสร้างสรรค)
4)เจริญอิธิบาทคือวิมังสาสมาธิปธานสังขาร

ไม่ส่ายไปความสงบสัมมาสมาธิ(สภาวะที่จิตมีอารมณ์เดียว)(ม.ม.(ไทย) 13 /
247 / 292).นอกจากนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสถึงอิธิ
บาทซึ่งได้ทรงแสดงพระธรรมเทศนาไว้ปรากฏในพระอภิธรรมปิฎกดังนี้อิธิ
บาท 4 ได้แก่ภิกษุในธรรมวินัยนี้ 1)เจริญอิธิบาทที่ประกอบด้วยฉันท
สมาธิและปธานสังขาร 2)เจริญอิธิบาทที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิและปธาน
สังขาร 3)เจริญอิธิบาทที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิและปธานสังขาร 4
)เจริญอิธิบาทที่ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิและปธานสังขาร(อภ.วิ.(ไทย)
35 / 431 -- 465 / 342 -- 357).ในมหาปรินิพพานสูตรพระผู้มีพระภาคเจ้า
ทรงแสดงอานภาพของอิธิบาท 4 ประการไว้ว่าอานาทกรุงราชคฤห์นำ
รึนรมยภูเขาคิษณภูณำรึนรมอิธิบาท 4 ผู้ใดผู้หนึ่งเจริญทำให้มากแล้ว
ทำให้เป็นดยยานแล้วทำให้เป็นที่ตั้งแล้วให้ตั้งมั่นแล้วสั่งสมแล้วปรารภดีผู้
หนึ่งเมื่อมุ่งหวังพึงดำรงอยู่ได้หนึ่งกัลป์หรือเกินกว่าหนึ่งกัลป์อิธิบาท 4
ถาถาเจริญทำให้มากแล้วทำให้เป็นดยยานแล้วทำให้เป็นที่ตั้งแล้วให้ตั้ง
มั่นแล้วสั่งสมแล้วปรารภดีแล้วถาถาเมื่อมุ่งหวังพึงดำรงอยู่ได้หนึ่งกัลป์
หรือเกินกว่าหนึ่งกัลป์(ที.ม.(ไทย) 10 / 179 / 127).ในขนวสสุตรสนัง
กุมารพรมได้กล่าวถึงการเจริญอิธิบาท 4 ประการโดยพวกเทพชั้น
ดาวดึงส์ได้กล่าวว่าพระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้ทรงเห็นเป็นพระอรหันตสัมมา
สัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นทรงบัญญัติอิธิบาท 4 ประการนี้แม้ที่ทรงบัญญัติ
ไว้อย่างดีก็เพียงเพื่อเพิ่มพูนความสำเร็จเพื่อให้ชำนานูในเรื่อง

อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นทรงบัญญัติอิธิบาท 4 ประการนี้แม้
ที่ทรงบัญญัติไว้อย่างดีก็เพียงเพื่อเพิ่มพูนความสำเร็จเพื่อให้ชำนานูใน
เรื่องความสำเร็จเพื่อพลักพล่งให้เกิดความสำเร็จภิกษุในธรรมวินัยนี้ 1
)เจริญอิธิบาทคือฉันทสมาธิปธานสังขาร(สมาธิที่เกิดจากฉันทะและความ
เพียรสร้างสรรค) 2)เจริญอิธิบาทคือวิริยสมาธิปธานสังขาร(สมาธิที่เกิด
จากวิริยะและความเพียรสร้างสรรค) 3)เจริญอิธิบาทคือจิตตสมาธิปธาน
สังขาร(สมาธิที่เกิดจากจิตตะและความเพียรสร้างสรรค) 4)เจริญอิธิบาท
คือวิมังสาสมาธิปธานสังขาร(สมาธิที่เกิดจากวิมังสาและความเพียร
สร้างสรรค)วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการปีที่ 2 ฉบับที่ 2 (เมษายน--
มิถุนายน 2567) Academic Graduate Journal Vol . 2 No . 2 (April --
June 2024) 20 (ที.ม.(ไทย) 10 / 287 / 218).โดยเนื้อความในขนวสสุ
ตรดังที่ได้กล่าวมานี้แสดงถึงอานิสงของการเจริญอิธิบาทธรรมเพื่อ
เพิ่มพูนความสำเร็จเพื่อเพิ่มพูนความชำนานูซึ่งก่อให้เกิดความสำเร็จตลอด
ทั้งการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามสมประสงค์ในพระ
ไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกล่าวถึงการเจริญ
อิธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขารดังนี้ภิกษุเจริญอิธิ
บาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขารเป็นอย่างไรถ้าภิกษุทำ
ฉันทะให้เป็นอธิบดีแล้วได้สมาธิได้เอกัคคตาจิตนี้เรียกว่าฉันทสมาธิภิกษุ
นั้นสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อป้องกันบาป
อกุศล

17/62

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
เพียรคือขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทนเอาธุระไม่ทอดทิ้งจิตตะคึกคักคิดมุ่งไปคือตั้งใจรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดเอาใจคิดฝึกฝนไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไปอยู่ที่ตัววัตถุจิตใจให้แก่งสิ่งที่ทำวิมังสาความไตร่ตรองหรือทดลองคือหมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้นมีการวางแผนวัดผลคิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงหากนำค่า๒๒ที่มาหาไทย๑๐	ใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนเกินเลยบกพร่องหรือขัดข้องเป็นต้นในกิจที่ทำรู้จักทดลองและคิดค้นหาทางแก้ไขและปรับปรุงข้อนี้เป็นการใช้ปัญญาศึกษาหาวิธีที่จะเห็นได้ไม่ว่าคนมีวิมังสาเป็นพวกชอบคิดค้นหาเหตุผลชอบสอบสวนทดลองเมื่อทำอะไรก็คิดพิจารณาทดลองไปเช่นคิดว่าผลนี้เกิดจากเหตุอะไรทำไมจึงเป็นอย่างนี้ผลนี้เกิดจากปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบเหล่านี้เท่านี้ถ้าองค์ประกอบนี้ออกเสียจะเป็นอย่างนี้ถ้าเพิ่มองค์ประกอบนี้เข้าไปแทนจะเกิดผลอย่างนี้ลองเปลี่ยนองค์ประกอบนั้นแล้วไม่เกิดผลอย่างนี้คาดหมายเป็นเพราะอะไรจะแก้ไขจุดไหนเป็นเหตุให้จิตแน่วแน่แล่นดังไปกับเรื่องที่พิจารณาไม่ฟุ้งซ่านไม่วกแวกเรียกว่าเป็นวิมังสาสมาธิอิทธิบาท 4 คือคุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จคุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมายมี 4 อย่างคือ 1 .ฉันทะ ความพอใจคือความต้องการที่จะทำใ้ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ผลดียิ่งๆขึ้นไป 2 .วิริยะความเพียรคือขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทนเอาธุระไม่ทอดทิ้ง 3 .จิตตะคึกคักคิดมุ่งไปคือตั้งใจรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำในสิ่งนั้นด้วยความคิดเอาใจฝึกฝนไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไปอยู่ที่ตัววัตถุจิตใจให้แก่งสิ่งที่ทำ 4 .วิมังสาความไตร่ตรองหรือทดลองคือหมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้นมีการวางแผนวัดผลคิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงเป็นต้น(พระพรหมคุณาภรณ์,(ป.อ.ปยุตฺโต), 2550)อิทธิบาท 4 คือบทของพระธรรมเช่นว่าจะมีฉันทะวิริยะจิตตะวิมังสาที่เรียกว่า
๒๐สอนของหลักอิทธิบาท๔มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและชีวิตการทำงานก็จะทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพอย่างยิ่งยืน๒๔หลักอิทธิบาทแปลว่าธรรมเครื่องให้ถึงอิทธิฤทธิ์หรือความสำเร็จหรือธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จหรือแปลงง่ายว่าทางแห่งความสำเร็จมี๔อย่างคือฉันทะความพอใจวิริยะความเพียรจิตตะคึกคักคิดจ่อและวิมังสาความสอบสวนไตร่ตรองแปลงให้จำง่ายตามลำดับว่ามีใจรักพากเพียรทำเอาใจฝึกฝนใช้ปัญญาสอบสวน๒๔	พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต)(2549)ได้กล่าวถึงหลักอิทธิบาทแปลว่าธรรมเครื่องให้ถึงอิทธิ(ฤทธิ์หรือความสำเร็จ)หรือธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จหรือทางแห่งความสำเร็จมี 4 อย่างได้แก่ฉันทะ(ความพอใจ)วิริยะ(ความเพียร)จิตตะ(ความคิดจ่อ)และวิมังสา(ความสอบสวนไตร่ตรอง)แปลงให้จำง่ายตามลำดับว่ามีใจรักพากเพียรทำเอาใจฝึกฝนใช้ปัญญาสอบสวนพุทธทาสภิกขุ(2537)ได้กล่าวถึงหลักอิทธิบาทแยกออกเป็นอิทธิแปลว่าความสำเร็จบาทแปลว่าฐานเชิงรองดังนั้นอิทธิบาทจึงแปลว่ารากฐานแห่งความสำเร็จมี 4 อย่างคือฉันทะวิริยะจิตตะและวิมังสาราชบัณฑิตยสถาน(2546)ได้กล่าวถึงผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อสนับสนุนกิจการงานให้ถึงความสำเร็จอันจะนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้อิทธิบาท 4 ฉันทะคือความต้องการที่จะทำใ้ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆขึ้นไปวิริยะคือขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทนเอาธุระไม่ทอดทิ้งจิตตะคือตั้งใจรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดเอาใจฝึกฝนไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไปอยู่ที่ตัววัตถุจิตใจให้แก่งสิ่งที่ทำวิมังสาคือหมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้นมีการวางแผนวัดผลคิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงสัญญาสัญญาวิวัฒน์(2550)กล่าวว่าหลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่จะทำให้การทำงานประสบความสำเร็จและมีความสุขได้ด้วยศรัทธาความเชื่อมั่นเป็นหลักการทำงานให้ประสบผลสำเร็จและมีความสุขกับงานยิ่งได้รวมพลังกับธรรมข้ออื่น
โดยอิทธิบาทแยกออกเป็นอิทธิแปลว่าความสำเร็จบาทแปลว่าฐานเชิงรองดังนั้นอิทธิบาทจึงแปลว่ารากฐานแห่งความสำเร็จซึ่งมี๔อย่างคือฉันทะวิริยะจิตตะและวิมังสา๒๖อิทธิบาท๔ธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จมี๔อย่างคือฉันทะมีความพอใจมีใจรักคือพอใจที่จะทำสิ่งนั้นและทำด้วยใจรักต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจกรรมหรืองานที่ทำมีใจรักจะทำให้เสร็จหรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผล	หรือทางแห่งความสำเร็จ 4 ประการที่ในปัจจุบันแม้เราจะหลงลืมกันไปบ้างก็คืออะไรแต่ถ้าหากได้ย้อนรำลึกกันบ้างว่ามีอะไรและคืออะไรจะเห็นได้ว่าหลักธรรมอายุ 2 พันกว่าปีนี้ไม่มีใครหาได้ที่จะเรียกว่าล้าสมัย 8 Journal of Organizational Management Excellence ISSN : 3027 - 7213 (Online) Vol . 1 No . 4 (July - August 2023) 1)ฉันทะเพราะเหตุว่าทรงรักสิ่งที่ทรงทำจึงได้ทำสิ่งที่ทำอยู่ในขณะนี้ 2)วิริยะคือความพากเพียรความพยายามไม่ย่อท้อ 3)จิตตะคือความเอาพระทัยจดจ่อในสิ่งที่ทรงทำเพราะฉะนั้นท่านจึงทำได้ 4)วิมังสาทำงานแล้วไม่ทิ้งคอยตรวจสอบทบทวนไตร่ตรองพิจารณาดังนั้นหลักความสำเร็จปฏิบัติตามหลักธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการที่เรียกว่าอิทธิบาท(ธรรมให้ถึงความสำเร็จ)ซึ่งมี 4 ข้อคือ 1)ฉันทะ:รักงาน(การเห็นคุณค่าความรักความพอใจ)คือมีใจรักพอใจจะทำสิ่งนั้นและทำด้วยใจรักต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจหรืองานที่ทำมีใจรักว่าทำพอให้เสร็จหรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผลกำไร 2)วิริยะ:สู้งาน(ความเพียรเห็นเป็นความท้าทายใจสู้ขยัน)คือพากเพียรทำขยันหมั่นประกอบหมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทนเอาธุระไม่ทอดทิ้งไม่ทอดทิ้งก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ 3)จิตตะ:ใส่ใจงาน(ความคิดอุทิศตัวต่องานใจจดจ่อจริงจัง)คือเอาใจฝึกฝนตั้งใจรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยใช้ความคิดในเรื่องนั้นบ่อยๆเสมอๆทำกิจหรืองาน

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ถ้าใรวีระพากเพียรทำคือขยันหมั่นประกอบหมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทนเอาธุระไม่ทอดทิ้งไม่ทอดทิ้งจิตใจฝักใฝ่คือตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยใจฟุ้งซ่านเลื่อนลอยใช้ความคิดเรื่องนั้นบ่อยๆเสมอว่าวิมังสาใช้ปัญญาสอบสวนคือหมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยังหย่อนเกินเลยบกพร่องขัดข้องเป็นต้นแปลให้ง่ายตามลำดับว่ามีใจรักพากเพียรทำเอาจิตฝักใฝ่ใช้ปัญญาสอบสวน๒๗อิทธิบาท๔นอกจากจะ	ที่จะเรียกว่าสามัมย 8 Journal of Organizational Management Excellence ISSN : 3027 - 7213 (Online) Vol . 1 No . 4 (July - August 2023) 1)ฉันทะเพราะเหตุว่าทรงรักสิ่งที่ทรงทำจึงได้ทำสิ่งที่ทำอยู่ในขณะนี้ 2)วิริยะคือความพากเพียรความพยายามไม่ย่อท้อ 3)จิตตะคือความเอาพระทัยจดจ่อในสิ่งที่ทรงทำเพราะฉะนั้นท่านจึงทำได้ 4)วิมังสาทำงานแล้วไม่ทิ้งคอยตรวจสอบทบทวนไตรตรองพิจารณาตั้งนั้นหลักความสำเร็จปฏิบัติตามหลักธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการที่เรียกว่าอิทธิบาท(ธรรมให้ถึงความสำเร็จ)ซึ่งมี 4 ข้อคือ 1)ฉันทะ:รักงาน(การเห็นคุณค่าความรักความพอใจ)คือมีใจรักพอใจจะทำสิ่งนั้นและทำด้วยใจรักต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจหรืองานที่ทำมิใช่สักว่าทำเพื่อให้เสร็จๆหรือเพียงเพราะอย่างใดรางวัลหรือผลกำไร 2)วิริยะ:สูงงาน(ความเพียรเห็นเป็นความท้าทายใจสู้ขยัน)คือพากเพียรทำขยันหมั่นประกอบหมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทนเอาธุระไม่ทอดทิ้งไม่ทอดทิ้งก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ 3)จิตตะ:ใส่ใจงาน(ความคิดอุทิศตัวต่องานใจจดจ่อจริงจัง)คือเอาจิตฝักใฝ่ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยใช้ความคิดในเรื่องนั้นบ่อยๆเสมอๆทำกิจหรืองานนั้นอย่างอุทิศตัวอุทิศใจ 4)วิมังสา:ทำงานด้วยปัญญา(ไตรตรองพิสูจน์ทดสอบตรวจตราปรับปรุงแก้ไข)ใช้ปัญญาสอบสวนคือหมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยังหย่อนเกินเลยบกพร่องขัดข้องในสิ่งที่ทำนั้นโดยรู้จักทดลองวางแผนวัดผลคิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงเป็นต้นเพื่อจัดการและดำเนิน
เป็นคุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จในงานที่ทำแล้วอิทธิบาทยังเป็นอายุวัฒนธรรมคือธรรมเป็นเหตุให้คนมีอายุยืนยาวอีกด้วยดังที่มีพุทธดำรัสรับรองไว้ในมหาปริณิพพานสูตรว่าสสสจจอนันทจตตารอิทธิบาท๔เป็นต้นแปลความว่าอนันท์อิทธิบาท๔บุคคลใดเจริญทำให้มากทำให้เป็นดูดยานทำให้เป็นพื้นฐานตั้งไว้อบรมเริ่มไว้ดีแล้วบุคคลนั้นเมื่อปรารถนาก็พึงดำรงชีวิตอยู่ตลอดกับหรือเกินกว่ากับพระอรหันตเจ้าจารย์อธิบายว่าการเจริญอิทธิบาททำให้คน	ต่อการเรียนรู้เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนของตนพระธรรมปิฎกปอญฺโคโต 2542 190 พระเมธีธรรมาภรณ์ประยูรธมฺมจิตฺโตกล่าวว่อิทธิบาท 4 นอกจากจะเป็นคุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จในงานที่ทำแล้วอิทธิบาทยังเป็นอายุวัฒนธรรมคือธรรมเป็นเหตุให้คนมีอายุยืนยาวอีกด้วยดังที่มีพุทธดำรัสรับรองไว้ในมหาปริณิพพานสูตรว่าสสสจจอนันทจตตารอิทธิบาท๔เป็นต้นแปลความว่าอนันท์อิทธิบาท 4 บุคคลใดเจริญทำให้มากทำให้เป็นดูดยานทำให้เป็นพื้นฐานตั้งไว้อบรมเริ่มไว้ดีแล้วบุคคลนั้นเมื่อปรารถนาก็พึงดำรงชีวิตอยู่ตลอดกับหรือเกินกว่ากับพระอรหันตจารย์อธิบายว่าการเจริญอิทธิบาททำให้คนมีชีวิตอยู่ตลอดอายุกับหมายถึงมีชีวิตอยู่ได้จนครบเกณฑ์อายุขัยประมาณได้ 100 ปีหรือมากกว่านั้นพระเมธีธรรมาภรณ์ประยูรธมฺมจิตฺโต 2539 10 ป็นมทุกันตพหปัญหาหรืออุปสรรคที่จะขัดขวางให้การทำงานนั้นล้มเหลวหรือไม่ประสบความสำเร็จมีหลายทางคือเกิดจากตัวเองก็มีเกิดจากการเหตุการณ์แวดล้อมก็มีเกิดจากเงื่อนงำที่ทำงานเองก็มีแต่อุปสรรคที่สำคัญอย่างยิ่งที่เกิดจากตัวเราที่ทำงานให้ล้มเหลวมี 4 อย่างคือความเบื่อหน่ายความเกียจคร้านความทอดธุระความโง่เขลาดังนั้นพระพุทธเจ้าจึงสอนวิธีการทำงานไว้มี 4 ข้อเรียกว่าอิทธิบาทแปลว่าทางแห่งความสำเร็จคือฉันทะความพอใจวิริยะความเพียรจิตตะความใส่ใจวิมังสาความคิดค้นถ้ามีอิทธิบาท 4 นี้ครบแล้วย่อมบรรลุถึงความสำเร็จได้สมประสงค์หากสิ่งนั้นไม่เหลือวิสัยป็นมทุกันตพห 2539 10 3 องค์ประกอบของอิทธิบาท 4 อิทธิบาทธรรมเป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จนี้มาจากคำว่าอิทธิหมาย

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
มีชีวิตอยู่ตลอดอายุกับหมายถึงมีชีวิตอยู่ได้จนครบเกณฑ์อายุขัยประมาณได้๑๐๐ปีหรือมากกว่านั้น๒๘ปัญหาหรืออุปสรรคที่จะขัดขวางให้การทำงานนั้นไม่ประสบความสำเร็จมีหลายทางคือเกิดจากตัวเองก็มีเกิดจากเหตุการณ์แวดล้อมก็มีเกิดจากเนื้องานที่ทำนั้นเองก็มีแต่อุปสรรคที่สำคัญอย่างยิ่งที่เกิดจากตัวเราที่ทำงานไม่สำเร็จมี๔อย่างคือความเบื่อหน่ายความเกลียดคร้านความทอดธุระความโง่เขลาดังนั้นพระพุทธเจ้าจึงสอน	ปอปยุตโตให้ความสำคัญของหลักอิทธิบาท 4 ว่าอิทธิบาท 4 นี้มีความสำคัญต่อการเรียนรู้และเป็นปัจจัยสัมพันธ์ซึ่งกันและกันความพอใจอย่างเดียวกันไม่สามารถสร้างผลแห่งความสำเร็จของการเรียนรู้ผู้เรียนต้องมีความพอใจแล้วพยายามขวนขวายหาความรู้บ่อยๆโดยไม่เลิกกลางคันมีความเพียรพิจารณาหาข้อบกพร่องในการเรียนแล้วปฏิบัติสิ่งที่เกื้อกูลต่อการเรียนลดละเลิกสิ่งที่ไม่เกื้อกูลต่อการเรียนเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนของตนพระธรรมปิฎกปอปยุตโต 2542 190 พระเมธีธรรมาภรณ์ ประยูรธมมจิตโตกล่าวว่าอิทธิบาท 4 นอกจากจะเป็นคุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จในงานที่ทำแล้วอิทธิบาทยังเป็นอายุวัฒนธรรมคือธรรมเป็นเหตุให้คนมีอายุยืนยาวอีกด้วยดังที่มีพุทธดำรัสรับรองไว้ในมหาปริณิพพานสูตรว่าผู้สละสลกิเลสจนหมดตาโรอิทธิบาทาเป็นต้นแปลความว่าอานนทอิทธิบาท 4 บุคคลใดเจริญทำให้มากทำให้เป็นดุจยานทำให้เป็นพื้นฐานตั้งไว้อบรมเริ่มไว้ดีแล้วบุคคลนั้นเมื่อปรารถนาที่จะดำรงชีวิตอยู่ตลอดกับหรือเกินกว่ากับพระอรหันตญาณย่อมอธิบายว่าการเจริญอิทธิบาททำให้คนมีชีวิตอยู่ตลอดอายุกับหมายถึงมีชีวิตอยู่ได้จนครบเกณฑ์อายุขัยประมาณได้ 100 ปีหรือมากกว่านั้นพระเมธีธรรมาภรณ์ประยูรธมมจิตโต 2539 10 ปิ่นมัทกันต์พอปัญหาหรืออุปสรรคที่จะขัดขวางให้การทำงานนั้นล้มเหลวหรือไม่ประสบความสำเร็จมีหลายทางคือเกิดจากตัวเองก็มีเกิดจากการเหตุการณ์แวดล้อมก็มีเกิดจากเนื้องานที่ทำนั้นเองก็มีแต่อุปสรรคที่สำคัญอย่างยิ่งที่เกิดจากตัวเราที่ทำงานให้ล้มเหลวมี 4
ดังประสงค์คืออิทธิบาท๔๓โดยคุณลักษณะของอิทธิบาท๔ประกอบด้วย๑ฉันทะความพอใจในสิ่งที่ทำ๒วิริยะความพากเพียรไม่ทอดทิ้งในสิ่งที่ทำ๓จิตตะความเอาใจใส่จดจ่อต่อสิ่งที่ทำ๔วิมังสาความไตร่ตรองในสิ่งที่ทำไปแล้ว๒อิทธิบาท๔คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมายหรือหนทางแห่งการดำเนินชีวิตไปสู่ความสำเร็จความถูกต้องและการเข้าถึงประโยชน์สุขนอกจากนี้อิทธิบาทยังเป็นธรรมที่อนุโลมได้ว่ามีจุดมุ่งหมายเพื่อความ	ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีจิตใจหรือสมาธิจดจ่อกับงานที่ทำรวมไปถึงมีความรอบคอบและรับผิดชอบในงานที่ทำอย่างเต็มสติกำลัง 4)วิมังสาความสอดส่องในเหตุและผลหมายถึงการพิจารณาวิเคราะห์และผู้ปฏิบัติงานต้องใช้ปัญญาในการตรวจสอบงานรวมไปถึงการมีความเข้าใจในงานอย่างลึกซึ้งทั้งในแง่ขั้นตอนและผลสำเร็จผลสัมฤทธิ์ของงานพระมหาภูติชัยขิรเมธี(ว.ขวิรเมธี) (2551)ได้กล่าวถึงการทำงานให้ประสบความสำเร็จตามแนวพุทธศาสนาพระพุทธเจ้าทรงแนะนำให้ปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 อิทธิบาทแปลว่าหลักพื้นฐานแห่งความสำเร็จหรือทางสู่ความสำเร็จมีองค์ประกอบ 4 ประการคือ 1)ฉันทะคือมีใจรักทำงานด้วยใจรักงาน 2)วิริยะคือพากเพียรทำรักแล้วต้องขยันความขยันคือภาคปฏิบัติการของความรักความรักในงานจะทำให้เรารู้ว่าควรทำงานอะไรส่วนความขยันจะทำงานนั้นก้าวไปสู่ความสำเร็จการทำงานถ้าขาดความขยันความขยันจะทำงานนั้นก้าวไปสู่ความสำเร็จจดจ่อจดหมายหมายความว่าอะไรก็ตามให้เจาะลงไปปักใจลงไปสิ่งนั้นอย่างลึกซึ้งอย่างมุ่งมั่นอย่างจริงจังและอย่างทุ่มเทใครก็ตามที่ทำงานด้วยการเอาใจจดจ่อกับงานนั้นคนนั้นจะประสบความสำเร็จ 4)วิมังสาคือวินิจฉัยได้แก่การวิเคราะห์สังเคราะห์สร้างสรรค์พัฒนานั้นเองเมื่อทำงานอะไรก็ตามให้พิจารณาวิเคราะห์สร้างสรรค์พัฒนาสู่ทิศทางขีรวิชัย (2550)กล่าวว่าอิทธิบาท 4 คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมายหรือหนทางแห่งการดำเนินชีวิตไปสู่ความสำเร็จความถูกต้องและการเข้าถึงประโยชน์สุขนอกจากนี้อิทธิบาทยังเป็นธรรมที่อนุโลม

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
สำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่การงานของบุคคลเช่นประสบความสำเร็จทางด้านการเรียนการประกอบอาชีพการดำรงชีวิตที่ดีมีบทบาท๕ยังสามารถอธิบายได้ว่าคือคุณธรรม๔ประการที่เป็นฐานนำไปสู่ความสำเร็จดังนี้๑ฉันทะความพอใจความพึงใจที่จะกระทำกิจใดๆเพื่อให้ได้รับผลสำเร็จตามปรารถนา๒วิริยะความเพียรคือมีความขยันหมั่นเพียรที่จะกระทำกิจใดๆที่ได้ตั้งปรารถนาไว้แล้วและได้มีความพอใจพึงใจกระทำแล้วให้สำเร็จลุล่วงตามปรารถนา	วิริยะจิตตะหรือวิมังสาเข้ามามีบทบาทเกิดขึ้นและมีกำลังแข็งแกร่งช่วยให้ทำงานอย่างมีความสุขและบรรลุผลสำเร็จด้วยดีอันจะนำไปสู่การสร้างความสุขสบายกายใจและการปฏิบัติงานที่ได้ผลดีตามวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานสรุปหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างการทำงานให้สำเร็จและมีความสุขนั้นประกอบด้วยคุณธรรม 4 ประการที่เป็นฐานนำไปสู่ความสำเร็จดังนี้ 1 ฉันทะความพอใจความพึงใจที่จะกระทำกิจใดๆเพื่อให้ได้รับผลสำเร็จตามปรารถนา 2 วิริยะความเพียรคือมีความขยันหมั่นเพียรที่จะกระทำกิจใดๆที่ได้ตั้งปรารถนาไว้แล้วและได้มีความพอใจพึงใจกระทำแล้วให้สำเร็จลุล่วงตามปรารถนา 3 จิตตะจิตจลลคือมีสติมีสมาธิในการที่จะกระทำกิจใดๆที่ได้ตั้งปรารถนาไว้แล้วได้มีความพอใจพึงใจก่อกิจกรรมนั้นแล้วได้ใช้ความเพียรพยายามแล้วก็ต้องใช้กำลังใจกำลังความคิดกำลังสติปัญญาและสมาธิไม่หันเหไปทางอื่นการกระทำกิจนั้นๆให้สำเร็จลุล่วงไปตามปรารถนา 4 วิมังสาความไตร่ตรองทดสอบทดลองพิจารณาเมื่อกระทำสิ่งใดแล้วยอมประสบปัญหาใหญ่บ้างเล็กบ้างก็ต้องใช้การใคร่ครวญพิจารณาถึงปัญหาต่างๆเหล่านั้นด้วยอุบายปัญญาดังข้อสมมติฐานเป็นเหตุเพื่อที่จะหาปัจจัยองค์ประกอบในสิ่งที่ตนรู้มาเป็นข้อเปรียบเทียบเชิงกระทบเพื่อที่จะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้และทำการทดสอบทดลองสามารถให้ผลได้จริงตามที่ตั้งข้อสมมติหรือไม่กระทำซ้ำแล้วซ้ำอีกจนมีความแน่ใจจนสามารถประสบกับความสำเร็จได้ตามปรารถนาดังใจ 290 Vol8 No5 May 2021 ปีที่ 8 ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม 2564 เอกสาร
๓จิตตะจิตจลลคือมีสติมีสมาธิในการที่จะกระทำกิจใดๆที่ตั้งปรารถนาไว้แล้วได้มีความพอใจพึงใจก่อกิจกรรมนั้นแล้วได้ใช้ความเพียรพยายามแล้วก็ต้องใช้กำลังใจกำลังความคิดกำลังสติปัญญาและสมาธิไม่หันเหไปทางอื่นการกระทำกิจนั้นๆให้สำเร็จลุล่วงไปตามปรารถนา๔ปัญญากันต์พอมงคลชีวิตภาค๒กรุงเทพมหานครโรงพิมพ์พิมพ์มกุฎราชวิทยาลัย๒๕๓๕หน้า๑๐๓๐สุชีพปัญญานาภาพคุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนาพิมพ์ครั้งที่๒กรุงเทพมหานครโรง	คือมีความขยันหมั่นเพียรที่จะกระทำกิจใดๆที่ได้ตั้งปรารถนาไว้แล้วและได้มีความพอใจพึงใจกระทำแล้วให้สำเร็จลุล่วงตามปรารถนา 3 จิตตะจิตจลลคือมีสติมีสมาธิในการที่จะกระทำกิจใดๆที่ตั้งปรารถนาไว้แล้วได้มีความพอใจพึงใจก่อกิจกรรมนั้นแล้วได้ใช้ความเพียรพยายามแล้วก็ต้องใช้กำลังใจกำลังความคิดกำลังสติปัญญาและสมาธิไม่หันเหไปทางอื่นการกระทำกิจนั้นๆให้สำเร็จลุล่วงไปตามปรารถนา 4 วิมังสาความไตร่ตรองทดสอบทดลองพิจารณาเมื่อกระทำสิ่งใดแล้วยอมประสบปัญหาใหญ่บ้างเล็กบ้างก็ต้องใช้การใคร่ครวญพิจารณาถึงปัญหาต่างๆเหล่านั้นด้วยอุบายปัญญาดังข้อสมมติฐานเป็นเหตุเพื่อที่จะหาปัจจัยองค์ประกอบในสิ่งที่ตนรู้มาเป็นข้อเปรียบเทียบเชิงกระทบเพื่อที่จะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้และทำการทดสอบทดลองสามารถให้ผลได้จริงตามที่ตั้งข้อสมมติหรือไม่กระทำซ้ำแล้วซ้ำอีกจนมีความแน่ใจจนสามารถประสบกับความสำเร็จได้ตามปรารถนาดังใจ 290 Vol8 No5 May 2021 ปีที่ 8 ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม 2564 เอกสารอ้างอิงถึงรัฐตามูลคง 2557 ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรตามหลักพุทธธรรมกรมบัญชีกลางกระทรวงการคลังในวิทยานิพนธ์พุทธศาสนศาสดมหาบัณฑิตสาขาวิชาชีวิตและความตายมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทองพันชั่งพงษ์วารินทร์ 2564 การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุขเรียกใช้เมื่อ 3 เมษายน 2564 จาก http://www.btttraining.com พระจันทร์มนนารทปญญะแสงสุริจันทร์ 2552 ศึกษาพุทธวิธีในการวางแผนการบริหารองค์กรในวิทยานิพนธ์พุทธศาสดมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหาร

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
๒๒๔ รมึงสาความไ้ตรงทดสอบทดลองพินิจพิจารณาเมื่อกระทำสิ่งใดๆ แล้วยอมประสพปัญหาใหญ่บ้างเล็กบ้างก็ต้งใช้การไ้ครครวญพิจารณาถึงปัญหาต่างๆเหล่านั้นด้วยอุบายปัญญาดั่งข้อสมมติฐานเป็นเหตุเพื่อที่จะหาปัจจัยองค์ประกอบในสิ่งทีตนรู้มาเป็นข้อเปรียบเทียบเชิงกระทบเพื่อที่จะสามารถแก้ไขปัญหาทีเกิดขึ้นได้และทำการทดสอบทดลองสามารถให้ผลไ้จริงตามทีดั่งข้อสมมติหรือไม่กระทำซ้ำแล้วซ้ำอีกจนมีความแนใจจนสามารถประสพกับความสำเร็จได้	ที่จะกระทำกิจใดๆเพื่อให้ไ้ได้รับผลสำเร็จตามปรารถนา 2 ริยะะความเพียร คือมีความขยันหมั่นเพียรที่จะกระทำกิจใดๆทีได้ดั่งปรารถนาไว้แล้วและไ้มีความพอใจพึงใจก่อกิจกรรมนั้นแล้วไ้ใช้ความเพียรพยายามแล้วก็ต้งใช้กำลังใจกำลังความคิดกำลังสติปัญญาและสมาธิไม่หันเหไปทางอื่นการกระทำกนั้นๆให้สำเร็จลุล่วงไปตามปรารถนา 4 รมึงสาความไ้ตรงทดสอบทดลองพินิจพิจารณาเมื่อกระทำสิ่งใดๆแล้วยอมประสพปัญหาใหญ่บ้างเล็กบ้างก็ต้งใช้การไ้ครครวญพิจารณาถึงปัญหาต่างๆเหล่านั้นด้วยอุบายปัญญาดั่งข้อสมมติฐานเป็นเหตุเพื่อที่จะหาปัจจัยองค์ประกอบในสิ่งทีตนรู้มาเป็นข้อเปรียบเทียบเชิงกระทบเพื่อที่จะสามารถแก้ไขปัญหาทีเกิดขึ้นได้และทำการทดสอบทดลองสามารถให้ผลไ้จริงตามทีดั่งข้อสมมติหรือไม่กระทำซ้ำแล้วซ้ำอีกจนมีความแนใจจนสามารถประสพกับความสำเร็จได้ตามปรารถนาดั่งใจการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมทีดีพศ 2542 ซึ่งกำหนดหลักพื้นฐานการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล 6 ประการคือ 1 หลักนิติธรรม 2 หลักคุณธรรม 3 หลักความโปร่งใส 4 หลักการมีส่วนร่วม 5 หลักความรับผิดชอบและ 6 หลักความคุ้มค่าค่าว่าธรรมาภิบาลเป็นแนวทางการบริหารทีความโดดเด่นมากทีสุดในวงการวิชาการ ปัจจุบันทีได้รับการยอมรับว่าเป็นหลักการทีเกื้อหนุนสังคมประชาธิปไตยค่าว่าธรรมาภิบาลสถาบันวิจัย
๒๘ กามาวจรจิตคือจิตทีท่องเที่ยวอยู่ในกามหรือกามภูมิเป็นจิตทีท่องเที่ยวอยู่ในกามารมณ์กามาวจรจิตนี้มี๔๔ดวงจำแนกเป็นกามาวจรโสภณเจต๒๔ดวงอกุศลจิต๒๒ดวงอเหตุกจิต๑๘ดวงอธิบายขยายความไ้ดดังนี้๑กามาวจรโสภณจิต๒๔หมายถึงกามาวจรโสภณจิตเป็นระดับจิตทียังท่องเที่ยวอยู่ในกามภูมิคือภูมิอันเป็นแดนเกิดแห่งวัตถุกามและกิเลสกามแต่เป็นจิตทีเป็นไปในฝ่ายทีดีงามเพราะประกอบด้วยโสภณเจตสิกซึ่งปรุงแต่งจิตให้เกิด	เป็นเหตุให้เกิดอกุศลถึงเหตุอำนาจจิตจิตยังมีอำนาจในการกระทำความเป็นอยู่ของสัตว์ทั้งหลายให้วิจิตรไ้ถึง 6 ประการคือ 1 วิจิตรโดยการกระทำ 2 วิจิตรด้วยตนเอง 3 วิจิตรในการสั่งสมกรรมและกิเลส 4 วิจิตรในการรักษาวิบาก 5 วิจิตรในการสั่งสมสันดานของตนและ 6 วิจิตรด้วยอารมณ์ต่างๆประเภทของจิตตามลักษณะของจิตโดยย้อมี 89 ดวงอย่างพิสดารมี 121 ดวงจำแนกเป็นนัยต่างๆไ้ 6 คือ 1 ขาดิเภทนัย 2 ภูมิเภทนัย 3 โสภณเภทนัย 4 โลกเภทนัย 5 เหตุเภทนัยและ 6 เวทนาเภทนัยการจำแนกจิตโดยภูมิคือกามาวจรจิตคือจิตทีท่องเที่ยวอยู่ในกามหรือกามภูมิเป็นจิตทีท่องเที่ยวอยู่ในกามารมณ์กามาวจรจิตนี้มี 54 ดวงจำแนกเป็น 2 ชนิดคือกามาวจรโสภณเจต 24 ดวงอกุศลจิต 12 ดวงและอเหตุกจิต 18 ดวงรูปาวจรจิต 15 หมายถึงจิตทีเข้าถึงอารมณ์ของรูปฌานหรือจิตทีท่องเที่ยวอยู่ในภูมิอันเป็นที่เกิดของวิตรูปรูปและกิเลสรูปเป็นส่วนมากรูปาวจรจิตนั้นเมื่อกล่าวตามประเภทของรูปฌานปัญจนัยตามแนวพระอภิธรรมมี 5 คือ 1 รูปาวจรปฐมฌานจิต 2 รูปาวจรทุติยฌานจิต 3 รูปาวจรตติยฌานจิต 4 รูปาวจรจตุตถฌานจิตและ 5 รูปาวจรปัญจฌานจิตอรูปาวจรจิต 12 เป็นจิตทีเกิดขึ้นโดยการบำเพ็ญสมาธิหรือสมถภาวนาของท่านผู้ทีได้รูปาวจรปัญจฌานมาแล้วเมื่อกล่าวตามประเภทของอารมณ์มี 4 อย่างคือ 1 อากาสนัญญาตณณฌานมีอากาศทีเพิกแล้วจากกสิณเป็นอารมณ์ 2 วิทยัญญาตณณฌานมีรูปฌานที 1 เป็นอารมณ์ 3 Journal of Arts Management Vol4 No3 September December 2020 833 วารสารศิลปการจัดการปีที่ 4 ฉบับที่ 3 กันยายน ธันวาคม 2563 อา
๑๒ ดวงจำแนกออกเป็น๓ชนิดคือ๑ โลกมุขจิตเป็นจิตทีเกิดขึ้นโดยอาศัยโลกเจตสิกเป็นเหตุกล่าวคือเพราะความยินดีอยากไ้และติดใจในอารมณ์ต่างๆจิตประเภทนี้จึงปรากฏขึ้นโลกมุขจิตมี๘ดวง๔๗คือ๑๑จิตทีเกิดพร้อม กับโสมนัสประกอบด้วยความเห็นผิดทีฐฐีคตสัมปยุตและเกิดโดยลำพังอสังขา๔ฌกสิไทย๓๔๔๓๐๑๒๐	ทีรับอารมณ์พิเศษคือพระนิพพานอันเป็นธรรมทีพ้นจากโลกโลกุตรจิตจิตตามพระอรหันตคค 8 จึงมี 8 ดวงคือ 1 โสดาปัตติมรรคจิต 2 โสดาปัตติผลจิต 3 สกทาคามีมรรคจิต 4 สกทาคามีผลจิต 5 อนาคามีมรรคจิต 6 อนาคามีผลจิต 7 อรหัตตมรรคจิต 8 อรหัตตผลจิตโลกุตรจิต 8 มี 2 ประเภทตามมรรคและผลหรือตามชาติสกุลและชาติวิบากอกุศลจิต 12 เป็นจิตทีไม่ไ้ไม่งามเป็นจิตทีหยาบต่ำทรมานคือเป็นจิตทีประกอบด้วยอกุศลเจตสิกซึ่งเป็นบาปมีโทษและให้ผลเป็นทุกข์อกุศลเจตสิกมีจำนวน 12 ดวงจำแนกเป็น 3 ชนิดคือโลกมุขจิต 8 โทสะมุขจิต 2 โมหะมุขจิต 2 โลกมุขจิตเป็นจิตทีเกิดขึ้นโดยอาศัยโลกเจตสิกเป็นเหตุกล่าวคือเพราะความยินดีอยากไ้และติดใจในอารมณ์ต่างๆจิตประเภทนี้จึงปรากฏขึ้นโทสะมุขจิต 2 คือจิตทีเกิดเพราะโทสะเป็นเหตุคือเกิดขึ้นเพราะถูกโทสจริตเข้าครอบงำคือเกิดขึ้นเพราะถูกโทสะเจตสิกเข้าครอบงำมีโทสเจตสิกเป็นมูลเป็นประธานในมูลจิตเป็นจิตทีหลงมกมายเป็นจิตทีไม่รู้คือไ้ไม่สามารถูรู้เหตุผลตามความเป็นจริงของสภาวะธรรมไ้เพราะเป็นจิตทีเกิดขึ้นโดยมีโมหเจตสิกเป็นประธานหรือเป็นมูลเหตุ

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
สมูลจิตมี๒ดวงคือ๒จิตที่เกิดขึ้นพร้อมกับโหมนัสความเสียใจประกอบด้วยความโกรธปฏิฆสัมปยุตและเกิดตามลำพัง๒๒จิตที่เกิดขึ้นพร้อมกับโหมนัสประกอบด้วยความโกรธและเกิดขึ้นโดยถูกกระตุ้นหรือชักจูงและ๓โมหมูลจิตเป็นจิตที่หลงมกายเป็นจิตที่ไม่รู้๕๙คือไม่สามารถรู้เหตุผลตามความเป็นจริงของสภาวะธรรมได้เพราะเป็นจิตที่เกิดขึ้นโดยมีโมหเจตสิกเป็นประธานหรือเป็นมูลเหตุเกิดกับกุศลจิตการเกิดขึ้นของอกุศลจิตทั้ง 12 ดวงนี้จะมีขึ้นได้ก็เพราะไม่ใช่ปัญญาใส่ใจพิจารณานโยบายที่แยบคายที่เรียกว่าอโยนิโสมนสิการอโยนิโสมนสิการนี้ชอบเกิดขึ้นโดยอาศัยเหตุ 5 ประการคือ 1 การไม่ได้สั่งสร้างสมบุญไว้ในปางก่อน 2 การไม่อยู่ในท้องถิ่นหรือประเทศที่ไม่สมควร 3 การไม่เข้าไปคบหาสัตว์นรก 4 การไม่ฟังธรรมของสัตว์นรกและ 5 การตั้งตนไว้ผิดส่วนสาเหตุทำให้เกิดกุศลจิตก็คือโยนิโสมนสิการสเหตุจิตและอเหตุจิตปกติจิตที่เกิดขึ้นส่วนมากย่อมประกอบด้วยเหตุและเหตุให้จิตเกิดขึ้นได้นั้นมี 2 ประการคือโสภณเหตุเหตุที่ดังามและอกุศลเหตุเหตุบาปอเหตุกุศลวิบากจิตเป็นจิตที่เป็นผลของกุศลกรรมหรือจิตที่เกิดจากอำนาจของกุศลเจตนาในมหากุศลจิต 8 ที่เกิดขึ้นแล้วในอดิโตเหตุกิริยาจิตเป็นจิตที่เกิดขึ้นสักว่าทำหน้าที่ของตนในการรับอารมณ์ทางทวารทั้ง 6 และทำหน้าที่ตัดสินอารมณ์รวมทั้งจิตที่ทำหน้าที่ยัมแย้มของพระอรหันต์ทั้งหลายเป็นจิตที่ไม่ได้เกิดขึ้นเพราะเหตุบุญหรือเหตุบาปจึงไม่ใช่จิตที่เป็นบุญเป็นบาป	ในอารมณ์ต่างๆจิตประเภทนี้จึงปรากฏขึ้นโทสมูลจิต 2 คือจิตที่เกิดเพราะโทสะเป็นเหตุคือเกิดขึ้นเพราะถูกโทสะจิตเข้าครอบงำคือเกิดขึ้นเพราะถูกโทสะเจตสิกเข้าครอบงำมีโทสะเจตสิกเป็นมูลเป็นประธานโมหมูลจิตเป็นจิตที่หลงมกายเป็นจิตที่ไม่รู้คือไม่สามารถรู้เหตุผลตามความเป็นจริงของสภาวะธรรมได้เพราะเป็นจิตที่เกิดขึ้นโดยมีโมหเจตสิกเป็นประธานหรือเป็นมูลเหตุเกิดกับกุศลจิตการเกิดขึ้นของอกุศลจิตทั้ง 12 ดวงนี้จะมีขึ้นได้ก็เพราะไม่ใช่ปัญญาใส่ใจพิจารณานโยบายที่แยบคายที่เรียกว่าอโยนิโสมนสิการอโยนิโสมนสิการนี้ชอบเกิดขึ้นโดยอาศัยเหตุ 5 ประการคือ 1 การไม่ได้สั่งสร้างสมบุญไว้ในปางก่อน 2 การไม่อยู่ในท้องถิ่นหรือประเทศที่ไม่สมควร 3 การไม่เข้าไปคบหาสัตว์นรก 4 การไม่ฟังธรรมของสัตว์นรกและ 5 การตั้งตนไว้ผิดส่วนสาเหตุทำให้เกิดกุศลจิตก็คือโยนิโสมนสิการสเหตุจิตและอเหตุจิตปกติจิตที่เกิดขึ้นส่วนมากย่อมประกอบด้วยเหตุและเหตุให้จิตเกิดขึ้นได้นั้นมี 2 ประการคือโสภณเหตุเหตุที่ดังามและอกุศลเหตุเหตุบาปอเหตุกุศลวิบากจิตเป็นจิตที่เป็นผลของกุศลกรรมหรือจิตที่เกิดจากอำนาจของกุศลเจตนาในมหากุศลจิต 8 ที่เกิดขึ้นแล้วในอดิโตเหตุกิริยาจิตเป็นจิตที่เกิดขึ้นสักว่าทำหน้าที่ของตนในการรับอารมณ์ทางทวารทั้ง 6 และทำหน้าที่ตัดสินอารมณ์รวมทั้งจิตที่ทำหน้าที่ยัมแย้มของพระอรหันต์ทั้งหลายเป็นจิตที่ไม่ได้เกิดขึ้นเพราะเหตุบุญหรือเหตุบาปจึงไม่ใช่จิตที่เป็นบุญเป็นบาป
๓๐โยนิโสมนสิการจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องอาศัยเหตุ๕ประการอันมีนัยตรงกันข้ามกับเหตุให้เกิดอโยนิโสมนสิการดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น๑๑๖๖เหตุกจิต๑๘ปกติจิตที่เกิดขึ้นส่วนมากย่อมประกอบด้วยเหตุและเหตุให้จิตเกิดขึ้นได้นั้นมี๒ประการคือ๑โสภณเหตุเหตุที่ดังามเกิดพร้อมกับโสภณจิตคือกุศลวิบากและกิริยาเท่านั้นได้แก่๑๑๖๖เกิดพร้อมกับกุศลจิตก็เรียกกุศลเหตุ๑๒๓๖เกิดพร้อมกับวิบากจิตก็เรียกวิบากเหตุ	คือไม่สามารถรู้เหตุผลตามความเป็นจริงของสภาวะธรรมได้เพราะเป็นจิตที่เกิดขึ้นโดยมีโมหเจตสิกเป็นประธานหรือเป็นมูลเหตุเกิดกับกุศลจิตการเกิดขึ้นของอกุศลจิตทั้ง 12 ดวงนี้จะมีขึ้นได้ก็เพราะไม่ใช่ปัญญาใส่ใจพิจารณานโยบายที่แยบคายที่เรียกว่าอโยนิโสมนสิการอโยนิโสมนสิการนี้ชอบเกิดขึ้นโดยอาศัยเหตุ 5 ประการคือ 1 การไม่ได้สั่งสร้างสมบุญไว้ในปางก่อน 2 การไม่อยู่ในท้องถิ่นหรือประเทศที่ไม่สมควร 3 การไม่เข้าไปคบหาสัตว์นรก 4 การไม่ฟังธรรมของสัตว์นรกและ 5 การตั้งตนไว้ผิดส่วนสาเหตุทำให้เกิดกุศลจิตก็คือโยนิโสมนสิการสเหตุจิตและอเหตุจิตปกติจิตที่เกิดขึ้นส่วนมากย่อมประกอบด้วยเหตุและเหตุให้จิตเกิดขึ้นได้นั้นมี 2 ประการคือโสภณเหตุเหตุที่ดังามและอกุศลเหตุเหตุบาปอเหตุกุศลวิบากจิตเป็นจิตที่เป็นผลของกุศลกรรมหรือจิตที่เกิดจากอำนาจของกุศลเจตนาในมหากุศลจิต 8 ที่เกิดขึ้นแล้วในอดิโตเหตุกิริยาจิตเป็นจิตที่เกิดขึ้นสักว่าทำหน้าที่ของตนในการรับอารมณ์ทางทวารทั้ง 6 และทำหน้าที่ตัดสินอารมณ์รวมทั้งจิตที่ทำหน้าที่ยัมแย้มของพระอรหันต์ทั้งหลายเป็นจิตที่ไม่ได้เกิดขึ้นเพราะเหตุบุญหรือเหตุบาปจึงไม่ใช่จิตที่เป็นบุญเป็นบาปและไม่ใช่วิบากจิตซึ่งเป็นผลของบุญและบาปด้วย Journal of Arts Management Vol4 No3 September December 2020 834 วารสารศิลปการจัดการปีที่ 4 ฉบับที่ 3 กันยายน ธันวาคม 2563 บทที่ 4 เจตสิกเจตสิกเป็นธรรมชาติอาศัยจิตเกิดหรือธรรมชาติที่ประกอบด้วยจิตอาการที่จิตประกอบเจตสิกนั้นมี 4 ประการคือ 1 เอก
๓๒ทวีปัญญาวิญญูญาณซึ่งแปลว่าปัญญาญาณจิตทั้ง๒คือจิตที่เกิดขึ้นโดยอาศัยตาหูจมูกลิ้นและกายทั้งฝ่ายดีและฝ่ายไม่ดีฝ่ายละ๕๙๓๐เหตุกิริยาจิตเป็นจิตที่เกิดขึ้นสักว่าทำหน้าที่ของตนเท่านั้นไม่เป็นบุญเป็นบาปจิตประเภทนี้เกิดขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการรับอารมณ์ทางทวารทั้ง๖และทำหน้าที่ตัดสินอารมณ์รวมทั้งจิตที่ทำหน้าที่ยัมแย้มของพระอรหันต์เป็นจิตที่ไม่ได้เกิดขึ้นเพราะเหตุบุญหรือ	เข้าครอบงำคือเกิดขึ้นเพราะถูกโทสะเจตสิกเข้าครอบงำมีโทสะเจตสิกเป็นมูลเป็นประธานโมหมูลจิตเป็นจิตที่หลงมกายเป็นจิตที่ไม่รู้คือไม่สามารถรู้เหตุผลตามความเป็นจริงของสภาวะธรรมได้เพราะเป็นจิตที่เกิดขึ้นโดยมีโมหเจตสิกเป็นประธานหรือเป็นมูลเหตุเกิดกับกุศลจิตการเกิดขึ้นของอกุศลจิตทั้ง 12 ดวงนี้จะมีขึ้นได้ก็เพราะไม่ใช่ปัญญาใส่ใจพิจารณานโยบายที่แยบคายที่เรียกว่าอโยนิโสมนสิการอโยนิโสมนสิการนี้ชอบเกิดขึ้นโดยอาศัยเหตุ 5 ประการคือ 1 การไม่ได้สั่งสร้างสมบุญไว้ในปางก่อน 2 การไม่อยู่ในท้องถิ่นหรือประเทศที่ไม่สมควร 3 การไม่เข้าไปคบหาสัตว์นรก 4 การไม่ฟังธรรมของสัตว์นรกและ 5 การตั้งตนไว้ผิดส่วนสาเหตุทำให้เกิดกุศลจิตก็คือโยนิโสมนสิการสเหตุจิตและอเหตุจิตปกติจิตที่เกิดขึ้นส่วนมากย่อมประกอบด้วยเหตุและเหตุให้จิตเกิดขึ้นได้นั้นมี 2 ประการคือโสภณเหตุเหตุที่ดังามและอกุศลเหตุเหตุบาปอเหตุกุศลวิบากจิตเป็นจิตที่เป็นผลของกุศลกรรมหรือจิตที่เกิดจากอำนาจของกุศลเจตนาในมหากุศลจิต 8 ที่เกิดขึ้นแล้วในอดิโตเหตุกิริยาจิตเป็นจิตที่เกิดขึ้นสักว่าทำหน้าที่ของตนในการรับอารมณ์ทางทวารทั้ง 6 และทำหน้าที่ตัดสินอารมณ์รวมทั้งจิตที่ทำหน้าที่ยัมแย้มของพระอรหันต์ทั้งหลายเป็นจิตที่ไม่ได้เกิดขึ้นเพราะเหตุบุญหรือเหตุบาปจึงไม่ใช่จิตที่เป็นบุญเป็นบาปและไม่ใช่วิบากจิตซึ่งเป็นผลของบุญและบาปด้วย Journal of Arts Management Vol4 No3 September December 2020 834 วารสารศิลปการจัดการปีที่

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
โสภณจิตด้วยเพราะจิตทั้ง๑๐ดวงนี้เป็นจิตที่ไม่เกิดพร้อมกับโสภณเจตสิก จึงชื่อว่าอโสภณจิตปาวจรจิตปาวจรจิตหมายถึงเก็บที่เข้าถึงอารมณ์ของ รูปฌานหรือจิตที่ท่องเที่ยวอยู่ในภูมิอันเป็นที่เกิดของวัตถุรูปและกิเลสรูป เป็นส่วนมากวัตถุรูปได้แก่ฌานอภิญญาและรูปภพส่วนกิเลสรูปได้แก่โลก เจตสิกที่เกี่ยวกับรูปตัณหาคือความพอใจในรูปฌานอภิญญาและรูปภพ นอกจากนี้รูปปาวจรจิตเมื่อกล่าวตาม	ที่เรียกว่าลักษณะทางจิตของจิตคือ 1 มีการรับอารมณ์เป็นลักษณะบอกถึง ลักษณะ 2 มีการเป็นประธานในธรรมทั้งปวงเป็นหน้าที่บอกถึงหน้าที่ 3 มีการเกิดขึ้นต่อเนื่องกันไม่ขาดสายเป็นอาการปรากฏบอกถึงผล 4 มีนามรูป เป็นเหตุใกล้ให้เกิดบอกถึงเหตุอำนาจจิตจิตยังมีอำนาจในการกระทำความเป็นอยู่ของสัตว์ทั้งหลายให้วิจิตรได้ถึง 6 ประการคือ 1 วิจิตรโดยการกระทำ 2 วิจิตรด้วยตนเอง 3 วิจิตรในการสังสมกรรมและกิเลส 4 วิจิตรในการรักษา วิชา 5 วิจิตรในการสังสมสันดานของตนและ 6 วิจิตรด้วยอารมณ์ต่างๆ ประเภทของจิตตามลักษณะของจิตโดยย่อมี 89 ดวงอย่างพิสดารมี 121 ดวงจำแนกเป็นนัยต่างๆได้ 6 คือ 1 ขาดิเภทนัย 2 ภูมิเภทนัย 3 โสภณเภท นัย 4 โลกเภทนัย 5 เหตุเภทนัยและ 6 เวทนาเภทนัยการจำแนกจิตโดยภูมิ คือการจำแนกจิตที่ท่องเที่ยวอยู่ในนามหรือภูมิเป็นจิตที่ท่องเที่ยวอยู่ใน การอารมณ์การจำแนกจิตนี้มี 54 ดวงจำแนกเป็น 2 ชนิดคือการจำแนกจิต 24 ดวงอกุศลจิต 12 ดวงและอเหตุกจิต 18 ดวงรูปาวจรจิต 15 หมายถึงจิต ที่เข้าถึงอารมณ์ของรูปฌานหรือจิตที่ท่องเที่ยวอยู่ในภูมิอันเป็นที่เกิดของ วัตถุรูปและกิเลสรูปเป็นส่วนมากรูปาวจรจิตนั้นเมื่อกล่าวตามประเภทของรูป ฌานปัญจกนัยตามแนวพระอภิธรรมมี 5 คือ 1 รูปาวจรปฐมฌานจิต 2 รูปา จรทุติยฌานจิต 3 รูปาวจรจตุตถฌานจิตและ 5 รูปา จรปัญจฌานจิตรูปาวจรจิต 12 เป็นจิตที่เกิดขึ้นโดยการบำเพ็ญสมาธิ หรือสมถภาวนาของท่านผู้ที่ได้รูปาวจรปัญจฌาน
ประเภทของรูปฌานปัญจกนัยตามแนวพระอภิธรรมมี๕คือปาวจรปฐมฌาน จิตรูปาวจรทุติยฌานจิตรูปาวจรจตุตถฌานจิตรูปาวจรจตุตถฌานจิตรูปาวจร ปัญจฌานจิตส่วนฌานปัญจกนัยตามแนวพระอภิธรรมนี้เมื่อจำแนก ประเภทแห่งชาติสกุลของจิตคือกุศลวิบากและกิริยาแต่ละฌานจึงมี จิต๗ดวงคือเป็นกุศลวิบาก๑กิริยา๑ฌานจึงเป็น๑๕ดังนี้รูปาวจรกุศล จิต๕ดวงเป็นจิต	ตามลักษณะของจิตโดยย่อมี 89 ดวงอย่างพิสดารมี 121 ดวงจำแนกเป็น นัยต่างๆได้ 6 คือ 1 ขาดิเภทนัย 2 ภูมิเภทนัย 3 โสภณเภทนัย 4 โลกเภท นัย 5 เหตุเภทนัยและ 6 เวทนาเภทนัยการจำแนกจิตโดยภูมิคือการจำแนกจิต ที่ท่องเที่ยวอยู่ในนามหรือภูมิเป็นจิตที่ท่องเที่ยวอยู่ในอารมณ์การจำแนกจิตนี้มี 54 ดวงจำแนกเป็น 2 ชนิดคือการจำแนกจิต 24 ดวงอกุศลจิต 12 ดวงและอเหตุกจิต 18 ดวงรูปาวจรจิต 15 หมายถึงจิตที่เข้าถึงอารมณ์ ของรูปฌานหรือจิตที่ท่องเที่ยวอยู่ในภูมิอันเป็นที่เกิดของวัตถุรูปและกิเลส รูปเป็นส่วนมากรูปาวจรจิตนั้นเมื่อกล่าวตามประเภทของรูปฌานปัญจกนัย ตามแนวพระอภิธรรมมี 5 คือ 1 รูปาวจรปฐมฌานจิต 2 รูปาวจรทุติยฌานจิต 3 รูปาวจรจตุตถฌานจิต 4 รูปาวจรจตุตถฌานจิตและ 5 รูปาวจรปัญจฌานจิต รูปาวจรจิต 12 เป็นจิตที่เกิดขึ้นโดยการบำเพ็ญสมาธิหรือสมถภาวนา ของท่านผู้ที่ได้รูปาวจรปัญจฌานมาแล้วเมื่อกล่าวตามประเภทของ อารมณ์มี 4 อย่างคือ 1 อากาสนัญญาตนฌานมีอากาศที่เพิกแล้วจาก กสิณเป็นอารมณ์ 2 วิทยัญญาตนฌานมีรูปฌานที่ 1 เป็นอารมณ์ 3 Journal of Arts Management Vol4 No3 September December 2020 833 วารสารศิลปการจัดการปีที่ 4 ฉบับที่ 3 กันยายนธันวาคม 2563 อากาสนัญญาตนฌานมีนัตถิภาว
ที่เกิดขึ้นโดยการบำเพ็ญสมาธิหรือสมถภาวนาในตอนแรกย่อมเป็นมหากุศล จิตแต่เมื่อเจริญภาวนาไปจนได้สมาธิแนบแน่นเป็นอัปปนาสมาธิแล้วจิตจึง เปลี่ยนจากมหากุศลจิตเป็นรูปาวจรกุศลจิตที่เกิดพร้อมกับองค์ ฌาน๕๖๒ได้แก่๑รูปาวจรกุศลจิตดวงที่๑เกิดพร้อมกับวิตักขารปีติสุขและ เอกัคคตา๑รูปาวจรกุศลจิตดวงที่๒เกิดพร้อมกับวิจาร์ปีติสุขและเอกัคค ตา๑รูปาวจรกุศลจิตดวงที่๓	เป็นผู้หมดจากกิเลสแล้วตั้งนั้นการทำการพูดการคิดจึงไม่มีเหตุให้ส่งผลให้ เกิดวิบากจิตขึ้นแต่ถ้าจิตกลุ่มนี้เกิดกับบุคคลที่ยังมีกิเลสอยู่จะเรียกว่ามหา กุศลจิตตั้งนั้นมหาภิรยจิตนี้ได้แก่มหากุศลจิตนั้นเองชื่อและสภาพจึง เหมือนมหากุศลจิตทุกประการ 2 รูปภูมิมีรูปาวจรจิต 15 สภาวะรูปาวจรจิต หรือฌานจิตหมายถึงจิตที่เกิดขึ้นโดยการเจริญสมถภาวนาอาศัยบัญญัติ อย่างใดอย่างหนึ่งเป็นอารมณ์จิตที่เริ่มเพ่งจับบัญญัติอารมณ์ในตอนแรกนี้ เป็นมหากุศลจิตสมาธิที่ประกอบด้วยมหากุศลจิตอยู่ในขั้นการบริกรรมใน ระดับอุปจารสมาธิต่อจากนั้นการเจริญสมถภาวนาจนจิตมีความสงบประณีต ขึ้นตามลำดับสมาธิขึ้นเป็นระดับอัปปนาสมาธิคือจิตตั้งมั่นอยู่ในอารมณ์ที่ กำหนดจิตเข้าถึงความแนบแน่นอยู่ในอารมณ์กิเลสไม่สามารถรบกวนได้จิต จะเปลี่ยนจากมหากุศลจิตเป็นรูปาวจรจิตกุศลจิตที่เกิดพร้อมกับองค์ฌาน 5 เป็นกลุ่มกุศลจิตที่จะส่งผลให้ไปเกิดเป็นรูปพรหมในภูมิต่างๆได้การเจริญ สมถภาวนาโดยการเพ่งจับบัญญัติเป็นอารมณ์ได้แก่กสิณ 10 อสุภะ 10 อนุสดี 10 อัปปมัญญา 4 อาหาเรปฏิกูลสัญญา 1 จตุตตาวัตถานะ 1 และ อรูปกรรมฐาน 4 รวมเป็นอารมณ์กรรมฐาน 40 การเจริญสมถภาวนาโดยการ เพ่งให้เข้าถึงความแนบแน่นเป็นอารมณ์เดียวจิตทำการรับรู้หนึ่งอารมณ์ บัญญัติเท่านั้นเรียกว่าอาร์มมนุปนิชฌานรูปาวจรจิตมี 15 สภาวะแบ่งได้ 3 กลุ่มคือรูปาวจรกุศลจิต 5 สภาวะให้ผลเป็นรูปาวจรวิบากจิต 5

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
๓๔รูปาวจรกิริยาจิต๔ดวงเป็นจิตของพระอรหันต์ที่เข้าถึงรูปฌานโดยนัยเดียวกันกับรูปาวจรกุศลจิตแต่หากแต่เกิดขึ้นกับพระอรหันต์เท่านั้นจึงชื่อว่ารูปาวจรกิริยาจิต๓รูปาวจรจิต๓รูปาวจรจิตเป็นจิตที่เกิดขึ้นโดยการบำเพ็ญสมาธิหรือสมถภาวนาของท่านผู้ที่ได้รูปาวจรปัญญาฌานเมื่อกล่าวตามประเภทของอารมณ์ก็มี๔๖๓คืออากาศาสนัญญาตนฌานมีอากาศที่	หรือกามภูมิเป็นจิตที่ข้องอยู่ในกามารมณ์กามาวจรจิตนี้มี 54 ดวงจำแนกเป็น 2 ชนิดคือกามาวจรโสภณจิต 24 ดวงอกุศลจิต 12 ดวงและอเหตุกจิต 18 ดวงรูปาวจรจิต 15 หมายถึงจิตที่เข้าถึงอารมณ์ของรูปฌานหรือจิตที่ท่องเที่ยวอยู่ในภูมิอันเป็นที่เกิดของวัตถุรูปและกิเลสรูปเป็นส่วนมากรูปาวจรจิตนั้นเมื่อกล่าวตามประเภทของรูปฌานปัญญาฌานตามแนวพระอภิธรรมมี 5 คือ 1 รูปาวจรปฐมฌานจิต 2 รูปาวจรทุติยฌานจิต 3 รูปาวจรตติยฌานจิต 4 รูปาวจรจตุตถฌานจิตและ 5 รูปาวจรปัญจฌานจิตรูปาวจรจิต 12 เป็นจิตที่เกิดขึ้นโดยการบำเพ็ญสมาธิหรือสมถภาวนาของท่านผู้ที่ได้รูปาวจรปัญญาฌานมาแล้วเมื่อกล่าวตามประเภทของอารมณ์มี 4 อย่างคือ 1 อากาศาสนัญญาตนฌานมีอากาศที่เพิกแล้วจากกลีปเป็นอารมณ์ 2 วิญญาณัญญาตนฌานมีรูปฌานที่ 1 เป็นอารมณ์ 3 Journal of Arts Management Vol4 No3 September December 2020 833 วารสารศิลปการจัดการปีที่ 4 ฉบับที่ 3 กันยายน ธันวาคม 2563 อากัญญัญญาตนฌานมีนัตถิกาวบัพภูติเป็นอารมณ์ 4 เนวสัญญานาสัญญายตนฌานมีรูปที่ 3 เป็นอารมณ์ รูปาวจรจิตทั้ง 4 อย่างนั้นเมื่อจำแนกออกโดยชาติสกุลคือกุศลวิบากและกิริยาโลกุตตรจิต 8 คือจิตที่พ้นจากโลกได้แก่ระดับจิตของพระอริยเจ้าที่อยู่เหนือการครอบงำของโลกทั้งสามคือกามโลกรูปโลกและอรุโลกแต่เป็นจิต
๔อย่างนั้นเมื่อจำแนกออกโดยชาติสกุลคือกุศลวิบากและกิริยาเป็นดังนี้ส่วนที่ประกอบเป็นฌานแล้วเกิดขึ้นเป็นกุศลจิตเรียกว่ารูปาวจรกุศลจิตมี๔ดวง๒ส่วนที่เป็นผลของรูปาวจรกุศลจิตเป็นวิบากจิตเรียกว่ารูปาวจรวิบากจิตมี๔ดวง๓ส่วนที่เกิดขึ้นแก่พระอรหันต์เป็นกิริยาเรียกว่ารูปาวจรกิริยาจิตมี๔ดวงดังนั้นจึงรวมเป็นรูปาวจรจิต๑๒	ไม่สามารถทราบจนได้จิตจะเปลี่ยนจากมหากุศลจิตเป็นรูปาวจรจิตกุศลจิตที่เกิดพร้อมด้วยองค์ฌาน 5 เป็นกลุ่มกุศลจิตที่จะส่งผลให้ไปเกิดเป็นรูปพรหมในภูมิต่างๆได้การเจริญสมถภาวนาโดยการเพ่งจับบัญญัติเป็นอารมณ์ได้แก่กลีป 10 อสุภะ 10 อนุสสติ 10 อัปปมัญญา 4 อาหาเรปฏิกูลสัญญา 1 จตธาตววัตถานะ 1 และอรุปลกรรมฐาน 4 รวมเป็นอารมณ์กรรมฐาน 40 การเจริญสมถภาวนาโดยการเพ่งให้เข้าถึงความแนบแน่นเป็นอารมณ์เดียวจิตทำการรับรู้เห็นอารมณ์บัญญัติเท่านั้นเรียกว่าอาหรับนูปนิชฌานรูปาวจรจิตมี 15 สภาวะแบ่งได้ 3 กลุ่มคือรูปาวจรกุศลจิต 5 สภาวะให้ผลเป็นรูปาวจรวิบากจิต 5 สภาวะและรูปาวจรกิริยาจิต 5 สภาวะเป็นจิตของพระอรหันต์ที่เข้าถึงรูปฌานหรือถ้ากล่าวเป็นประเภทของฌานจิต 5 คือรูปาวจรปฐมฌานจิตหรือปฐมฌานรูปาวจรทุติยฌานจิตหรือทุติยฌานรูปาวจรตติยฌานจิตหรือตติยฌานรูปาวจรจตุตถฌานจิตหรือจตุตถฌานและรูปาวจรปัญจฌานจิตหรือปัญจฌาน 3 รูปภูมิมีรูปาวจรจิต 12 สภาวะรูปาวจรจิตหมายถึงจิตที่เกิดขึ้นโดยการเจริญสมถภาวนาของผู้ที่ได้รูปาวจรปัญญาฌานจิตหรือปัญญาฌานแล้วเมื่อเจริญฌานยิ่งขึ้นไปก็จะเข้าถึงอรุฌานรูปาวจรจิต 12 สภาวะเป็นฌานจิตขั้นปัญญาฌานทั้งหมดซึ่งจะประกอบด้วยอุเบกขาและเอกัคคตาเท่านั้นแต่แรก
เพราะเป็นจิตที่เข้าถึงความเป็นใหญ่คือมีกำลังแก่กล้าที่สามารถให้สำเร็จกิจต่างๆได้มากกว่ามหากุศลจิต๔โลกุตตรจิตโลกุตตรจิตคือจิตที่พ้นจากโลกได้แก่ระดับจิตของพระอริยบุคคลที่อยู่เหนือการครอบงำของโลกทั้ง๓คือกามโลกรูปโลกและอรุโลกแต่เป็นจิตที่รับอารมณ์พิเศษคือพระนิพพานอันเป็นธรรมที่พ้นจากโลกจะเห็นได้ว่าโลกุตตรจิต๘มี๒ประเภทตามมรรคและผลหรือตามชาติสกุลและชาติวิบากคือ๑โลกุตตรกุศลจิตหรือมรรคจิต	2020 833 วารสารศิลปการจัดการปีที่ 4 ฉบับที่ 3 กันยายน ธันวาคม 2563 อากัญญัญญาตนฌานมีนัตถิกาวบัพภูติเป็นอารมณ์ 4 เนวสัญญานาสัญญายตนฌานมีรูปที่ 3 เป็นอารมณ์รูปาวจรจิตทั้ง 4 อย่างนั้นเมื่อจำแนกออกโดยชาติสกุลคือกุศลวิบากและกิริยาโลกุตตรจิต 8 คือจิตที่พ้นจากโลกได้แก่ระดับจิตของพระอริยเจ้าที่อยู่เหนือการครอบงำของโลกทั้งสามคือกามโลกรูปโลกและอรุโลกแต่เป็นจิตที่รับอารมณ์พิเศษคือพระนิพพานอันเป็นธรรมที่พ้นจากโลกโลกุตตรจิตจัดตามพระอริยบุคคล 8 จึงมี 8 ดวงคือ 1 โสตาปัตติมรรคจิต 2 โสตาปัตติผลจิต 3 สกทาคามีมรรคจิต 4 สกทาคามีผลจิต 5 อนาคามีมรรคจิต 6 อนาคามีผลจิต 7 อรหัตตมรรคจิต 8 อรหัตตผลจิตโลกุตตรจิต 8 มี 2 ประเภทตามมรรคและผลหรือตามชาติสกุลและชาติวิบากอกุศลจิต 12 เป็นจิตที่ไม่ดีไม่งามเป็นจิตที่หยามต่ำทรามคือเป็นจิตที่ประกอบด้วยอกุศลเจตสิกซึ่งเป็นบาปมีโทษและให้ผลเป็นทุกข์อกุศลเจตสิกมีจำนวน 12 ดวงจำแนกเป็น 3 ชนิดคือโลภมูลจิต 8 โทสะมูลจิต 2 โมหะมูลจิต 2 โลภมูลจิตเป็นจิตที่เกิดขึ้นโดยอาศัยโลภะเจตสิกเป็นเหตุกล่าวคือเพราะความยินดียากได้และติดใจในอารมณ์ต่างๆจิตประเภทนี้จึงปรากฏขึ้นโทสมูลจิต 2 คือจิตที่เกิดเพราะโทสะเป็นเหตุคือเกิดขึ้นเพราะถูกโทสจริตเข้าครอบงำคือเกิดขึ้นเพราะถูกโทสะเจตสิกเข้าครอบงำมีโทสเจตสิกเป็นมูลเป็นประธานโมหมูลจิตเป็นจิตที่หลงงมงายเป็นจิตที่ไม่รู้คือไม่สามารถรู้เหตุผลตามความเป็นจริงของสภาวะธรรมได้เพราะเป็นจิตที่เกิดขึ้นโดยมีโมหเจตสิกเป็นประธานหรือเป็นมูล

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
๓๗๓มีการเกิดดับสืบเนื่องกันไม่ขาดสายจิตมีธรรมชาติที่เป็นอนิจจาคือมีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาไม่คงที่ถาวรสภาพความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวคือการเกิดดับอยู่ทุกขณะและเป็นไปในรูปของกระแสที่เกิดขึ้นต่อเหตุปัจจัยดังพระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่าถาคตเรียกสิ่งนี้ว่าจิตบ้างมโนบ้างวิญญาณบ้างจิตเป็นต้นนั้นดวงหนึ่งเกิดขึ้นดวงหนึ่งดับไปตลอดทั้งคืนและวันเปรียบเหมือนลึงเมื่อเหี่ยวไปในป่าเล็กและป่าใหญ่จับ	มากซึ่งพระพุทธเจ้าทรงตรัสว่าสัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตนมีกรรมเป็นทายาทมีกรรมเป็นกาเนิดมีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัยกรรมย่อมจางแก่สัตว์ทั้งหลายให้เลวและดีต่างกันและทรงชี้แจงโดยพิสดารเป็นกรณีไปเช่นในกรณีของผู้ที่มีอายุสิ้นพระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่ามาพบคคลบางคนในโลกนี้เป็นสตรีก็ตามเป็นบุรุษก็ตามเป็นผู้ฆ่าสัตว์เป็นคนหยามข่มมีมือเปื้อนเลือดฝักใฝ่ในการประหัตประหารไม่มีความกรุณาในสัตว์ทั้งหลายเพราะกรรมนั้นที่เขาให้บริบูรณ์ยึดมั่นไว้อย่างนั้นหลังจากตายแล้วเขาจึงไปเกิดในอบายทุกติริณีขนาด๑๑๖๐ไทย๑๔๖๖๗ถาวรสารมจรพุทธศาสตร์ปริทรรศน์ปีที่๒ฉบับที่๒กรกฎาคมขึ้นวาคม๒๕๖๒๔ตนรกหลังจากตายแล้วถ้าไม่ไปเกิดในอบายทุกติริณีขนาดนรกกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในที่ใดเขาก็จะเป็นคนมีอายุสั้น๑๒จากพระสูตรนี้แสดงให้เห็นเป็นการยืนยันว่าหลังจากตายแล้ววิญญาณจะไปเกิดในภพใหม่ได้นอกจากนี้วิญญาณยังมีความหมายหนึ่งว่าหมายถึงจิตหรือจิตใจนั่นเองดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่าถาคตเรียกสิ่งนี้ว่าจิตบ้างมโนบ้างวิญญาณบ้างจิตเป็นต้นนั้นดวงหนึ่งเกิดขึ้นดวงหนึ่งดับไปตลอดทั้งคืนและวันเปรียบเหมือนลึงเมื่อเหี่ยวไปในป่าเล็กและป่าใหญ่จับก็ไม่ปล่อยทิ้งไม้นั้นแล้วยอมจับกิ่งอื่นปล่อยทิ้งนั้นแล้วยอมจับกิ่งอื่นต่อไปจนนั้นตกคดจึงเรียกสิ่งนี้ว่าจิตบ้างมโนบ้างวิญญาณบ้างจิตเป็นต้นนั้นดวงหนึ่งเกิดขึ้นดวงหนึ่งดับไปตลอดทั้งคืนและวัน๑๓ทั้งนี้ชีวิตมนุษย์เราจะประกอบด้วยกายและจิตโดยเปรียบเทียบเป็นนายและกายเป็นบ่าวคน
กึ่งไม่ปล่อยทิ้งไม้นั้นแล้วยอมจับกิ่งอื่นปล่อยทิ้งนั้นแล้วยอมจับกิ่งอื่นต่อไป๗๘จะเห็นได้ว่าจิตที่เกิดดับแต่ละขณะภาษาทั่วไปนิยมใช้ว่าดวงจิตเกิดดับ๑ขณะจิตเป็นดวงแต่ในภาษาอภิธรรมใช้คำว่าขณะเกิดดับเร็วที่สุดพระพุทธเจ้าตรัสถึงความเร็วของจิตไว้ว่าเราไม่เห็นธรรมอันแม้อย่างหนึ่งที่เปลี่ยนแปลงเร็วเหมือนจิตนี้จิตนี้เปลี่ยนแปลงเร็วจนเปรียบเทียบกับอะไรไม่ได้ง่าย๗๙เพราะจิตมีสภาพที่เป็นไตรลักษณ์คือ	ของจิตมีพุทธพจน์อธิบายไว้ว่าถาคตเรียกสิ่งนี้ว่าจิตบ้างมโนบ้างวิญญาณบ้างดวงหนึ่งเกิดขึ้นดวงหนึ่งดับไปตลอดทั้งกลางวันและกลางคืนเปรียบเหมือนลึงเมื่อเหี่ยวไปในป่าเล็กและป่าใหญ่จับก็ไม่ปล่อยทิ้งไม้นั้นแล้วจับกิ่งอื่นปล่อยทิ้งนั้นแล้วยอมจับกิ่งอื่นต่อไปชีวิตอัตภาพสุขและทุกข์ทั้งปวงเป็นสังขรรวมที่ประกอบกันเกิดขึ้นชั่วขณะจิตเดียวขณะย่อมหมุนไปอย่างรวดเร็วหาเวลาผู้ดำรงอยู่ได้ตั้ง๘๔๐๐๐กัปก็มิได้ประกอบด้วยจิตดวงในขณะที่เดียวกันเป็นอยู่ได้เราไม่เห็นธรรมสิ่งอื่นแม้สักอย่างเดียวเลยที่ได้เปลี่ยนแปลงได้เร็วเหมือนจิตนี้เลยจิตนี้เปลี่ยนแปลงเร็วจนเปรียบเทียบกับอะไรไม่ได้ง่าย๘๔จิตมีลักษณะเฉพาะตัวคือการรู้อารมณ์มีลักษณะพิเศษ๔อย่างคือการรับอารมณ์เป็นลักษณะ๒เป็นประธานในธรรมทั้งปวงเป็นหน้าที่ที่มีการเกิดขึ้นต่อเนื่องไม่ขาดสายเป็นอาการปรากฏ๕มีนามรูปเป็นเหตุใกล้ให้เกิด๙ธรรมชาติของจิตเมื่อดับแล้วจะมีจิตดวงใหม่เกิดขึ้นทันทีในการทำงานแต่ละขณะจะใช้เวลาของการเกิดดับ๗๓ชื่อไทย๒๓สงคณโอไทย๔๐๘สงเอกไทย๒๐๘๘๙ขนสรรพกิจโกศลโกวิทปัทมะสุนทรลักษณ์าฑิตกณะแห่งปรมัตถธรรมพิมพ์ครั้งที่๒กรุงเทพฯมหานครโรงพิมพ์วิญญาณ๒๕๕๑หน้า๑๑พระเทพสิทธิมนีและคณะ๓๗ปีที่๑๔ฉบับที่๒พฤษภาคมสิงหาคม๒๕๖๑นับเป็น๑ดวงจิตเท่านั้นและทหาน้ำที่เสร็จภายในคือประกอบด้วยองค์ของจิตแต่ละหนึ่งขณะมีชีวิตของการทำงานในพระอภิธรรมได้จำแนกประเภทของจิตคืออกุศลจิตมีทั้งหมด๑๒๒กามาจารโสภณจิตมีทั้งหมด๒๔๐เหตุจิต

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
นารักเป็นความดีเพราะว่าจิตที่ฝึกดีมีความสุขมาให้๙๓ดังนั้นลักษณะของจิตปฐกชน๗ประการ๙๔อธิบายได้ดังนี้๑ดินร่นผนท่นคือดินร่นไปเพื่อจะหาอารมณ์ที่เป็นเหยื่อมีรูปและเสียงเป็นต้นที่นำใคร่นำพอใจ๒กวัดแก่วังปลคือไม่หยุดอยู่ในอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่งได้นานเหมือนเด็กทารกไม่หยุดนิ่งอยู่ในอิริยาบถใดอิริยาบถหนึ่งได้นาน๓รักษายากทุรุษคือรักษาให้อยู่กับที่โดยไม่ให้คิดไปถึงเรื่องต่างๆนั้นทำได้ยาก๔ห้าม	กโรตเมธาวิสสุกาโรมหารวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ 13 เดชนังฯแปลว่า คนมีปัญหายอมทำจิตที่ตื่นร่นกวัดแก่วังรักษายากห้ามยากให้ตรงได้เหมือนนายช่างครตตลฤศรให้ตรงจะนั้นจากพระคาถาบาลีข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่าจิตมีลักษณะดังนี้ 1 ผันท่งนงหมายถึงตื่นร่นแสดงให้เห็นว่าจิตมีธรรมชาติในการตื่นร่นไปหาอารมณ์ที่เป็นเหยื่อได้แก่รูปเสียงกลิ่นรสและสัมผัสที่นำใคร่นำพอใจเป็นต้น 2 จปลงหมายถึงกวัดแก่วังคือการที่จิตไม่หยุดอยู่ในอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่งได้นานเหมือนเด็กทารกไม่หยุดนิ่งอยู่ในอิริยาบถหนึ่งได้นาน 3 ทุรักษงหมายถึงรักษายากคือการที่จะรักษาคิดให้อยู่กับที่โดยไม่ให้คิดถึงเรื่องต่างๆนั้นทำได้ยาก 4 ทุนนิวาร์ยงหมายถึงห้ามยากคือการที่จะป้องกันไม่ให้จิตคิดเรื่องที่เราไม่ต้องการก็ห้ามยากถึงแม้ว่าจิตจะมีลักษณะดังกล่าวมาแล้วก็ตามแต่คนมีปัญญาก็สามารถฝึกจิตให้ตรงได้คือนำไปใช้ประโยชน์ได้เหมือนช่างครตตลฤศรให้ตรงได้จะนั้นนอกจากนี้ลักษณะของจิตอีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่าทุนนิคคหัสสะลหุโนยัตถะกามนิปาตโนจิตตัสสะทมโธสาธุจิตตังท่นตงสขาวหังฯแปลว่าการฝึกจิตที่เข้มได้ยากซึ่งเป็นธรรมชาติที่รวดเร็วมีกตกลงไปในอารมณ์ตามที่มีนชอบเป็นการดีเพราะว่าจิตที่ฝึกดีแล้วย่อมนำสุขมาให้จากพระคาถาบาลีข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่าจิตมีลักษณะดังนี้ 1 ทุนนิคคหังหมายถึงข่มได้ยากคือการฝึกจิตนั้นทำได้ยากนั่นเอง 2 ลหุหมายถึงเป็นธรรมชาติรวดเร็วคือจิตมีธรรมชาติเกิดขึ้นดับไปเร็วเหมือนกระแสไฟฟ้าที่เกิดขึ้นดับ
ต่อเนื่องการกระทำทุกอย่างที่เกิดขึ้นทางกายวาจาใจจะสำเร็จลุล่วงได้ก็ต้องอาศัยจิตและเจตสิกที่เกิดขึ้นทำกิจหน้าที่ของตนๆจิตเกิดขึ้นและดับไปรวดเร็วจุลแล่นไปในอารมณ์อยู่ตลอดเวลาและยังสามารถทำกิจต่างๆให้สำเร็จไปได้อีกด้วยหน้าที่การทำงานของจิตท่านเรียกว่ากิจในคัมภีร์อภิธัมมัตถสังคหะได้แสดงหน้าที่ของจิตไว้๔๐อย่าง๙๕ได้แก่๑ปฏิสนธิคือหน้าที่เกิดขึ้นสืบต่อไปในภพใหม่เป็นขณะจิตแรก	มีอารมณ์เป็นอันเดียวกับจิต 4 เอกวัตถุอาศัยวัตถุอันเดียวกับจิตจิตและเจตสิกต่างเป็นนามธรรมด้วยกันจึงประกอบเข้ากันได้สนิทโดยที่จิตเป็นธรรมชาติรู้อารมณ์ส่วนเจตสิกเป็นธรรมชาติที่ปรุงจิตให้รู้อารมณ์เป็นไปต่างๆตามลักษณะของตนแม้เจตสิกจะเป็นธรรมชาติที่ปรุงแต่งจิตก็ตามแต่ก็ถือว่าจิตเป็นใหญ่หรือเป็นประธานในการกระทำทั้งว่องประเภทของเจตสิกเจตสิกทั้งหมดมี 52 ดวงแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ 1 อัญญสมานาเจตสิก 13 ดวง 2 อกุศลเจตสิก 14 ดวง 3 โสภณเจตสิก 25 ดวง 1 อัญญสมานาเจตสิกหมายถึงเจตสิกที่ประกอบกันได้กับทำอื่นคืออัญญสมานาเจตสิกนี้ย่อมประกอบได้ทั้งกับโสภณเจตและอโสภณเจตส่วนเจตสิกประเภทอื่นๆไม่อาจจะประกอบเช่นนี้ได้ 2 อกุศลเจตสิกเป็นเจตสิกฝ่ายชั่วหยาบเป็นบาปไม่ดีงามและไม่ฉลาดเมื่อประกอบกับจิตแล้วยอมทำให้จิตเศร้าหมองเร่าร้อนตกเป็นอกุศลจิตไปด้วย 3 โสภณเจตสิกเป็นเจตสิกเป็นเจตสิกฝ่ายดีงามเมื่อประกอบกับจิตแล้วยอมทำให้จิตสงบผ่องใสตั้งอยู่ในความดีงามบทที่ 5 หน้าที่ของจิตหน้าที่ของกิจการกระทำทุกอย่างเกิดขึ้นทางกายวาจาใจและทางใจจะสำเร็จลุล่วงไปได้ก็ต้องอาศัยจิตและเจตสิกที่เกิดขึ้นกับทำกิจหน้าที่ของตนๆทั้งสิ้นจิตเกิดขึ้นและดับไปรวดเร็วจุลแล่นไปในอารมณ์อยู่ตลอดเวลาและยังสามารถทำกิจต่างๆให้สำเร็จไปได้อีกด้วยหน้าที่การทำงานของจิตท่านเรียกว่าจิตหน้าที่ของกิจจิตมีทั้งหมด 14 อย่างคือ 1 ปฏิสนธิกิจทำหน้าที่สืบภพต่อภพใหม่ 2 ภวังคกิจทำหน้าที่รักษากพชาติ 3 อนวัชชนกิจทำหน้าที่นอนนึกถึง
๔๑เท่าอำนาจแห่งชนกรรมจะส่งผลให้เป็นไปเท่าที่อายุสังขารจะพึงตั้งอยู่ได้ภวังคจิตนี้เป็นหน้าที่ตามธรรมชาติของจิตที่จะต้องทำกิจนี้อยู่เสมอจะหยุดทำกิจนี้ก็ต่อเมื่อขณะที่มีอารมณ์ใหม่ในปัจจุบันมาคั่นตอนให้จิตขึ้นวิธีรับอารมณ์ใหม่ในปัจจุบันเสียเท่านั้นพ้นจากการขึ้นวิธีรับอารมณ์ใหม่แล้วจิตจะต้องทำหน้าที่ในการรักษาองค์แห่งภพนี้อยู่เสมอตลอดเวลา๓อารัชชนกิจคือจิตทำ	จิตขึ้นแทนภวังคจิตนี้เมื่อวิถิจดับไปก็เกิดเป็นภวังคจิตอย่างเดิมภวังคจิตก็คือมโนที่เป็นอายตนะที่ 6 หรือมโนทวารอันเป็นวิบากเป็นอภิปากฤต(ไม่สุขไม่ทุกข์)ซึ่งเป็นจิตตามสภาพหรือตามปกติของภวังคจิตที่ยังไม่ขึ้นสู่วิถิจิตรับรู้อารมณ์(เป็นเพียงมโนยังไม่เป็นมโนวิญญาณ)ดังพุทธพจน์ว่า"จิตนี้เป็นประภัสสร(ผุดผ่องผ่องใสบริสุทธิ์)แต่เศร้าหมองเพราะอุปกิเลสที่จรมมา"ซึ่งมีความหมายว่าจิตนี้โดยธรรมชาติของมันเองมิใช่เป็นสภาวะที่แปดเปื้อนสกปรกหรือมีสิ่งเศร้าหมองเจือปนอยู่แต่สภาพเศร้าหมองนั้นเป็นของแปลกปลอมเข้ามาจะนั้นการชำระจิตให้สะอาดหมดจดจึงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้จิตที่เป็นประภัสสรนี้มีพระอรธกาท่อธิบายนี้คือภวังคจิต(พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตโต), 2546 : 176)ภวังคจิตคือจิตที่ทำหน้าที่รักษาองค์แห่งภพหมายถึงรักษากรมวิบากของรูปนามสืบต่อจากปฏิสนธิวิบากจิตและปฏิสนธิกรรมรูปให้ดำรงอยู่ในภพนั้นๆตราบเท่าอำนาจของชนกรรม(กรรมให้เกิด)จะส่งผลให้เป็นไปเท่าอายุสังขารที่ดำรงอยู่ได้ภวังคจิตนี้เป็นหน้าที่ประจำของจิตที่ต้องทำกิจ(หน้าที่)อยู่เสมอคือภวังคจิตนี้ยอมทำหน้าที่รักษาการเกิดเป็นบุคคลนั้นๆเอาไว้เช่นเกิดเป็นนกก็รักษาความเป็นนกไว้เกิดเป็นมนุษย์ก็รักษาความเป็นมนุษย์ไว้สืบต่อกันตั้งแต่เกิดแล้วจนกระทั่งตายภวังคจิตจะหยุดหน้าที่ก็ต่อเมื่อมีอารมณ์ใหม่ในปัจจุบันมาคั่นตอนให้จิตขึ้นรับอารมณ์ใหม่ในปัจจุบันเสียเท่านั้นเมื่อพ้นจากการขึ้นสู่วิถิจิตรับอารมณ์ใหม่แล้วภวังคจิต

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
องค์ประกอบเกิดขึ้นครบทั้งสามอย่างคืออายตนะอารมณ์และวิญญาณภาวะนี้ในภาษาธรรมมีคำเรียกว่าโดยเฉพาะว่าผัสสะหรือสัมผัสแปลตามรูปศัพท์ว่าการกระทบแต่มีความหมายทางธรรมว่าการประจวบหรือบรรจบพร้อมกันแห่งอายตนะอารมณ์และวิญญาณพูดอย่างง่าย ๆ ผัสสะก็คือการรับรู้๙๖ เพราะอาศัยจักขุและรูปจักขุวิญญาณจึงเกิดความประจวบแห่งธรรมเป็นผัสสะเพราะผัสสะเป็นปัจจัยเวทนาจึงเกิดเพราะเวทนาเป็นปัจจัยต้นเหตุจึงเกิด๙๗ความรู้ที่ถูกต้องก็มาจากสัมผัสทาง	หนังสือมีใจจดจ่ออยู่จะไม่รู้สึกส่วนของร่างกายที่แตะอยู่กับโต๊ะและเก้าอี้ตลอดจนมือที่แตะกระดาษและนิ้วที่แตะปากกาหรือดินสอในเมื่ออายตนะและอารมณ์เข้ามาถึงกันแต่วิญญาณยังไม่เกิดขึ้นยังไม่เรียกการรับรู้ได้เกิดขึ้นการรับรู้จะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีองค์ประกอบเกิดขึ้นครบทั้งสามอย่างคืออายตนะอารมณ์และวิญญาณในภาวะนี้มีคำเรียกว่าผัสสะหรือสัมผัสแปลตามรูปศัพท์ว่าการกระทบแต่ก็มีความหมายในทางธรรมว่าการประจวบหรือบรรจบพร้อมกันแห่งอายตนะอารมณ์และวิญญาณเข้าใจความหมายง่าย ๆ ก็คือผัสสะหมายถึงการรับรู้ นั่นเอง เพราะว่าผัสสะหรือสัมผัสหรือการรับรู้ นี้ก็มีชื่อเรียกแยกออกเป็นต่างๆไปตามทางรับรู้คืออายตนะหรือวิญญาณนั้นๆ ครบจำนวนทั้ง 6 คือจักขุสัมผัสโสตสัมผัสสขานสัมผัสชีวหาสัมผัสสกายสัมผัสและมโนสัมผัสพระราชวรมณีประยุตย์ยุคใด 2529 ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการที่วิญญาณจะเกิดขึ้นได้นั้นจะต้องมีองค์ประกอบอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเพราะว่าเป็นของสืบเนื่องกันอย่างเป็นขบวนการและมีรูปแบบความสัมพันธ์ของวิญญาณความสัมพันธ์กันของวิญญาณทั้ง 2 ประเภทคือวิถิวิญญาณและภวังควิญญาณได้กล่าวแล้วในช่วงต้นในร่างกายคนเรานั้นมีสิ่งที่สำคัญอยู่ 3 สิ่งคือวิญญาณเจตจิตและปฏิสนธิจิตวิญญาณนั้นมีอยู่ในตัวของมนุษย์ขณะที่ยังมีชีวิตอยู่เมื่อมนุษย์ตายไปวิญญาณนั้นก็พลอยดับไปด้วยคล้ายกับกองเพลิงที่เมื่อฟืนหมดไปไฟก็ดับไปด้วยถ้าจะมีการเกิดใหม่ก็ต้องมีวิญญาณดวงใหม่เกิดขึ้นส่วนในสัตว์ที่ไปเกิดนั้นคือเจตและในขณะที่เกิดแล้วจะมีปฏิสนธิจิตเกิดขึ้นพร้อมกันไปด้วยแต่ในการที่เราจะรู้ถึงความสัมพันธ์ของวิญญาณ
ความชั่วอะไรขึ้นเลยแต่ก็ไม่หยุดอยู่แค่นี้ถ้าขาดสติสัมปชัญญะคือต่อไปยอมเกิดเป็นเวณามี๖ประการนี้คือ๑ จักขุสัมผัสสขาเวทนาเวทนาที่เกิดจากสัมผัสทางตา๒ โสตสัมผัสสขาเวทนาเวทนาที่เกิดจากสัมผัสทางหู๓ ขานสัมผัสสขาเวทนาเวทนาที่เกิดจากสัมผัสทางจมูก๔ ชิวหาสัมผัสสขาเวทนาเวทนาที่เกิดจากสัมผัสทางลิ้น๕ กายสัมผัสสขาเวทนาเวทนาที่เกิดจากสัมผัสทางกาย๖ มโนสัมผัสสขาเวทนาเวทนาที่เกิด	คือความถูกต้องหรือกระทบหมายถึงอาการที่จิตหรือวิญญาณถูกต้องหรือกระทบกับอารมณ์คือสิ่งเร้าแล้วเป็นปัจจัยให้เกิดความรู้รู้สึกเป็นสุขเป็นทุกข์หรือเฉยๆโดยผัสสะมี 6 อย่างคือ 1 จักขุสัมผัสความกระทบทางตา 2 โสตสัมผัสความกระทบทางหู 3 ขานสัมผัสความกระทบทางจมูก 4 ชิวหาสัมผัสความกระทบทางลิ้น 5 กายสัมผัสความกระทบทางกาย 6 มโนสัมผัสความกระทบทางใจความสัมพันธ์ 3 อย่างนี้จะต้องมีธรรม 3 อย่างมาประจวบกันเช่นจักขุสัมผัสจะต้องมีจักขุปสาทรูปและจักขุวิญญาณมาประจวบกันถ้าเป็นแต่เพียงจักขุปสาทรูปกระทบกับรูปเฉยๆยังไม่เกิดจักขุวิญญาณก็ยังไม่เป็นผัสสะผัสสะอื่นๆก็ทำนองเดียวกัน 7 เวทนาหมายถึงความเสวยอารมณ์คือความรู้สึกเป็นสุขเป็นทุกข์หรือรู้สึกเฉยๆการเสวยอารมณ์นี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากผัสสะเมื่อองค์ทั้ง 3 มาประจวบกันจึงเกิดผัสสะต่อจากผัสสะก็เกิดเวทนาคือการเสวยอารมณ์ที่ต่อจากสัมผัสทางตาหูจมูกลิ้นกายและใจโดยเวณาดังกล่าวนั้นมี 6 ประการตามแดนที่เกิดคือ 1 จักขุสัมผัสสขาเวทนาเวทนาเกิดจากสัมผัสทางตา 2 โสตสัมผัสสขาเวทนาเวทนาเกิดจากสัมผัสทางหู 3 ขานสัมผัสสขาเวทนาเวทนาเกิดจากสัมผัสทางจมูก 4 ชิวหาสัมผัสสขาเวทนาเวทนาเกิดจากสัมผัสทางลิ้น 5 กายสัมผัสสขาเวทนาเวทนาเกิดจากสัมผัสทางกาย 6 มโนสัมผัสสขาเวทนาเวทนาเกิดจากสัมผัสทางใจว่าโดยลักษณะเวณามี 5 คือ 1 ความรู้สึกเป็นสุขทางกายสุขเวทนา 2 ความรู้สึกเป็นสุขทางใจโสมนัส

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ในการรับรู้สละคือเวทนามีบทบาทสำคัญมากเป็นรอยต่อระหว่างกระบวนการรับรู้ของจิตที่เป็นไปเพื่อก่อเกิดทุกข์หรือดับทุกข์ในกระบวนการรับรู้ที่เป็นไปเพื่อดับทุกข์นั้นเป็นองค์ประกอบย่อยอย่างหนึ่งที่จะทำให้เกิดความรู้ที่ถูกต้องสมบูรณ์ส่วนกระบวนการรับรู้ของจิตแบบเกิดทุกข์เวทนาเป็นปัจจัยตัวเอกที่มีอิทธิพลครอบงำความเป็นไปของกระบวนการทั้งหมดกล่าวได้ว่ามนุษย์จะคิดปรุงแต่งอย่างไรและทำการอะไรก็เพราะเวทนาและเพื่อเวทนา	เวทนากับชีวิตเวทนากับชีวิต V Ve ed da an na a an nd d L Li if fe e จินดาเฮงสมบุญ Jinda Hengsomboon มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University บทคัดย่อบทคัดย่อบทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของเวทนาและรู้จักใช้เวทนาให้เป็นประโยชน์ต่อชีวิตเวทนาเกิดจากผัสสะและเจตนาได้ถึง 108 ชนิดแต่ที่นิยมกล่าวถึงมี 3 ชนิดได้แก่สุขเวทนา ทุกขเวทนาและอุเบกขาเวทนาเวทนามีธรรมชาติที่อยู่ภายใต้กฎของไตรลักษณ์ทั้ง 3 ประการเช่นเดียวกับขั้น 5 ทั้งเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อที่จะแยกความรู้จากกระบวนการรับรู้ว่าเป็นความรู้ที่บริสุทธิ์ซึ่งปราศจากตัณหาและทิฏฐิอันเป็นกระบวนการแบบวิวิธหรือเป็นความรู้ที่ไม่บริสุทธิ์คือเจตด้วยตัณหาและทิฏฐิอันเป็นกระบวนการแบบสังสารวัฏในกระบวนการแบบวิวิธนั้นเวทนาเป็นเพียงองค์ประกอบย่อยอย่างหนึ่งที่จะทำให้เกิดความรู้ที่ถูกต้องสมบูรณ์สามารถนำไปสู่วิชาและวิมุตติส่วนในกระบวนการแบบสังสารวัฏเวทนาเป็นปัจจัยสำคัญที่ครอบงำความเป็นไปของกระบวนการทั้งหมดนำไปสู่การเวียนว่ายตายเกิดและทุกข์ไม่รู้จักจบสิ้นกล่าวได้ว่าชีวิตจะเป็นอย่างไรก็เพราะเวทนาและเพื่อเวทนาจึงนับว่าเวทนามีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตเพราะถ้าเกิดเวทนาแล้วปฏิบัติตนไม่ถูกต้องก็จะเกิดความรู้ที่ไม่บริสุทธิ์เป็นกระบวนการแบบสังสารวัฏต้องวนเวียนอยู่กับกองทุกข์แต่ถ้าปฏิบัติตนถูกต้องก็จะเกิดความรู้ที่บริสุทธิ์เป็นกระบวนการแบบวิวิธอันจะเป็นประโยชน์ต่อชีวิตอย่างยิ่งและยังสามารถพาไปถึงที่สุดแห่งทุกข์ได้คาสาคัญเวทนาชีวิตพระพุทธ
ระลึกถึงคุณของพระสงฆ์๔สี่ล้านสัสติระลึกถึงศีลของตนที่มันอยู่ไม่ต่างพร้อย๓๕จากานุสสติระลึกถึงการบริจาคของตนที่ได้กระทำไป๓๖เทวดานุสสติระลึกถึงธรรมที่ทำให้เป็นเทวดา๓๗มนัสสติระลึกถึงความตาย๓๘กายคตาสติระลึกถึงร่างกายให้เห็นว่าเป็นของไม่งามน่าเกลียดปฏิกุศล๔๙อานาปานสติการกำหนดลมหายใจเข้าออกและ๓๐อุปสมานุสสติระลึกถึงพระนิพพานอันเป็นที่สงบระงับแห่งทุกข์	ระลึกถึงคุณของพระพุทธเจ้า๒ธัมมานุสสติระลึกถึงคุณของพระธรรม๓สังขานุสสติระลึกถึงคุณของพระสงฆ์๔สี่ล้านสัสติระลึกถึงศีลของตน๕จากานุสสติระลึกถึงทานที่ตนบริจาคแล้ว๖เทวดานุสสติระลึกถึงคุณที่ทำบุคคลให้เป็นเทวดา๗มรณานุสสติระลึกถึงความตายที่จะมาถึงตน๘กายคตาสติระลึกทั่วไปในร่างกายให้เห็นว่าไม่งามน่าเกลียด๙โสโครก๑๐อานาปานสติตั้งสติกำหนดลมหายใจเข้าออก๑๑อุปสมานุสสติระลึกถึงคุณพระนิพพานซึ่งเป็นที่ระงับกิเลสและกองทุกข์๒๒๐อง นวก๓๗๒๕๗๓๗๔๓๒๑๒๕๔๗๗๒๕๔๓๒๖๒๒สมเด็จพะมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรสสารานุกรมพระพุทธศาสนา๙จากที่มาของกายคตาสติในอนุสสตินี้พระพุทธองค์ทรงตรัสเกี่ยวกับอารมณ์ที่ควรระลึกได้แก่กายคตาสติเป็นการทำจิตให้เป็นสมาธิแล้วใช้สตินั้นพิจารณาร่างกายของมนุษย์ถึงสภาพที่มีส่วนประกอบอันมีลักษณะคือล้วนเป็นอสุภะร่างกายเป็นของไม่สะอาดไม่งามน่ารังเกียจทำให้มีสติรู้เท่าทันไม่หลงใหลตามรูปร่างที่ปรากฏออกมาแห่งลักษณะของร่างกายการศึกษาเอกสารความเป็นมาของกายคตาสติผู้วิจัยพบว่าความเป็นมาของการสอนเรื่องกายคตาสติเพราะโลกของเราทุกวันนี้ผู้คนส่วนใหญ่ลุ่มหลงไปกับสิ่งแวดลอมต่างๆโดยเฉพาะหลงใหลยึดติดกับร่างกายของมนุษย์เกิดการโกหกหลอกลวงสร้างความเดือดร้อนความทุกข์ให้เกิดขึ้นกายคตาสตินั้นเป็นธรรมที่พระพุทธเจ้าได้ค้นพบและทรงนำมาสั่งสอนเพื่อเป็นทางแก้ไขดับทุกข์ร้อนจากราคะจริตซึ่งพระพุทธศาสนาก็คือเป็นหลักปฏิบัติกรรมฐาน

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
เจโตวิมุตติวิธีวิปัสสนาวิปัสสนาแปลว่าความเห็นแจ้งคือเห็นตรงต่อความเป็นจริงของสภาวธรรมปัญญาที่เห็นไตรลักษณ์อันให้ออกความหลงผิดรู้ผิดในสังขารเสียได้๑๓๓๓รู้แจ้งชัดเข้าใจจริงทั้งทำที่แห่งการมองการรับรู้การวางจิตใจและความรู้สึกทั้งหลายความรู้ความเข้าใจถูกต้องที่เกิดเพิ่มขึ้นเรื่อยๆเรียกว่าญาณญาณเส้าคัญในขั้นสุดท้ายเรียกว่าวิชชาเป็นภาวะที่กำจัดอวิชชาภาวะจิตที่มีญาณหรือวิชชานั้นเป็นภาวะที่สุขสงบผ่องใส	ของวิปัสสนากัมมัฏฐานคือเพื่อฝึกฝนอบรมปัญญาให้เกิดความเห็นแจ้งรู้ชัดสิ่งทั้งหลายตรงต่อสภาวะของมันให้เข้าใจตามความเป็นจริงหรือตามที่สิ่งเหล่านั้นมันเป็นของมันเองไม่ใช่เห็นไปตามที่เราวาดภาพให้มันเป็นด้วยความชอบความชังความอยากได้หรือความขัดใจของเรารู้แจ้งชัดเข้าใจจริงจนถอนความหลงผิดรู้ผิดและยึดติดในสิ่งทั้งหลายได้ถึงขั้นเปลี่ยนท่าทีต่อโลกและชีวิตใหม่ทั้งทำที่แห่งการมองการรับรู้การวางจิตใจและความรู้สึกทั้งหลายความรู้ความเข้าใจถูกต้องที่เกิดเพิ่มขึ้นเรื่อยๆในระหว่างปฏิบัติ นั้นเรียกว่าญาณมีหลายระดับญาณเส้าคัญในขั้นสุดท้ายเรียกว่าวิชชาเป็นภาวะตรงข้ามที่กำจัดอวิชชาคือความหลงผิดไม่รู้แจ้งไม่รู้จักให้หมดไปภาวะจิตที่มีญาณหรือวิชชานั้นเป็นภาวะที่สุขสงบผ่องใสและเป็นอิสระเช่นความชอบความชังความติดใจและความขัดใจเป็นตอนไม่ถูกบังคับหรือชักจูงโดยกิเลสเหล่านั้นไม่มองเห็นหรือรับรู้สิ่งต่างๆอย่างบิดเบือนจนพาความคิดและการกระทำที่ติดตามมาให้หันเหไปและไม่ต้องเจ็บปวดหรือเร่าร้อนเพราะถูกบีบคั้นหรือต่อสู้กับกิเลสเหล่านั้นญาณและวิชชาจึงเป็นจุดมุ่งของวิปัสสนาเพราะนำไปสู่วิมุตติคือความหลุดพ้นเป็นอิสระที่แท้จริงซึ่งยั่งยืนถาวรวารสารวิชาการมจรปริิรมย์ 171 ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 2563 กรกฎาคม ธันวาคมท่านเรียกว่าสมุจเจตนิโรธหรือสมุจเจตวิมุตติแปลว่าดับกิเลสหรือหลุดพ้นโดยเด็ดขาดสุดยอดกัลยาณมิตร 2551 วิปัสสนากรรมฐานเป็นการบำบัตทุกขมารุขสุขคือทำให้เกิดปัญญาสามารถแก้ทุกขที่เกิดขึ้นคนได้ช่วยขจัดปัดป้องทุกขภัยอุปสรรคทางกายใจ
ซึ่งจะอธิบายดังนี้นี้๑๓การเจริญสติสมาธิกล่าวคือคำว่าสมาธิแปลว่าความตั้งอยู่แห่งจิตความดำรงอยู่แห่งจิตความมั่นคงอยู่แห่งจิตความไม่ส่ายไปแห่งจิตความไม่ฟุ้งซ่านแห่งจิตภาวะที่จิตไม่ส่ายไปความสงบสมถะสมาธิหรือสมาธิพละสัมมาสมาธิสมาธิสัมโพชฌงค์ที่เป็นองค์แห่งมรรค nibbāna ในมรรคอันใดนี้เรียกว่าสัมมาสมาธิ๑๓๔หรือภาวะที่จิตมีอารมณ์อันเดียวฝ่ายกุศลชื่อว่าสมาธิ๑๓๕๒การเจริญอานาปานสติสมาธิกล่าวคืออานาปานสติสมาธิ	ท่าอะไรยอมทำได้ดีและได้เร็วกว่าปกติตามหลักการในพระพุทธศาสนาสมาธิอาศัยจิตอยู่และทำให้จิตตั้งมั่นไม่ซัดส่ายเพราะธรรมชาติของจิตไม่มั่นคงไทย 25 3334 35 เมื่อสมาธิเกิดขึ้นเท่านั้นจิตจึงจะสงบแต่การที่จะให้สมาธิเกิดก็ต้องมีการฝึกจิตให้ตั้งมั่นอยู่ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนจิตตั้งมั่นแนบแน่นสนิทอยู่ในอารมณ์เดียวหรือความมีอารมณ์เป็นอันเดียวความตั้งมั่นหรือความแน่วแน่มของจิตนี้ที่เรียกว่าสมาธิอภิไทย 34 433 343 การฝึกสมาธิตามแนวสติปัฏฐาน 4 สามารถควบคุมสิ่งเร้าและแปรเปลี่ยนสิ่งเร้าที่มากระทบจิตใจควบคุมและแสดงพฤติกรรมออกมาได้อย่างเหมาะสมเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการฝึกสมาธิตามแนวสติปัฏฐาน 4 ว่าส่งผลการควบคุมตนเองอย่างไรและมีปัจจัยใดที่สัมพันธ์กับการฝึกสมาธิและการควบคุมตนเองที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์การตระหนักรู้ตนรู้จักตัวเองมากขึ้นสามารถปรับตัวอดทนนับถือตนเองมากขึ้นและยังเป็นการเพิ่มสติรู้เท่าทันผัสสะที่มากระทบและเกิดปัญญาไม่ปล่อยจิตปรุงแต่งจนเกิดทุกข์ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกสมาธิตามแนวสติปัฏฐาน 4 11 ความหมายของสมาธิสมาธิในพระอภิธรรมปิฎกอภิไทย 34 206 175 สมาธิหมายถึงความตั้งอยู่แห่งจิตความดำรงอยู่แห่งจิตความมั่นคงอยู่แห่งจิตความไม่ส่ายไปแห่งจิตความไม่ฟุ้งซ่านแห่งจิตภาวะที่จิตไม่ส่ายไปความสงบสมถะสมาธิหรือสมาธิพละสัมมาสมาธิสมาธิสัมโพชฌงค์ที่เป็นองค์แห่งมรรค nibbāna ในมรรคอันใดนี้เรียกว่าสัมมาสมาธิสมาธิในคัมภีร์วิสุทธิมรรคหมายถึงภาวะที่จิตมีอารมณ์อันเดียวฝ่ายกุศลชื่อว่าสมาธิวิสุทธิไทย 38 134 สมาธิในหนังสือพุทธธรรมของพระพรหมคุณาภรณ์ปอปปยุตโต 2552 ได้อธิบาย

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
๔๙ของเราไม่พึงลำบากจักขุของเราไม่พึงลำบากและจิตของเราพึงหลุดพ้นจากอาสวะทั้งหลายเพราะไม่ถือมั่นทั้งภวนสิการอานาปานสติสมาธินี้แลให้๑๓๖๖กษิขะทั้งหลายอานาปานสติสมาธิแม้ที่เจริญแล้วทำให้มากแล้วย่อมเป็นสภาพสงบประณีตสดชื่นเป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขและทำอกุศลธรรมชั่วร้ายที่เกิดขึ้นแล้วให้อันตรธานไปสงบไปโดยเร็วเปรียบเหมือนฝนละอองที่ฟุ้งขึ้นทำยถุตร้อนถูกฝนใหญ่นอกฤดูกาลทำให้อันตรธานไปสงบไปโดย	ด้านการตระหนักรู้ในตนเองคือไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดีเท่าที่ควรแสดงอารมณ์ในด้านไม่ดีต่อผู้อื่นจากปัญหาดังกล่าวนี้อาจเป็นคนที่โหดร้ายจะต้องปฏิบัติสมาธิด้วยการเจริญพรหมวิหาร 4 และวิมลกสิณ 4 และเป็นคนมีโมหะจิตจะต้องปฏิบัติสมาธิด้วยการเจริญอานาปานสติกำหนดลมหายใจเข้าออก Phra Dham Thirarat Mahamuni 1988 ในทางพระพุทธศาสนาพระพุทธเจ้าทรงแสดงอานาปานสติสมาธิภาวนาทั้งหลายอานาปานสติสมาธิแม้ที่เจริญแล้วทำให้มากแล้วย่อมเป็นสภาพสงบประณีตสดชื่นเป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขและทำอกุศลธรรมชั่วร้ายที่เกิดขึ้นแล้วให้อันตรธานไปสงบไปโดยเร็วเปรียบเหมือนฝนละอองที่ฟุ้งขึ้นทำยถุตร้อนถูกฝนใหญ่นอกฤดูกาลทำให้อันตรธานไปสงบไปโดยเร็วอานาปานสติสมาธิที่เจริญแล้วอย่างไรทำให้มากแล้วอย่างไรจึงเป็นสภาพสงบประณีตสดชื่นเป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขและทำอกุศลธรรมชั่วร้ายที่เกิดขึ้นแล้วให้อันตรธานไปสงบไปโดยเร็วภิกษุทั้งหลายภิกษุในธรรมวินัยนี้ไปสู่ป่าก็ดีไปสู่โคนไม้ก็ดีไปสู่เรือนว่างก็ดีนั่งคู้บัลลังก์ตั้งกายตรงตารสดีไว้เฉพาะหน้ามีสติหายใจออกมีสติหายใจเข้า Thai Tipitaka 1 165 136137 และแนวทางของสถาบันฯการปฏิบัติสมาธิเมื่อจิตเข้าภวังค์จิตมีความสงบจะเกิดความซาบซึ้งของสมาธิเกิดแสงสว่างเกิดความเย็นใจเพราะกองกำลังทั้ง 7 ประกอบไปด้วยพลังจิตความรอบคอบความหยุดยั้งความเตือนตนความอดทนความเฉียบคมและความวางเฉยเพราะขณะจิตเป็นสมาธินั้นกระแสนจิตพร้อมกับกองกำลังทั้ง 7 ได้ฝึกตัวอย่างมีประสิทธิภาพในแต่ละจุดผลที่เกิดขึ้นจะทำให้ความอยู่เย็นเป็นสุข
เร็ว๑๓๗นอกจากนี้ยังทรงยกย่องอานาปานสติว่าเป็นไปเพื่อธรรมพละอย่างและทรงยกย่องผู้เจริญอานาปานสติว่าเป็นผู้ทำตามคำสอนของพระองค์ด้วยดูก่อนภิกษุทั้งหลายธรรมอย่างหนึ่งที่บุคคลเจริญแล้วกระทำให้มากแล้วย่อมเป็นไปเพื่อความหน่ายโดยส่วนเดียว๒เพื่อคลายกำหนด๓เพื่อความดับ๔เพื่อความสงบ๕เพื่อความรู้อย่างเพื่อความตรัสรู้๖เพื่อนิพพานธรรมอย่างหนึ่งคืออะไรคืออานาปานสติ๑๓๘ดูก่อนภิกษุทั้งหลายถ้าภิกษุเจริญอานาปานสติแม้ชั่วการสัตนีวมี	หรือเชื่อเป็นความประพฤติดีกดีมีลักษณะนิสัยมากด้วยศรัทธามิติดชานซึ่งน้อยใจเลื่อมใสได้โดยง่ายเพราะความเชื่อนี้อาจจะนำไปสู่ความมกมายได้ดังที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ว่าดูกรภิกษุทั้งหลายธรรมอย่างหนึ่งที่บุคคลเจริญแล้วกระทำให้มากแล้วย่อมเป็นไปเพื่อความหน่ายโดยส่วนเดียวเพื่อคลายกำหนดเพื่อความดับเพื่อความสงบเพื่อความรู้อย่างเพื่อความตรัสรู้เพื่อนิพพานธรรมอย่างหนึ่งคืออะไรคือพุทธานุสสติธัมมานุสสติสังฆานุสสติดูกรภิกษุทั้งหลายธรรมอย่างหนึ่งนี้แลอันบุคคลเจริญแล้วกระทำให้มากแล้วย่อมเป็นไปเพื่อความหน่ายโดยส่วนเดียวเพื่อคลายกำหนดเพื่อความดับเพื่อความสงบเพื่อความรู้อย่างเพื่อความตรัสรู้เพื่อนิพพานของเอกไทย 20 179 180 32 จากเนื้อความที่ยกมาแสดงให้เห็นว่าธรรมที่จะชักนำให้ผู้มีสัทธาจติให้เกิดความเลื่อมใสมีจิตที่มั่นคงไม่หวั่นไหวโดยการระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัย 3 ประการได้แก่พุทธานุสสติธัมมานุสสติและสังฆานุสสติสำหรับการระลึกถึงคุณพระสงฆ์ทั้ง 9 ประการโดยการน้อมจิตพิจารณาคุณที่พระสงฆ์ได้ปฏิบัติเพื่อให้ตนเองพ้นทุกข์และยังช่วยอนุเคราะห์แนะนำสั่งสอนหมู่ชนให้ปฏิบัติตามจนเกิดผลรู้แจ้งเห็นจริงตามสมควรแก่การปฏิบัติ การระลึกถึงคุณของพระสงฆ์อยู่เนื่องๆก็เพื่อให้จิตเกิดความเลื่อมใส Journal of Graduate Saket Review Vol 6 No 1 January June 2021 34 6 วิธีการปฏิบัติต่อพุทธิจติสำหรับผู้มีพุทธิจติหรือญาณจติเป็นความประพฤติดีกดีมีลักษณะนิสัยชอบใช้ความคิดพิจารณาตามความเป็นจริงพระพุทธองค์ทรงแนะนำให้ใช้อารมณ์แห่งวิปัสสนาคือพระไตรลักษณ์ 3

[illegible]

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
วิจัยธรรมชาติกำหนดความเข้าใจกำหนดความเข้าใจกำหนดเฉพาะภาวะที่รู้ภาวะที่ฉลาดความรู้อย่างแจ่มแจ้งความค้นคิดความใคร่ครวญปัญญาเหมือนแผ่นดินปัญญาเครื่องทำลายกิเลสปัญญาเครื่องนำทางความเห็นแจ้งความรู้ดีปัญญาเหมือนปลูกปัญญาปัญญาหยาบปัญญาละเอียดปัญญาเหมือนศีลตราปัญญาเหมือนปราสาทความสว่างคือปัญญาแสงสว่างคือปัญญาปัญญาเหมือนประทีปปัญญาเหมือนดวงแก้วความไม่หลงมกมายความเลือกเฟ้นธรรมสัมมาทิฐินี้ชื่อว่าปัญญา๑๘๑นอกจากนี้ยังมีคำที่ใช้เรียกแทนปัญญาและมีความหมายในลักษณะเดียวกัน	คุณของตนเช่นยอมค้ำยาเสพติดเพื่อตอบแทนคุณของผู้ที่เคยช่วยเหลือตนมาก่อนและขอให้ตนชดใช้ด้วยการทำชั่วปัญญาจึงเป็นองค์ธรรมที่ประดับประดองศีลทำให้ตนเป็นคนดีได้พระพุทธโฆสจารย์ประมาณพุทธศตวรรษที่ 10 พระเถระผู้เรืองนามในฐานะพระอรรถกถาจารย์คนสำคัญของพระพุทธศาสนาเถรวาทได้กล่าวถึงปัญญาในระดับโลกียะไว้ว่าปัญญาคือความรู้ที่ประกอบด้วยความรู้แจ้งและกุศลจิต Buddhaghosa 1974 330 วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 80 นอกจากนี้พระนารทมหาเถระ Narada 1998 291 ผู้รู้ทางพระพุทธศาสนาชาวศรีลังกาได้กล่าวยืนยันว่าเบื้องหลังศีลคือปัญญาฐานของพระพุทธศาสนาคือศีลส่วนปัญญาคือยอดสุดของธรรมทั้งสองเป็นส่วนเสริมซึ่งกันและกันประดุจปีกทั้งคู่ของนกปัญญาเปรียบเสมือนดวงตาของมนุษย์ศีลเปรียบเสมือนเท้าเรากล่าวขานถึงพระพุทธองค์ว่าทรงเพียบพร้อมด้วยวิชาและจรณะวิชาจรณะสมบูรณ์ในคือสมบูรณ์ด้วยปัญญาและความประเสริฐส่วนปัญญาในความหมายระดับโลกุตระไม่เกี่ยวกับเรื่องการทำดีทำชั่วแต่อยู่เหนือความดีความชั่วปัญญาในที่นี้คือวิถีไปสู่ความจริงและเป้าหมายสูงสุดทางพระพุทธศาสนาพระอภิธรรมปิฎกพระไตรปิฎกภาษาไทยเล่ม 34 32 ได้กล่าวถึงกำลังหรือบทบาทหน้าที่ของปัญญาไว้ดังนี้ปัญญากิริยาที่รู้ชัดความวิจยความเลือกสรรความวิจัยธรรมชาติกำหนดความเข้าใจกำหนดความเข้าใจไปกำหนดเฉพาะภาวะที่รู้ภาวะที่ฉลาดภาวะที่รู้ละเอียดความรู้อย่างแจ่มแจ้งความค้นคิดความใคร่ครวญปัญญาเหมือนแผ่นดินปัญญาเครื่องทำลายกิเลสปัญญาเครื่องนำทางความเห็นแจ้งความรู้ดีปัญญาเหมือนปลูกปัญญาปัญญาหยาบปัญญาเหมือนศีลตราปัญญาเหมือนปราสาทความสว่างคือปัญญาปัญญาเหมือนประทีปปัญญาเหมือนดวงแก้วความไม่หลงมกมายความเลือกเฟ้นธรรมสัมมาทิฐิ
๔๘ด้วยกุศลจิตเป็นปัญญา๑๘๑กล่าวคือความหมายรู้และความรู้แจ้งในความจริงเมื่อสัญญาวิญญาณและปัญญาจะเป็นความรู้ด้วยกันแต่สัญญาเป็นสักแต่ความหมายรู้อารมณ์เช่นรู้จักว่าสีเขียวสีเหลืองเป็นต้นเท่านั้นแต่ไม่อาจให้ถึงความแทงตลอดซึ่งลักษณะไม่เที่ยงเป็นทุกข์เป็นอนัตตาได้วิญญาณย่อมรู้อารมณ์ว่าสีเขียวสีเหลืองเป็นต้นด้วยและยอมให้ถึงความแทงตลอดซึ่งลักษณะได้ด้วยแต่ไม่อาจจะให้ก้าวหน้าไปถึงความปรากฏแห่งมรรคได้ส่วน	นี้ว่าพรพรหมันและมักใช้คำว่าพรหมันแทนพรหมเป็นพรหมที่ปรากฏหลังยุคอุปนิษัทซึ่งเป็นยุคที่นักปราชญ์ฮินดูทั้งหลายพยายามอธิบายหลักธรรมคำสอนของคัมภีร์พระเวทให้เกิดความชัดเจนและเข้าใจมากยิ่งขึ้น 268 Academic MCU Buriram Journal Vol 6 No 2 2021 JulyDecember 433 การเปรียบเทียบวิธีการปฏิบัติเพื่อเข้าถึงปรมาตมสัจจะในพุทธปรัชญาเถรวาทกับอันติมสัจจะในปรัชญาเวทาคาในพุทธปรัชญาเถรวาทกล่าวถึงขั้นตอนปรมาตมสัจจะสูงสุดนั้นอาศัยความบริสุทธิ์ของผู้ที่จะปฏิบัติคือมีศีลสมาธิและปัญญาเพื่อความสะอาดหมดจดแห่งของการกระทำและเป็นฐานในการเริ่มต้นด้วยไตรสิกขาได้แก่พัฒนาทางด้านความรู้ความเข้าใจตลอดถึงเจตคติที่ถูกต้องอธิปัญญาสิกขาพัฒนาทางด้านการควบคุมพฤติกรรมทางกายและวาจาอธิศีลสิกขาและพัฒนาทางด้านความเพียรทางจิตสติและสมาธิอธิจิตตสิกขาซึ่งจะพัฒนาให้เกิดความบริสุทธิ์ไปตามลำดับโดยพุทธปรัชญาเถรวาทคำว่าปัญญามีความหมายที่แตกต่างจากปัญญาในความหมายที่เข้าใจกันโดยทั่วไปกล่าวคือปัญญาหมายถึงความรู้ที่รู้แจ้งรู้ชัดคือรู้โดยอาการต่างๆคือเป็นความหมายรู้และความรู้แจ้งจริงอยู่แม้เมื่อสัญญาวิญญาณและปัญญาจะเป็นความรู้ด้วยกันก็ตามแต่สัญญาเป็นสักแต่ว่าเป็นความหมายรู้อารมณ์เช่นรู้จักว่าสีเขียวสีเหลืองเป็นต้นเท่านั้นแต่ไม่อาจเข้าถึงความแทงตลอดซึ่งลักษณะว่าไม่เที่ยงเป็นอนิจจังทุกขังอนัตตาได้วิญญาณย่อมรู้จักอารมณ์ว่าสีเขียวสีเหลืองเป็นต้นเท่านั้นแต่ไม่อาจเข้าถึงความแทงตลอดแต่ไม่อาจจะก้าวหน้าไปถึงความปรากฏแห่งมรรคได้ส่วนปัญญานั้นยอมรู้อารมณ์และให้ถึงความจริง

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ปัญญา๑๘นอกจากนี้ปัญญาคือความรู้ทั่วหรือความรู้ทั่วถึงเหตุและผลรู้เหตุถึงผลรู้ผลถึงเหตุตามสัจจะความจริงเมื่อมีความรู้ในสิ่งใดแล้วก็ชื่อว่าปัญญานั้นแต่ถ้าเป็นความรู้หลงรู้ผิดหมายถึงไม่ใช่เป็นความรู้จริงก็ไม่เรียกว่าปัญญาและมีคำเรียกความรู้ที่ถูกต้องว่าสัมมปปัญญาปัญญาชอบส่วนรู้ผิดรู้หลงเรียกว่ามิจฉาปัญญาหรือมิจฉปปัญญาปัญญาผิดเพราะว่าปัญญาเป็นค่ากลางๆแต่ต้องเป็นความรู้	อรหันต์แต่มีความเชื่อว่าการพัฒนาระบบของกรรมของพระพุทธศาสนาเป็นการใช้พุทธปัญญาในการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กพัฒนาจิตใจอารมณ์ของเด็กและสติปัญญาความคิดการพิจารณาตรงตามที่พระพุทธเจ้าสอนจะเป็นระบบการศึกษาที่ดีมากที่สุดปัญญานั้นคือความรู้ทั่วอันหมายความว่าความรู้ทั่วถึงเหตุและผลรู้เหตุถึงผลรู้ผลถึงเหตุตามสัจจะคือความจริงเมื่อมีความรู้ดังกล่าวในสิ่งใดก็ชื่อว่าปัญญานั้นแต่ถ้าเป็นความรู้หลงรู้ผิดคือไม่ใช่เป็นความรู้จริงก็ไม่เรียกว่าปัญญาและมีคำเรียกถูกต้องว่าสัมมปปัญญาปัญญาชอบส่วนรู้ผิดรู้หลงเรียกว่ามิจฉาปัญญาหรือมิจฉปปัญญาปัญญาผิดก็แปลว่าเมื่อแยกเรียกปัญญาก็เป็นค่ากลางๆแต่ต้องเป็นความรู้ถูกต้องถึงเป็นปัญญาหรือสัมมปปัญญานั้นเองจึงเป็นปัญญาถ้าไม่ใช่สัมมปปัญญาเป็นมิจฉปปัญญาปัญญาผิดก็ไม่เรียกว่าปัญญาแต่เป็นความรู้หลงรู้ผิดเพราะฉะนั้นเมื่อเรียกว่าปัญญาโดยทั่วไปจึงมุ่งถึงในทางดีอันหมายถึงว่าถูกต้องดังที่อธิบายไว้ข้างต้นว่ารู้ทั่วถึงเหตุผลตามสัจจะคือตามที่เป็นอย่างจริงสมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก 2562 สุชีพปัญญานภาพได้กล่าวถึงพระชนนทางพระพุทธศาสนาเรื่องปัญญาทั้งในแง่ทั่วไปและในทางปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นแสดงไว้ดังนี้กลุ่มที่ 1 1 ปัญญาเกิดจากการคิดจินตตามยปัญญา 2 ปัญญาเกิดจากการพิจารณาทั้งการอ่านการศึกษาสมมยปัญญา 3 ปัญญาเกิดจากการอบรมหรือการลงมือกระทำภาวนามยปัญญากลุ่มที่ 2 1 ความฉลาดในความเจริญแล้วรู้จักสร้างความรู้เจริญอายุโกศล 2 ความฉลาดในความเสื่อม
๘และอริยสัจ๔แก้อปัญจวัคคีย์เป็นพวกแรกนั้นโดยพระโณทฬัญญะได้เกิดธรรมจักขุหรือดวงตาเห็นธรรมได้กล่าวคือสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดาสิ่งนั้นทั้งปวงมีความดับไปเป็นธรรมดา๑๙โดยพระพุทธองค์ทรงอุทานว่าผู้เจริญทั้งหลายโณทฬัญญะได้รู้แล้วหนอผู้เจริญทั้งหลายโณทฬัญญะได้รู้แล้วหนอ๑๘พระโณทฬัญญะได้บรรลุโสดาปัตติมคคญาณเป็นครั้งแรกจากการได้ฟังพระพุทธองค์ตรัสสอนเพียงครั้งเดียวการฟังด้วยดีเพื่อให้เกิดปัญญานั้นหมายถึงต้องฟังด้วยความตั้งใจ	วารสารมจรพุทธศาสน์ปริทรรศน์ปีที่๒ฉบับที่๒กรกฎาคม ธันวาคม๒๕๑๗ในพระอภิธรรมปิฎกวิภังคปิฎกอธิบายไว้ว่าความรู้การงานศิลปะและวิชาการศึกษาต่างๆที่ได้เรียนได้ฟังจากคนอื่นหรือความรู้ที่ได้ฟังด้วยตนเองเช่นได้ฟังตามหลักตามความเป็นจริงว่ารูปเวทนาสัญญาไม่เที่ยงเป็นอาทิเรียกว่าสมมยปัญญา๒๑และในคัมภีร์วิสุทธิมรรคอธิบายไว้ว่าบุคคลได้ฟังแต่ผู้อื่นแล้วจึงได้กัมมัสสกตญาณได้แก้อปัญญานั้นเป็นของตนจากการกระทำเป็นอาทิเรียกว่าสมมยปัญญา๒๒สมมยปัญญาคือปัญญาที่เกิดจากการฟังมาจากผู้อื่นในการทำงานทั้งหลายที่ต้องน้อมนาไปด้วยปัญญาก็ดีในศิลปะทั้งหลายที่ต้องน้อมนาไปด้วยปัญญาก็ดีในวิชาทั้งหลายที่ต้องน้อมนาไปด้วยปัญญาก็ดีบุคคลได้ฟังจากผู้อื่นแล้วจึงได้กัมมัสสกตญาณหรือได้สัจจญาณโลกิยกญาณว่ารูปไม่เที่ยงดังนี้บ้างว่าเวทนาไม่เที่ยงดังนี้บ้างว่าสัญญาไม่เที่ยงดังนี้บ้างว่าสังขารทั้งหลายไม่เที่ยงดังนี้บ้างว่าวิญญาณไม่เที่ยงดังนี้บ้างได้อนุโลมิกญาณขันติญาณเทญญญาณเรจิกญาณเมตตญาณเปกขญาณชัมมนิฆมานขันติญาณอันใดซึ่งมีลักษณะอย่างนั้นนี้เรียกว่าสมมยปัญญา๒๓ดังพระพุทธผู้มีพระภาคตรัสว่าฟังด้วยดียอมได้ปัญญา๔คุณภาพของการฟังด้วยดีก่อให้เกิดปัญญาได้อย่างไรโดยคราวที่พระพุทธองค์เสด็จออกประกาศพระธรรมจักรและตรัสสอนเรื่องมัชฌิมาปฏิปทาอริยมรรคมีองค์๘และอริยสัจ๔แก้อปัญจวัคคีย์เป็นพวกแรกนั้นพระโณทฬัญญะได้เกิดธรรมจักขุหรือดวงตาเห็นธรรมได้กล่าวว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดาสิ่งนั้นทั้งปวงมีความดับไปเป็นธรรมดา๑๙พระพุทธองค์ทรงเปล่งพระอุทานว่าผู้เจริญทั้งหลายโณทฬัญญะได้รู้แล้วหนอผู้เจริญทั้งหลาย

36/62

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
๖๑อริยสัจหรือคิดแบบแก้ปัญหา๕คิดแบบอรรถสัมพันธเป็นการพิจารณาให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างหลักการกับความมุ่งหมาย๖คิดแบบคุณโทษและทางออก๗คิดแบบคุณค่าแท้คุณค่าเทียม๘คิดแบบปลูกเร้าคุณธรรม๙คิดแบบเป็นอยู่ในขณะปัจจุบันและ๑๐คิดแบบวิภาษวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการเป็นวิธีคิดที่เกิดจากกระบวนการความคิดที่ก่อให้เกิดปัญหาที่เกิดจากการพบเห็นเรื่องราวที่ประสบมาแล้วคิดหาเหตุและผลด้วยปัญญาของตนเองการ	3 วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์๔คิดแบบรู้เท่าทันตามความเป็นจริง 4 วิธีคิดแบบอริยสัจ๕คิดแบบแก้ปัญหา๖คิดแบบแก้ไขปัญหาคตามหลักเหตุผล 5 วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ๖คิดแบบหลักการสอดคล้องกับเป้าหมาย 6 วิธีคิดแบบเห็นคุณค่าและทางออก๗คิดแบบเห็นประโยชน์โทษและทางออก 7 วิธีคิดแบบรู้คุณค่าแท้คุณค่าเทียม๘คิดแบบคุณค่าแท้และคุณค่าเทียม 8 วิธีคิดแบบเร้าคุณธรรม๙คิดแบบปลูกเร้าคุณงามความดีหรือคุณธรรม 9 วิธีคิดแบบอยู่กับปัจจุบัน๑๐คิดแบบรู้เท่าทันขณะปัจจุบัน 10 วิธีคิดแบบวิภาษวิธีคิดแบบแยกแยะเป็นประเด็นๆตามเงื่อนไขโดยทั้ง 10 วิธีนี้ต้องสอดคล้องกับเนื้อหาที่ประมวลมาและให้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ 4 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบการพรรณนาเนื้อหาให้ได้องค์ความรู้ตามประเด็นที่ศึกษาแล้วคือวิเคราะห์กรอบวิธีการแก้ปัญหาการเรียนของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยวิธีหลักนักศึกษาระดับอุดมศึกษาก่อนแนวคิดในการวิจัยจากแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนาหลักโยนิโสมนสิการประยุกต์ใช้กับการแก้ปัญหาการเรียนของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้นผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยดังกล่าวเพื่อให้เกิดความชัดเจนโดยภาพรวมซึ่งการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบเอกสารเพื่อให้เกิดประสิทธิผลดังนี้ 1 พัฒนาและสังเคราะห์รูปแบบการใช้หลักโยนิโสมนสิการเพื่อแก้ปัญหาการเรียนของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา 2 นาเสนอองค์ความรู้รูปแบบการแก้ปัญหาการเรียนของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาด้วยหลักโยนิโสมนสิการดังนั้นผู้วิจัยจึงกา
สองทางที่ขึ้นอกทางให้แก่บุคคล๒๐๕ซึ่งบุคคลควรได้รับการพัฒนาจนเกิดความรอบรู้ดีรู้ชั่วรู้เหตุรู้ผลรู้คิดรู้พิจารณาตามความเป็นจริง๒๐๖ที่เรียกว่าบุคคลที่พัฒนาดนแล้วหรือมีตนอันพัฒนาแล้วมีตนอันฝึกแล้ว๒๐๗และเป็นผู้มีปัญญาย่อมมีวิถีทางดำเนินชีวิตที่ดีที่ถูกต้องเป็นผู้ที่พร้อมจะรับฟังคำสั่งสอนแนะนำจากผู้อื่นเพราะผู้รู้เป็นผู้ไม่โอ้อวดไม่มีมายาและเป็นคน	เดียวคือความไม่ประมาทไหมไทย 10 218 66 ให้มีสติสัมปชัญญะและมีปัญญาเฉลียวฉลาดในการดำเนินชีวิตอยู่ท่ามกลางโลกไร้พรมแดนที่เปลี่ยนแปลงไม่หยุดนิ่งแม้ช่วงขณะพระพุทธเจ้าสอนให้พิจารณาหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆด้วยปัญญาและได้พยายามปรับเปลี่ยนแนวคิดที่เข้าช่ายถูกต้องศักยภาพความเป็นมนุษย์และย้ายคุณค่าความเป็นมนุษย์ให้เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมจุดที่เน้นมากที่สุดคือความเชื่อเชื่อมั่นในการพัฒนามาศักยภาพความเป็นมนุษย์คำว่าศักยภาพดังกล่าวสื่อถึงสมรรถนะของมนุษย์ว่าทำอะไรเป็นหรือทำอะไรได้การลงมือทำจึงเป็นสิ่งที่สื่อถึงศักยภาพของมนุษย์และแน่นอนว่าสิ่งที่เป็นเกณฑ์ชีวิตความมีศักดิ์ศรีของมนุษย์ได้ดีที่สุดก็คือพฤติกรรมกระทำหรือกรรมดีหรือกรรมชั่วด้วยคุณสมบัติของปัญญาเปรียบได้กับแสงสว่างสองทางขึ้นอกทางให้แก่บุคคลพระพรหมคุณาภรณ์(ปอ.ปยุตฺโต 2549) ซึ่งบุคคลควรได้รับการพัฒนาจนเกิดความรอบรู้ดีรู้ชั่วรู้เหตุรู้ผลรู้คิดรู้พิจารณาตามความเป็นจริงพระธรรมปิฎก(ปอ.ปยุตฺโต 2546) ผู้ที่บรรลุเป้าหมายในทางพระพุทธศาสนาท่านเรียกว่าบุคคลที่พัฒนาดนแล้วหรือมีตนอันพัฒนาแล้วมีตนอันฝึกแล้วพระพุทธเวทีประยุตฺปยุตฺโต 2531) ผู้มีปัญญาย่อมมีวิถีทางดำเนินชีวิตที่ดีที่ถูกต้องเป็นผู้ที่พร้อมจะรับฟังคำสั่งสอนแนะนำจากผู้อื่นเพราะผู้รู้เป็นผู้ไม่โอ้อวดไม่มีมายาและเป็นคนตรงที่ปาไทย 11 77 56 ผู้มีปัญญาเปรียบดังผู้มีรัตนะสสไทย 15 51 67 เพราะปัญญามีคุณค่าที่ประเสริฐอย่างยิ่งเปรียบเหมือนผู้
ทานที่ให้แล้วมีผลยัญที่บูชาแล้วมีผลการเช่นสรวงมีผลผลวิบากของกรรมที่ทาดิทำชั่วมีโลกนี้มีโลกหนามีมารตามิคุณเบิดามิคุณสัตว์ที่ผุดเกิดขึ้นก็มีสมณพราหมณผู้ประพฤติปฏิบัติชอบทำให้แจ้งโลกนี้และโลกหน้าด้วยปัญญาด้วยตนเองแล้วสอนให้ผู้อื่นรู้แจ้งมีอยู่ในโลก๒๑๐เพราะเหตุนี้โลกียปัญญาเป็นปัญญาในทางโลกที่ใช้เพื่อการดำเนินชีวิตผู้ประกอบด้วยความถึงพร้อมแห่งศรัทธาศีล	ไปของกรรมคือเข้าถึงพระนิพพานผู้ที่จะมีสัมมาทิฐิที่เป็นอริยะได้นั้นต้องเริ่มต้นจากเป็นผู้ที่มีสัมมาทิฐิขั้นพื้นฐาน 10 ประการเรียกว่าสัมมาทิฐิที่เป็นอาสวะคือเชื่อว่า"ทานที่ให้แล้วมีผลยัญที่บูชาแล้วมีผลการเช่นสรวงก็มีผลผลวิบากแห่งกรรมที่ทาดิทำชั่วมีโลกนี้มีโลกหนามีมารตามิคุณเบิดามิคุณโอปปาติกสัตว์มีอยู่สมณพราหมณผู้ประพฤติปฏิบัติชอบทำให้แจ้งโลกนี้และโลกหน้าด้วยปัญญายังเองแล้วสอนผู้อื่นให้รู้แจ้งก็มีอยู่ในโลก"(ม.อ.(ไทย) 14 / 136 / 176) ผู้ศึกษาจะพบว่าผู้ที่มีสัมมาทิฐินั้นจะต้องเชื่อเรื่องกรรมคือเชื่อว่าผลวิบากแห่งกรรมดีกรรมชั่วมีหากไม่เชื่อเรื่องกรรมหรือไม่เชื่อใดเรื่องหนึ่งใน 10 ข้อที่กล่าวมานี้ก็ถือว่าพลาดที่จะเป็นผู้มีสัมมาทิฐิพลาดที่จะเป็นผู้มีสัมมาทิฐิที่เป็นอริยะจากการกล่าวมาทั้งหมดจะพบว่าเรื่องกรรมในไตรสารสูตรนั้นสามารถแสดงในตารางสรุปประเภทของกรรมเกี่ยวข้องกับประเภทของทิฐิการปฏิบัติและผลของกรรมดังนี้วารสารการบริหารการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 - 2 มกราคม-สิงหาคม 2567 Journal of Educational Administration and Human Social Sciences . Vol . 2 No . 1 - 2 January - August 2024 ISSN : 3027 - 7191 (Online) https :// so16 . tci-thaijo . org/index.php/ JEAHS 41 ตารางที่ 1 สรุปประเภทของกรรมเกี่ยวข้องกับประเภทของทิฐิการปฏิบัติและผลของกรรมกรณีที่บุคคลเชื่อเรื่องกรรมดีกรรมชั่วมีผลคือผู้มีสัมมาทิฐิขั้นขึ้นเบื้องต้นเขาจะละเว้นกรรมดำทำกรรมชั่วละ

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
๖๖ความคิดเห็นที่ถูกต้องเสียก่อนเช่นเราไม่เห็นธรรมอื่นแม้อย่างหนึ่งที่เป็นเหตุให้กุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้นก็เกิดขึ้นหรือที่เกิดขึ้นแล้วก็กันไปเพื่อความเจริญไพบูลย์ยิ่งขึ้นเหมือนสัมมาทิฐิความเห็นชอบนี้เมื่อเป็นสัมมาทิฐิกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้นก็เกิดขึ้นและที่เกิดขึ้นแล้วก็กันไปเพื่อความเจริญไพบูลย์ยิ่งขึ้น๒๒๐เพราะว่าสัมมาทิฐิจัดเป็นปัญญาในขั้นแรกที่จะต้องพัฒนาความเห็นถูกต้องตามความเป็นจริงย่อม	ทิฐิคือความเห็นความเข้าใจหรือทัศนคติของคนเรานั้นย่อมมีความสำคัญอย่างมากเพราะเป็นพื้นฐานของพฤติกรรมทุกอย่างด้วยว่าเมื่อเป็นสัมมาทิฐิแล้วความเห็นถูกต้องสัมมาสังกัปปะความคิดถูกต้องสัมมาวาจาการพูดถูกต้องสัมมากรรมมันตะการกระทำถูกต้องสัมมาอาชีวะอาชีพถูกต้องสัมมาวายามะเพียรพยายามในทางที่ถูกต้องสัมมาศีลระลึกถูกต้องสัมมาสมาธิตั้งจิตไว้ถูกต้องสัมมาญาณความรู้ถูกต้องสัมมาวิมุตติความหลุดพ้นถูกต้องย่อมเกิดขึ้นตามมาสัมมันตะคือความเป็นแห่งธรรมที่ถูกต้องเหล่านี้ทั้งหมดชื่อว่าเป็นสัทธรรมและเป็นสิ่งที่มีประโยชน์มาซึ่งความดีงามและความเจริญรุ่งเรืองเพียงอย่างเดียวจะนั้นจะเห็นได้ว่าเพราะอาศัยความเห็นถูกต้องเพียงอย่างเดียวพฤติกรรมที่ดีงามเช่นความคิดการพูดและการกระทำที่ถูกต้องเป็นต้นย่อมเกิดมีขึ้นและเป็นหนทางแห่งการบรรลุโลกุตตรธรรมกล่าวคือมรรคผลนิพพานด้วยเหตุนี้สัมมาทิฐิจึงชื่อว่าเป็นพื้นฐานแห่งความเกิดขึ้นแห่งความดีงามหรือกุศลธรรมทั้งหลายและเป็นบ่อเกิดแห่งธรรมทั้งมวลดังพุทธพจน์ที่ว่าดูก่อนภิกษุทั้งหลายเราไม่เห็นธรรมอื่นแม้อย่างหนึ่งที่เป็นเหตุให้กุศลธรรมที่ยังไม่เกิดก็เกิดขึ้นหรือที่เกิดขึ้นแล้วก็กันไปเพื่อความเจริญไพบูลย์ยิ่งขึ้นเหมือนสัมมาทิฐิ๘ความเห็นชอบเมื่อเป็นสัมมาทิฐิกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้นก็เกิดขึ้นหรือที่เกิดขึ้นแล้วก็กันไปเพื่อความเจริญไพบูลย์ยิ่งขึ้น๙เราไม่เห็นธรรมอื่นแม้อย่างหนึ่งที่เป็นเหตุให้กุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้นก็ไม่เกิดขึ้นหรือที่เกิดขึ้นแล้วก็เสื่อมไป๑๐พระมหาสมบุรณ์วุฒิกโรการึกษาวิเคราะห
เป็นอนัตตาสິงนั้เราทั้งหลายพื้เห็นด้วยปัญญาอันชอบตามความเป็นจริงอย่างนี้ว่านั้ไม่ใช่ของเราเราไม่เป็นนั้นั้ไม่ใช่ของนัตตาของเราเมื่อเห็นด้วยปัญญาอันชอบตามความเป็นจริงอย่างนี้จิตยอมคลายกำหนดหลุดพ้นจากอาสวะทั้งหลายเพราะไม่ถือมัน๒๒๑อย่างไ้ก็ตามสัมมาทิฐิจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัของอริยมรรคในฐานะที่เป็้นจุดเริ่มต้นของการปฏิบัติธรรมเพื่อให้ถึงความสิ้นกิเลสและเข้าถึงเป้าหมายสำคัญประการคือ๒๒๒ทิฐิที่เห็นวาทานที่ให้แก่	ได้แก่ระบบประมวลความรู้ลึกว่าชอบไม่ชอบและเฉยๆ 3 สัญญาการจำสิ่งที่ได้รับและรู้สึก 4 สังขารระบบคิดปรุงแต่งแยกแยะสิ่งที่ได้รับรู้มาและจำได้ 5 ญาณการะบรูสิ่งนั้นๆทางอายตนะภายในรูปนามวิญญานชั้นธจัดเข้าในจิต เวทนาสัญญาสังขารจัดเข้าในเจตสิกการหมดเหตุปัจจัยของนามรูปจัดเข้าในนิพพานมนุษย์ตามนัยของอายตนะคือมนุษย์ตามแบบของดาหุจกกลั้ใจจักขาดไไม่เที่ยงสิ่งใดไม่เที่ยงสิ่งนั้นเป็นทุกขสิ่งใดเป็นทุกขสิ่งนั้นเป็นอนัตตาไม่ใช่อัตตาสິงใดเป็นอนัตตาสິงนั้เราทั้งหลายพื้เห็นด้วยปัญญาอันชอบตามความเป็นจริงอย่างนี้ว่านั้ไม่ใช่ของเราเราไม่เป็นนั้นั้ไม่ใช่ของนัตตาของเราโสดะหุไม่เที่ยงฯลฯขานะจกไม่เที่ยงสิ่งใดไม่เที่ยงฯลฯชีวหาลั้ไม่เที่ยงสิ่งใดไม่เที่ยงสิ่งนั้นเป็นทุกขสิ่งใดเป็นทุกขสิ่งนั้นเป็นอนัตตาสິงใดเป็นอนัตตาสິงนั้เราทั้งหลายพื้เห็นด้วยปัญญาอันชอบตามความเป็นจริงอย่างนี้ว่านั้ไม่ใช่ของเราเราไม่เป็นนั้นั้ไม่ใช่ของนัตตาของเรากายไม่เที่ยงสิ่งใดไม่เที่ยงฯลฯมโนใจไม่เที่ยงสิ่งใดไม่เที่ยงสิ่งนั้นเป็นทุกขสิ่งใดเป็นทุกขสิ่งนั้นเป็นอนัตตาสິงใดเป็นอนัตตาสິงนั้เราทั้งหลายพื้เห็นด้วยปัญญาอันชอบตามความเป็นจริงอย่างนี้ว่านั้ไม่ใช่ของเราเราไม่เป็นนั้นั้ไม่ใช่ของนัตตาของเรายอมเมื่อหน่ายแมในจักขุยอมเมื่อหน่ายแมในโสดะยอมเมื่อหน่ายแมในขานะยอมเมื่อหน่ายแมในชีวหายอมเมื่อหน่ายแมในกายยอมเมื่อหน่ายแมในมโนเมื่อหน่ายยอมคลายกำหนดเพราะคลายกำหนดจิตยอมหลุดพ้นเมื่อจิตหลุดพ้นแล้วก็รู้วาทหลุดพ้นแล้วรู้ชัดวาทดีสิ้นแล้วอยู่จบพรหมจรรย
นิคมที่ตนอาศัยอยู่จะเป็นคหบดีบุตรคหบดีคนหนุ่มผู้เคร่งคิลหรือคนแก่ผู้เคร่งคิลก็ตามผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธาถึงพร้อมด้วยศีลถึงพร้อมด้วยจาคะและถึงพร้อมด้วยปัญญาคอยศึกษาสัปปาทาพร้อมด้วยศรัทธาและศีลตามสมควรคอยศึกษาจากสัปปาทาของผู้ถึงพร้อมด้วยจาคะตามสมควรและคอยศึกษาปัญญาสัปปาทาของผู้ถึงพร้อมด้วยปัญญาตามสมควรนี้เรียกว่ากัลยาณมิตต๒๒๓เพราะเหตุนี้คุณสมบัติของความเป็นกัลยาณมิตรซึ่ง	ริบโจรไม่ลักไฟไม่ไหม้ไม่พัดไปทลายหุไม่เป็นที่รักไม่ลักไป"นี้เรียกว่าอารักขสัมปทา 3)กัลยาณมิตตดาเป็นอย่างไรคือกัลบุตรในโลกนี้ว่าดีเหมาะสมเจรจาสนทนากับคนในหมู่บ้านหรือในนิคมที่ตนอาศัยอยู่จะเป็นคหบดีบุตรคหบดีคนหนุ่มผู้เคร่งคิลหรือคนแก่ผู้เคร่งคิลก็ตามผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธาถึงพร้อมด้วยศีลถึงพร้อมด้วยจาคะและถึงพร้อมด้วยปัญญาคอยศึกษาสัปปาทาของท่านผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธาตามสมควรคอยศึกษาสัปปาทาของท่านผู้ถึงพร้อมด้วยจาคะตามสมควรและคอยศึกษาปัญญาสัปปาทาของท่านผู้ถึงพร้อมด้วยปัญญาตามสมควรนี้เรียกว่ากัลยาณมิตตดา 4)สมชีวิดาเป็นอย่างไรคือกัลบุตรในโลกนี้รู้ทางเจริญแห่งโภคทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์แล้วเลี้ยงชีพแต่พอเหมาะไม่ให่พุ่มเฟือยนักไม่ให่ฟิดเคื่องนั้กด้วยคิดว่า"ด้วยการใช้จ่ายอย่างนี้รายรับของเราจักเกินรายจ่ายและรายจ่ายของเราจักไม่เกินรายรับ"เปรียบเหมือนคนชั่งของหรือลูกมือของคนชั่งของยกตราชั่งขึ้นดูก็รู้ได้ว่า"ต้องลดลงเท่านี้หรือเพิ่มขึ้นเท่านี้"ฉันใดกัลบุตรก็ฉันนั้นเหมือนกันรู้ทางเจริญแห่งองค์ประกอบของทิฐฐัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม 4 ทิฐฐัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม 4 หรือที่เรียกว่าทิฐฐัมมิกัตถประโยชน์เป็นหลักธรรมในพุทธศาสนาคือประโยชน์ในปัจจุบัน 4 อย่างบ้างเรียกว่าหวัใจ เศรษฐี"อุอากะสะ"หรืออาจหมายถึงธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบันหลักธรรมอันอำนวยประโยชน์สุขขั้นต้นเพื่อประโยชน์สุขสามัญทมอง

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
การทำใจโดยแยบคายมองสิ่งทั้งหลายด้วยความคิดพิจารณาสืบค้นถึงต้นเค้าสาวหาเหตุผลตลอดสายแยกแยะออกพิเคราะห์ด้วยปัญญาที่คิดเป็นระเบียบและโดยอุบายวิธีให้เห็นสิ่งนั้นๆตามสภาวะและตามความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยซึ่งความสำคัญของโยนิโสมนสิการเป็นเหตุที่ทำให้สัมมาทิฐิที่ยังไม่เกิดขึ้นก็เกิดขึ้นหรือที่เกิดขึ้นแล้วก็เจริญยิ่งขึ้นเหมือนโยนิโสมนสิการเมื่อมนสิการโดยแยบคายเพราะว่าสัมมาทิฐิที่ยังไม่เกิดขึ้นก็เกิดขึ้นและที่เกิดขึ้น	โยนิโสมนสิการ(บาลี:โยนิโสมนสิการyonisomanasikāra,คำอ่าน:โยนิโสมนะสิกาณ)หมายถึงการทำใจให้คิดละเอียดถี่ถ้วนกล่าวคือการพิจารณาอย่างรอบคอบถี่ถ้วนทางพุทธศาสนาถือว่ามีความค่าเท่ากับความไม่ประมาทหรือ"อัปมาท"ซึ่งเป็นแหล่งรวมแห่งธรรมฝ่ายดีหรือ"กุศลธรรม"ทั้งปวงดังปรากฏในพระไตรปิฎกเล่ม๑๙สังยุตตนิกายมหาราวรรค ข้อ๔๖๔หน้า๑๒๙นอกจากนั้นยังจัดเป็นธรรมะข้อหนึ่งในกลุ่มธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญด้วยปัญญาและเป็นธรรมะมีอุปการะมากแก่มนุษย์ดังพรรณานในพระไตรปิฎกเล่ม๑๒อังคตตรนิกายจกุกกนิบาตข้อ๒๖๘-๙หน้า๓๓๒การใช้ความคิดถูกรู้คือการกระทำในใจโดยแยบคายมองสิ่งทั้งหลายด้วยความคิดพิจารณาสืบค้นถึงต้นเค้าสาวหาเหตุผลตลอดสายแยกแยะออกพิเคราะห์ด้วยปัญญาที่คิดเป็นระเบียบและโดยอุบายวิธีให้เห็นสิ่งนั้นๆหรือปัญหานั้นๆตามสภาวะและตามความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยเช่นในทางพระพุทธศาสนาได้แบ่งโยนิโสมนสิการทั้งหมด 10 อย่างด้วยกันคือศัพทมูลและนิยาม.คำ"โยนิโสมนสิการ"นั้นประกอบด้วยคำสองคำคือตั้งนั้น"โยนิโสมนสิการ"จึงหมายถึงการทำใจให้แยบคายหรือการพิจารณาโดยแยบคายกล่าวคือความเป็นผู้ฉลาดในการคิดคิดอย่างถูกรู้ถูกระบบพิจารณาไตร่ตรองสาวไปจนถึงสาเหตุหรือต้นตอของเรื่องที่กำลังคิดคือคิดถึงรากถึงโคนนั่นเองแล้วประมวลความคิดรอบด้านจนกระทั่งสรุปออกมาได้ว่าสิ่งนั้นควรหรือไม่ควรดีหรือไม่ดีเป็นวิถีทางแห่งปัญญาเป็นธรรมสำหรับกลั่นกรองแยกแยะข้อมูลหรือแหล่งข่าวหรือที่เรียก"ปรโตโฆสะ"อีกชั้นหนึ่งกับทั้งเป็นบ่อเกิดแห่งความคิดชอบหรือ"สัมมาทิฐิ"ทำให้มีเหตุผลและไม่มกมายคัมภีร์ในพระไตรปิฎกชั้นอรรถกถา
เบียดเบียนภิกษุทั้งหลายนี้เรียกว่าสัมมาสังกัปปะ๓สัมมามาจา คือเจตนาเป็นเหตุตถะเวณการพุทเทจเจตนาเป็นเหตุตถะเวณการพุทสอเสียดเจตนาเป็นเหตุตถะเวณการพุทคำหยาบเจตนาเป็นเหตุตถะเวณการพุทเพื่อเจ้อภิกษุทั้งหลายนี้เรียกว่าสัมมาวาจา๔สัมมากรมมันตะคือเจตนาเป็นเหตุตถะเวณการพุทชาสัตว์เจตนาตถะเวณการพุทถือเอาสิ่งที่ไม่ได้ให้เจตนาเป็นเหตุตถะเวณการพุทผิดผิดในกามภิกษุทั้งหลายนี้เรียกว่าสัมมากรมมันตะ๕สัมมาอาชีวะคืออริยสาวกในธรรม	สัมมาวาจาที่เป็นโลกุตระหมายถึงความงดเว้นความเว้นขาดเจตนาตถะเวณการพุททั้ง 4 ของท่านผู้มีจิตเป็นอริยะมีจิตไร้อาสวะมีอริยมรรคเป็นมรรคสมังคิกาสังเจริญอริยมรรคอยู่ดังพุทธพจน์ความว่าสัมมาวาจายังมีอาสวะเป็นส่วนแห่งบุญให้ผลคืออุปธิคือเจตนาเป็นเหตุตถะเวณการพุทเทจเจตนาเป็นเหตุตถะเวณการพุทสอเสียดเจตนาเป็นเหตุตถะเวณการพุทคำหยาบเจตนาเป็นเหตุตถะเวณการพุทเพื่อเจ้อนี้เป็นสัมมาวาจายังมีอาสวะเป็นส่วนแห่งบุญให้ผลคืออุปธิสัมมาวาจาอันเป็นอริยะที่ไม่มีอาสวะเป็นโลกุตระเป็นองค์แห่งมรรคคือการงดเว้นการเว้นขาดเจตนาเป็นเหตุตถะเวณการพุททั้ง 4 ของภิกษุผู้มีจิตไกลจากข้าศึกมีจิตหาอาสวะมิได้เพียบพร้อมด้วยอริยมรรคเจริญอริยมรรคอยู่นี้เป็นสัมมาวาจาอันเป็นอริยะที่ไม่มีอาสวะเป็นโลกุตระพระไตรปิฎกภาษาไทยเล่ม 14 ข้อ 138 178 สัมมาวาจา คือเจตนาเป็นเหตุตถะเวณการพุทเทจเจตนาเป็นเหตุตถะเวณการพุทสอเสียดเจตนาเป็นเหตุตถะเวณการพุทคำหยาบเจตนาเป็นเหตุตถะเวณการพุทเพื่อเจ้อพระไตรปิฎกภาษาไทยเล่ม 10 ข้อ 402 335 วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 150 สัมมาวาจา คือเจตนาเป็นเหตุตถะเวณการพุทเจตนาเป็นเหตุตถะเวณการพุทสอเสียดเจตนาเป็นเหตุตถะเวณการพุทคำหยาบเจตนาเป็นเหตุตถะเวณการพุทเพื่อเจ้อพระไตรปิฎกภาษาไทยเล่ม 19 ข้อ 8 11 สัตบุรุษที่ยิ่งกว่าสัตบุรุษคือบุคคลบางคนในโลกนี้ตนเองเป็นผู้มีสัมมาทิฐิและชักชวนผู้อื่นให้มีสัมมาทิฐิตนเองเป็นผู้มีสัมมาวาจาและชักชวนผู้อื่นให้มีสัมมาวาจาตนเองเป็นผู้มีสัมมาสมาธิและชักชวนผู้อื่นให้มีสัมมาสมาธิบุคคลนี้เรียก

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
๗๐เพื่อทำบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้นมิให้เกิดขึ้นฯลฯสร้างฉันทะพยายามปรารถนาความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อความดำรงอยู่ไม่เลือนหายภิกขุญาณภาพโพบูลย์เจริญเต็มที่แห่งกุศลธรรม๗สัมมาสติคือข้อที่ภิกษุในธรรมวินัยนี้เป็นผู้มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติพิจารณาเห็นกายในกายอยู่ ฟังกำลังจิตอกขิมาและโหมนัสในโลกได้พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาอยู่ ฯลฯพิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่ฯลฯเป็นผู้มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติพิจารณาเห็นธรรมในธรรม	สัมมาสติคือการมีสติกำหนดระลึกรู้ยุเป็นนิจว่ากำลังทำอะไรอยู่กำหนดรู้สภาวะที่เกิดขึ้นจริงในขณะปัจจุบันในสภาวะทั้ง 4 คือกายเวทนาจิตและธรรมตามความจำกัดความแบบพระสูตรคือหลักธรรมที่เรียกว่าสติปัฏฐาน๔แบ่งออกเป็น 4 คือ(สัมมาสติเป็นใจนภิกษุในธรรมวินัยนี้พิจารณาเห็นกายในกายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำลังจิตอกขิมาและโหมนัสในโลกเสียได้พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาอยู่ฯลฯพิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่ฯลฯพิจารณาเห็นธรรมในธรรมอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำลังจิตอกขิมาและโหมนัสในโลกเสียได้อันนี้เรียกว่าสัมมาสติฯ)กายนุปัสสนาสติปัฏฐาน-พระผู้มีพระภาคทรงแสดงมหาสติปัฏฐาน๔-กายนุปัสสนาสติปัฏฐาน อานาปานมรรพ-ภิกษุพิจารณาเห็นกายในกายอยู่อย่างไรเล่าภิกษุในธรรมวินัยนี้บังคับสติตั้งกายตรงดำรงสติไว้เฉพาะหน้า เธอมีสติหายใจออก มีสติหายใจเข้า-เมื่อหายใจออกยาวก็รู้ชัดว่าเราหายใจออกยาว -เมื่อหายใจเข้ายาวก็รู้ชัดว่าเราหายใจเข้ายาว-เมื่อหายใจออกสั้นก็รู้ชัดว่าเราหายใจออกสั้น-เมื่อหายใจเข้าสั้นก็รู้ชัดว่าเราหายใจเข้าสั้น-ย่อมสำเหนียกกว่าเรากำลังเป็นผู้นำกำหนดรู้ตลอดกองลมหายใจทั้งปวงหายใจออก -ย่อมสำเหนียกว่าเรากำลังเป็นผู้นำกำหนดรู้ตลอดกองลมหายใจทั้งปวงหายใจเข้า-ย่อมสำเหนียกว่าเรากำลังระงับกายสังขารหายใจออก-ย่อมสำเหนียกว่าเรากำลังระงับกายสังขารหายใจเข้า.อิริยาบถมรรพ-ภิกษุเมื่อเดินก็รู้ชัดว่าเราเดิน-เมื่อยืนก็รู้ชัดว่าเรายืน-เมื่อนั่งก็รู้ชัดว่าเรานั่ง-เมื่อนอนก็รู้ชัดว่าเรานอน หรือเธอตั้งกายไว้ด้วยอาการอย่างใดก็รู้ชัด
อยู่ฟังกำลังจิตอกขิมาและโหมนัสในโลกได้นี้เรียกว่าสัมมาสติ๘สัมมาสมาธิคือข้อที่ภิกษุในธรรมวินัยนี้สังคจจากามและอกุศลทั้งหลายบรรลุปฐมฌานที่มีวิตรกมีวิจารมีปิติและสุขอันเกิดจากริเวกอยู่เพราะวิตรกวิจารสงบระงับไปบรรลุตถียฌานที่มีความผ่อนคลายในมีภาวะจิตที่เป็นหนึ่งผุดขึ้นไม่มีวิตรกไม่มีวิจารมีแต่ปิติและสุขอันเกิดจากสมาธิอยู่เพราะปิติจางคลายไปมีจิตเป็นอุเบกขามีสติสัมปชัญญะอยู่และเสวยสุขด้วยกายนามกายบรรล	กับคำว่าสัมมาสมาธิมีความแตกต่างกันสมาธิได้แก่การถือเอาอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่งทำให้แน่วแน้อยู่ในอารมณ์นั้นแบบสมถะสมาธิสัมมาสมาธินี้เป็นสมาธิที่มีรากฐานจากการกำหนดรู้ในมหาสติปัฏฐานทั้ง๔คือกายเวทนาจิตธรรม๒อริยมรรค๘คือหนทางแห่งการดำรงชีวิตอย่างรู้แจ้งมีสติเป็นพื้นฐานด้วยการฝึกสติสามารถพัฒนาสมาธิจิตซึ่งจะช่วยให้บรรลถึงปัญญาเพราะสัมมาสมาธิจึงสามารถบรรลถึงสัมมาที่รู้สัมมาสิ่งก่ปเปสัมมาวาจาสัมมากรรมันตะสัมมาอาชีวะและสัมมาวายามะปัญญาความเข้าใจซึ่งพัฒนาขึ้นนั้นสามารถกำจัดความไม่รู้หรือวิชาไตในที่สุด 122 วารสารปรัชญาปริทรรศน์ Journal of Philosophical vision ลักษณะของสัมมาสมาธิ๑จิตสังคแล้วจากกามทั้งหลายสังคแล้วจากกรรมที่เป็นอกุศลธรรมทั้งหลายเข้าถึงปฐมฌานประกอบด้วยวิตรกวิจารมีปิติและสุขอันเกิดจากริเวก๒เพราะความที่วิตรกวิจารทั้งสองระงับลงเข้าถึงตถียฌานเป็นเครื่องผ่อนคลายแห่งใจในภายในให้สมาธิเป็นธรรมอันเอกผุดขึ้นไม่มีวิตรกวิจารมีแต่ปิติและสุขอันเกิดจากสมาธิเพราะความจางคลายไปแห่งปิตีเป็นผู้มีอุเบกขามีสติและสัมปชัญญะและเสวยสุขด้วยนามกายมีสติอยู่เป็นปกติสุขเข้าถึงตถียฌานเพราะละสุขและทุกขเสียได้เพราะความดับไปแห่งโสมนัสและโหมนัสทั้งสองเข้าถึงจตตถยานไม่มีทุกขไม่มีสุขมีแต่ความที่สติเป็นธรรมชาติบริสุทธิ์เพราะอุเบกขาเมื่อเทียบกับหลักไตรสิกขาองค์มรรคข้อ๑๒เป็นปัญชาข้อ๔๕วิภังคสูตรพระไตรปิฎกเล่มที่๑๙พระสุตตันตปิฎกเล่มที่๑๑ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยยุตนิกายมหาวรรคเป็นศีลและข้อ๖๗๘เป็นสมาธิบทสรุปการนำหลักสูตรศีลศ

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ดตยณานที่พระอริยะทั้งหลายกล่าวสรรเสริญว่าผู้มีอุเบกขามีสติอยู่เป็นสุข เพราะละสุขและทุกข์ได้เพราะโสมนัสและโทมนัสดับไปก่อนแล้วบรรลุ จตตณานที่ไม่มีทุกข์ไม่มีสุขมีสติบริสุทธิ์เพราะอุเบกขาผู้นี้เรียกว่าสัมมาสมาธิ๒๓๓วิธีการพัฒนาปัญญาตามหลักอริยมรรคมีองค์๘นั้นซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นฝึกพัฒนาตนที่ในการเรียงลำดับในองค์ของมรรคจึงเป็นการค่อยๆพัฒนาหรือเรียกว่าเป็นองค์ธรรมที่ค่อยสนับสนุนซึ่งกันและกันดังที่	อุเบกขาอาจสรุปได้เป็นประเภท๒๘คืออุเบกขามีอามิสก็มีอุเบกขาไม่มีอามิสก็มี\ n อุเบกขาไม่มีอามิสยิ่งกว่าอุเบกขาไม่มีอามิสก็มีน้อยดังพระพุทธพจน์ดังนี้๒๙\ n อุเบกขามีอามิสเป็นอย่างไรคือกามคุณ๕ประการนี้ได้แก่๑.รูปที่พึงรู้แจ้งทางตาที่\ n นำปรารภณานำใคร่นำพอใจชวนให้รักชกให้ใครพาลใจให้กานัด.....๕.โง่รู้พพะที่พึง\ n รู้แจ้งทางกายที่นำปรารภณานำใคร่นำพอใจชวนให้รักชกให้ใครพาลใจให้กานัดภิกษุ\ n ทั้งหลายกามคุณ๕ประการนี้อุเบกขาที่อาศัยกามคุณ๕ประการนี้เกิดขึ้นนี้เราเรียกว่า\ n อุเบกขามีอามิส....อุเบกขาไม่มีอามิสเป็นอย่างไรคือเพราะละสุขและทุกข์ได้เพราะ\ n โสมนัสและโทมนัสดับไปก่อนภิกษุในธรรมวินัยนี้บรรลุจตตณานที่ไม่มีทุกข์ไม่มีสุขมี\ n สติบริสุทธิ์เพราะอุเบกขาผู้นี้เราเรียกว่าอุเบกขาไม่มีอามิส....อุเบกขาไม่มีอามิสยิ่งกว่า\ n อุเบกขาไม่มีอามิสเป็นอย่างไรคืออุเบกขาที่เกิดขึ้นแก่พระขีณาสพผู้พิจารณาจิตที่หลุด\ n พ้นจากราคะผู้พิจารณาจิตที่หลุดพ้นจากโทสะผู้พิจารณาจิตที่หลุดพ้นจากโมหะนี้เรา\ n เรียกว่าอุเบกขาไม่มีอามิสยิ่งกว่าอุเบกขาไม่มีอามิส\ n ก.จ.ม.อ.(ไทย)๑๔/๓๐๘/๓๗๔-๓๔๕\ n ก.๒๗ดูรายละเอียดในม.อ.(ไทย)๑๔/๓๐๘/๓๗๗\ n ก.๒๘ส.ส.พ.(ไทย)๑๘/๒๗๙/๓๐๙\ n ก.๒๙ส.ส.พ.(ไทย)๑๘/๒๗๙/๓๑๑\ n ๑๙\ n ก.๓.๒อุเบกขาในคัมภีร์ปกรณ์วิเสสวิสุทธิมรรค\ n พระพุทธโฆษาจารย์ได้รวบรวมประเภทของอุเบกขาในพระไตรปิฎกไว้ในคัมภีร์\ n ปกรณ์วิเสสวิสุทธิมรรคโดยท่านได้จัดแบ่งประเภทและอธิบายความหมายของอุเบกขาแต่ละ\ n อย่างพร้อมทั้งยกตัวอย่างวิธีการปฏิบัติ
พื้นฐานของศีลเป็นผู้สำรวมระวังซึ่งเป็นคุณสมบัติติดตัวผู้นั้นมาได้แก่อยอมมีโรคภัยเป็นอันมาก๒กิตติศัพท์ยอมขจรไป๓จะเข้าไปสู่อริราชโดยยอมแก่วกส่าไม่เก้อเขิน๔ไม่หลงสติตาย๕หลังจากตายแล้วยอมไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์๓๕นอกจากนี้คุณสมบัติดังกล่าวการพัฒนาจึงก้าวหน้าต่อไปในองค์แห่งมรรคในการสร้างความเพียรเพื่อให้เกิดสติและสมาธิโดยผู้ที่ปรารถนาความเพียรจะมีคุณสมบัติได้แก่๑เป็นผู้มีศรัทธาเชื่อพระปัญญาของพระพุทธเจ้า	นี่ก็คือการพัฒนาของชีวิตหรือพัฒนาการของชีวิตภายใต้กรอบกระบวนการของธรรมชาติที่ดำเนินไปตามวิถีแห่งมรรคและเมื่อพูดโดยผลรวมแล้วก็กล่าวได้ว่ามรรคนั้นเริ่มด้วยปัญญาและจบลงด้วยปัญญาโดยเริ่มที่สัมมาทิฐิอันเป็นองค์ธรรมที่สำคัญที่สุดและเป็นสะพานเชื่อมไปสู่พัฒนาด้านอื่นๆในระบบการพัฒนาวิธีการพัฒนาไปสู่โลกุตระปัญญาพระธรรมปิฎกปอปปยุตโต 2538 ดังนั้นเมื่อบุคคลมีความเห็นถูกและคิดถูกจึงพัฒนาออกมาเป็นพฤติกรรมการแสดงออกภายใต้การควบคุมของความเห็นถูกและคิดถูก พฤติกรรมดังกล่าวจึงตั้งอยู่บนพื้นฐานของศีลเป็นผู้สำรวมระวังดังที่ได้กล่าวแล้วว่าด้วยการรักษาศีลจึงเกิดอานิสสงสแห่งศีลซึ่งเป็นคุณสมบัติติดตัวผู้นั้นกล่าวคือ 1 ย่อมมีโรคภัยเป็นอันมาก 2 กิตติศัพท์ยอมขจรไป 3 จะเข้าไปสู่อริราชโดยยอมแก่วกส่าไม่เก้อเขิน 4 ไม่หลงสติตาย 5 หลังจากตายแล้วยอมไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย 11 316 305 ด้วยคุณสมบัติดังกล่าวการพัฒนาจึงก้าวหน้าต่อไปในองค์แห่งมรรคได้แก่การสร้าง ความเพียรเพื่อให้เกิดสติและสมาธิโดยผู้ที่ปรารถนาความเพียรจะมีคุณสมบัติดังนี้ 1 เป็นผู้มีศรัทธาเชื่อพระปัญญาของพระพุทธเจ้า 2 เป็นผู้มีความอดน้อยโรคเบาบาง 3 เป็นผู้ไม่โอ้อวดไม่มีมายา 4 เป็นผู้ปรารถนาความเพียรเพื่อละอกุศลธรรมเพื่อให่กุศลธรรมเกิด 5 เป็นผู้มีความปัญญาด้วยคุณสมบัติดังกล่าวจึงทำให้คุณสมบัติของสัมมาสติและวาระสารบถขัตติศึกษาหาจฟ้าขอนแก่น 65 สัมมาสมาธิและพัฒนาไปจนถึงสัมมาวิมุตติอันเป็นโลกุตระปัญญาในที่สุดพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย 11 317 306 3 ปณฺธิโกชปณฺธิโกชหมาย

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
๗๑องค์แห่งมรรคนี้เรียกได้ว่าเป็นการฝึกฝนเฉพาะตนเพราะผู้ที่ฝึกตนนั้นย่อมรู้ตัวว่าได้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นแล้วทั้งกายวาจาใจด้วยเหตุผลอีกประการหนึ่งที่พระพุทธองค์ทรงแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการยกเอาสัมมาทิฐิขึ้นเป็นองค์มรรคแรกเพื่อให้ผู้ปฏิบัติมีความเชื่อมั่นในวิธีการฝึกตนนี้มากขึ้นเพราะสัมมาทิฐิมีคุณลักษณะของความเป็นหัวหน้ามีความเห็นที่เป็นกุศลธรรมและเพื่อให้องค์ธรรมทั้งหมดเป็นกุศลธรรมตามไปด้วยสัมมาทิฐิจึงเปรียบเทียบ	จากศรัทธามีปิติในการได้ทำนุบำรุงเพื่ประโยชน์ซึ่งชีวิตทั้งองกามด้วยกุศลธรรมจะอำนวยความสะดวกแก่ตนเองและผู้อื่นแม้ชีวิตจะสั้นก็ยังประเสริฐกว่าชีวิตที่ยืนยาวแต่เป็นที่สังสมของอกุศลธรรมและเต็มไปด้วยความทุกข์สลับไปมาแม้มัตถัญญเป็นการปฏิบัติในสิ่งที่พอดิตตามหลักมัชฌิมาปฏิปทาการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่อำเภออุบลจังหวัดอุดรธาณี่เป็นการฝึกฝนเฉพาะตนเพราะผู้ที่ฝึกตนนั้นย่อมรู้ตัวว่าได้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นแล้วทั้งกายวาจาใจด้วยเหตุผลอีกประการหนึ่งที่พระพุทธองค์ทรงแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการยกเอาสัมมาทิฐิขึ้นเป็นองค์มรรคแรกเพื่อให้ผู้ปฏิบัติมีความเชื่อมั่นในวิธีการฝึกตนนี้มากขึ้นเพราะสัมมาทิฐิมีคุณลักษณะของความเป็นหัวหน้ามีความเห็นที่เป็นกุศลธรรมและเพื่อให้องค์ธรรมทั้งหมดเป็นกุศลธรรมตามไปด้วยสัมมาทิฐิจึงเปรียบเทียบ ห้วงจักรที่มีกำลังแรงลากจูงขบวนที่เหลือทั้งหมดตามมา 33 หลักปถีดโกชิบริโกลสิ่งที่ย่อยง่ายเช่นเดียวให้ละเอียดการบริโกลอาหารตามหลักพุทธศาสนาจึงเป็นเป้าหมายของการมาบำบัดความหิวซึ่งมีอิทธิพลต่อสุขภาพของตัวผู้ปฏิบัติตนเองโดยตรงโดยประโยชน์หลักๆของการบริโกลอาหารที่เป็นกลางๆไม่มากไม่น้อยพอประมาณแก่ความพอดีของร่างกายคือสามารถบรรเทาความหิวทำให้ร่างกายดำรงอยู่และเอื้อประโยชน์ต่อการปฏิบัติภารกิจในชีวิตประจำวันไม่ห่วงเหงาซึมเซาทำงานมีประสิทธิภาพสุขภาพดีการใช้หลักโภชนมัตถัญญตาพัฒนาคุณภาพด้านสุขภาพกายจึงต้องนำหลักอินทรีย์สังวรมาไขควบคู่ด้วยคือการศึกษาค้นฐานเรื่องการบริโภคปัจจัยสี่โดยเฉพาะการพึงปัจจุบันเราได้นึกเสพมากกว่านึกศึกษาเป็นข้อปฏิบัติที่จะทำให้เป็นนักศึกษานักเรียน
บุคคลเกิดศรัทธาและความคิดที่แนบคายขึ้นในตนสัมมาทิฐิเห็นชอบจึงเป็นสิ่งที่เหนียวรั้งไว้จากความขี้ยัดมันในความลujurิดตั้งนั้นในการดำเนินชีวิตมนุษย์ทุกคนพึงทำหน้าที่ของตน๒๓๙หน้าที่ของตนนี้หมายถึงการบำเพ็ญสิกขา๓ให้บริบูรณ์๒๔๐ใดแก่อริศีลสิกขากล่าวคือเป็นผู้มีศีลสำรวมด้วยการสังวรในปาติโมกข์สมบุรณด้วยอาจารและโคจรเห็นภัยในโทษเพียงเล็กน้อยสมาทานศึกษาในสิกขาบททั้งหลายอยู่คือศีลขันธเล็กศีลขันธใหญ่ศีลเป็นที่พึง	และทรัพยากรนี้ยังสามารถพัฒนาเพิ่มศักยภาพให้สูงขึ้นได้อีกด้วยดังนั้นในการบริหารทรัพยากรบุคคลในองค์กรจึงไม่เพียงแต่ให้ความสำคัญกับขั้นตอนในการสรรหาการคัดเลือกเท่านั้นแต่ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยพระองค์ทรงแสดงหลักการศึกษาดตามแนวทางพระพุทธศาสนาไว้ในพระไตรปิฎกว่าภิกษุทั้งหลายสิกขา 3 ประการนี้ศึกษา 3 ประการมีอะไรบ้างคือ 1 อริศีลสิกขา 2 อริจิตสิกขา 3 อธิปัญญาสิกขา พระไตรปิฎกภาษาไทยเล่ม 20 ข้อ 87 318 ส่วนคำว่าดีหรือไฉนนั้นหมายถึงองค์ประกอบ 3 ประการคืออริศีลสิกขาอริจิตสิกขาอธิปัญญาสิกขาหรือศีลสมาธิและปัญญาโดยมีความหมายตามพระไตรปิฎกดังนี้ 1 อริศีลสิกขาสิกขาคือศีลอันยังหมายถึงข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูงดังคาวชิบายในคฤหัสถ์สุดตนิเทศคัมภีร์มหานิทเทศว่าอริศีลสิกขาเป็นอย่างไรคือภิกษุในพระธรรมวินัยนี้เป็นผู้มีศีลสำรวมด้วยความสังวรในพระปาติโมกข์สมบุรณด้วยอาจารและโคจรเห็นภัยในโทษเพียงเล็กน้อยสมาทานศึกษาในสิกขาบททั้งหลายอยู่คือศีลขันธเล็กศีลขันธใหญ่ศีลเป็นที่พึงเป็นเบื้องต้นเป็นความประพฤติเป็นความสำรวมเป็นความระวังเป็นหัวหน้าเป็นประธานเพื่อความถึงพร้อมแห่งธรรมที่เป็นกุศลนี้ชื่อว่าอริศีลสิกขาพระไตรปิฎกภาษาไทยเล่ม 29 ข้อ 10 48 2 อริจิตสิกขาสิกขาคือจิตอันยังหมายถึงข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรมเช่นสมาธิอย่างสูงการสังตจากกามและอกุศลธรรมทั้งหลายดังคาวชิบายในคฤหัสถ์สุดตนิเทศคัมภีร์มหานิทเทศว่าอริจิตสิกขาเป็นอย่างไรคือภิกษุในธรรมวินัยนี้สังตจากกามและอกุศลธรรม

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ตามความเป็นจริงว่านี่ทุกข์เรารู้ตามความเป็นจริงว่านี่ทุกข์สมุทัยเหตุเกิดทุกข์ทุกข์นี้โรธความดับทุกข์เรารู้ตามความเป็นจริงว่านี่ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทาข้อปฏิบัติเครื่องดำเนินไปสู่ความดับทุกข์เรารู้ตามความเป็นจริงว่าเหล่านี้อาสวะเรารู้ตามความเป็นจริงว่านี่อาสวสมุทัยเรารู้ตามความเป็นจริงว่านี่อาสวนิโรธเรารู้ตามความเป็นจริงว่านี่อาสวนิโรธคามินีปฏิปทานี้ชื่อว่าอริปัญญาลิกขา	ปิติและสุขอันเกิดจากวิเวกอยู่เพราะวิตกวิจารณ์กันไปแล้วบรรลุหัตถิยามานมีความผ่องใสภายในมีภาวะที่จิตเป็นหนึ่งผุดขึ้นไม่มีวิตกไม่มีวิจารณ์แต่ปิติและสุขที่เกิดจากสมาธิอยู่เพราะปิติจากคลายไปมีอุเบกขามีสติสัมปชัญญะเสวยสุขด้วยนามกายบรรลุหัตถิยามานที่พระอริยะทั้งหลายสรรเสริญว่าผู้มีอุเบกขามีสติอยู่เป็นสุขเพราะละสุขและทุกข์ได้แล้วเพราะโสมนัสและโทมนัสดับไปก่อนแล้วบรรลุจตตถมยานที่ไม่มีทุกข์ไม่มีสุขมีสติบริสุทธิ์เพราะอุเบกขาอยู่ที่นี่ชื่อว่าอริจิตตลิกขา 3 .อริปัญญาลิกขาเป็นอย่างไรคือภิกษุในธรรมวินัยนี้เป็นผู้มีปัญญาประกอบด้วยปัญญอันประเสริฐยังถึงความเกิดและความดับเพิกถอนกิเลสให้บรรลุถึงความสิ้นทุกข์โดยชอบเรารู้ตามความเป็นจริงว่า"นี่ทุกข์"เรารู้ตามความเป็นจริงว่า"นี่ทุกข์สมุทัย(เหตุเกิดทุกข์)เรารู้ตามความเป็นจริงว่า"นี่ทุกข์นิโรธ"(ความดับทุกข์)เรารู้ตามความเป็นจริงว่า"นี่ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา(ข้อปฏิบัติเครื่องดำเนินไปสู่ความดับทุกข์)"เรารู้ตามความเป็นจริงว่า"เหล่านี้อาสวะ"เรารู้ตามความเป็นจริงว่า"นี่อาสวสมุทัย""เรารู้ตามความเป็นจริงว่า"นี่อาสวนิโรธ"เรารู้ตามความเป็นจริงว่า"นี่อาสวนิโรธคามินีปฏิปทา"นี่ชื่อว่าอริปัญญาลิกขา"สรุปการบริหารสถานศึกษานั้นผู้บริหารเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ได้บังคับบัญชาอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขมีการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงาน ประสบ 30 Journal of Mani Chettha Ram Wat Chommani Vol .6 No .1
ความสำเร็จได้เช่นกันในการพัฒนาปัญญาในขั้นศีลจึงต้องอาศัยองค์ประกอบอื่นความรู้ลึกซึ้งของตนเองโดยให้หลักการพิจารณาไว้ดังนี้พิจารณาว่าเราอยากเป็นอยู่ไม่อยากตายรักสุขเกลียดทุกข์ข้อที่บุคคลพึงปลงชีวิตเราผู้อยากเป็นอยู่ไม่อยากตายรักสุขเกลียดทุกข์นั้นไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่พอใจของเราหนึ่งข้อที่เราพึงปลงชีวิตผู้อื่นผู้อยากเป็นอยู่ไม่อยากตายรักสุขเกลียดทุกข์นั้นก็ไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่พอใจแม้ของ	และเคยพบเห็นสุนัขแมวจรจัดในบริเวณที่อยู่อาศัยร้อยละ 876 คิดว่าสุนัขแมวจรจัดจะเป็นอันตรายต่อตนเองและครอบครัวร้อยละ 428 และคิดว่าปัญหาสุนัขแมวจรจัดเกิดจากความมั่งงายของผู้เลี้ยงร้อยละ 741 ทราบว่าผู้ที่นำสัตว์เลี้ยงมาปล่อยทิ้งหรือไม่รักษาความสะอาดหรือปล่อยให้ก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ชุมชนผู้เป็นเจ้าของจะถูกปรับ 5 000 บาทกฎหมายร้อยละ 427 และอยากให้ผู้ให้อาหารสุนัขแมวจรจัดที่ไม่ได้เลี้ยงดูอย่างใกล้ชิดหยุดพฤติกรรมร้อยละ 479 กรุงเทพมหานครออนไลน์ 2563 พระพุทธศาสนาพิจารณาปัญหาดังกล่าวจากข้อพิจารณาเกี่ยวกับชีวิตว่าเราอยากเป็นอยู่ไม่อยากตายรักสุขเกลียดทุกข์ข้อที่บุคคลพึงปลงชีวิตเราผู้อยากเป็นอยู่ไม่อยากตายรักสุขเกลียดทุกข์นั้นไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่พอใจของเราหนึ่งข้อที่เราพึงปลงชีวิตผู้อื่นผู้อยากเป็นอยู่ไม่อยากตายรักสุขเกลียดทุกข์นั้นก็ไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่พอใจแม้ของผู้อื่นเมื่ออย่างนี้แล้วเป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์เองด้วยชักชวนผู้อื่นให้ดเว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วยพระไตรปิฎกภาษาไทยเล่มที่ 19 ข้อที่ 1003 หน้าที่ 502 มหาวิทยาลัยมหาลังการณราชวิทยาลัย 2539 เป็นการยอมรับการอยู่ร่วมโดยปราศจากความเบียดเบียนกันและกันรวมถึงสัตว์ด้วยจึงเป็นข้อพิจารณาที่น่าพุทธสันติวิธีมาพิจารณาต่อการอยู่ร่วมกันสันติวิธีที่ถูกกล่าวถึงนี้เป็นวิธีการที่ถูกกล่าวถึงยามที่โลกเผชิญหน้ากับความขัดแย้งทางสังคมโดยจะพบได้จากการที่คนต่างต้องการผลประโยชน์และไม่อยากสูญเสียผลประโยชน์จึงนำไปสู่การพิจารณาตกลงกันหรือการหาผลประโยชน์ร่วมกันโดยอ้างถึงความเสมอภาค
ของเราข้อนั้นไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่พอใจของเราหนึ่งข้อที่เราพึงประพฤติล่วงกรรยาผู้อื่นนั้นก็ไม่ใช่เป็นที่รักไม่เป็นที่พอใจแม้ของผู้อื่นฯ๕พิจารณาว่าบุคคลพึงทำลายประโยชน์ของเราด้วยการพูดเท็จนั้นไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่พอใจของเราหนึ่งข้อที่เราพึงทำลายประโยชน์ผู้อื่นด้วยการพูดเท็จข้อนั้นไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่พอใจแม้ของผู้อื่นฯ๕พิจารณาว่าบุคคลพูดขู่เราให้แตกจากมิตรด้วยการ	ว่าเราอยากเป็นอยู่ไม่อยากตายรักสุขเกลียดทุกข์ข้อที่บุคคลพึงปลงชีวิตเราผู้อยากเป็นอยู่ไม่อยากตายรักสุขเกลียดทุกข์นั้นไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่พอใจของเราหนึ่งข้อที่เราพึงปลงชีวิตผู้อื่นผู้อยากเป็นอยู่ไม่อยากตายรักสุขเกลียดทุกข์นั้นก็ไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่พอใจแม้ของผู้อื่นสิ่งใดไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่พอใจของเราสิ่งนั้นก็ไม่ใช่เป็นที่รักไม่เป็นที่พอใจแม้ของผู้อื่นสิ่งใดไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่พอใจของเราเราจะนำสิ่งนั้นไปผูกมัดกับผู้อื่นได้อย่างไรข้อที่บุคคลพึงถือเอาสิ่งของของเราที่เราไม่ให้ด้วยอาการขโมยนั้นข้อที่บุคคลพึงประพฤติล่วงกรรยาของเราข้อที่บุคคลพึงทำลายประโยชน์ของเราด้วยการพูดเท็จนั้นข้อที่บุคคลพึงขู่เราให้แตกจากมิตรด้วยการพูดส่อเสียดนั้นข้อที่บุคคลพึงพูดกับเราด้วยคำหยาบนั้นข้อที่บุคคลพึงพูดกับเราด้วยการพูดเพื่อเจ้าไรประโยชน์นั้นสิ่งใดไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่พอใจของเราสิ่งนั้นก็ไม่ใช่เป็นที่รักไม่เป็นที่พอใจแม้ของผู้อื่นสิ่งใดไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่พอใจของเราเราจะนำสิ่งนั้นไปผูกมัดกับผู้อื่นได้อย่างไรสุดต้นตอปฏิภังขุดตนิยามมหาวรรคไทย๑๙๑๐๓๕๐๒๕๐๔๖๘วารสารพุทธศาสนศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย๐ปี๒๕๑๖ปีที่๒๑ฉบับที่๓กัณยานันตวาคม๒๕๔๗จะเห็นว่าสิ่งที่เราต้องคำนึงเพื่อจะได้ไม่ละเมิดผู้อื่นเพราะผู้อื่นไม่ใช่ความว่างเปล่าผู้อื่นเป็นสิ่งที่มียุติธรรมและความมียุติธรรมของผู้อื่นนั้นมีอยู่อย่างมีความหมายความหมายหนึ่งที่เรานำฐานมนุษย์ที่มีสติปัญญาสามารถเข้าใจได้ก็คือผู้อื่น

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
พูดส่อเสียดนั้นไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่พอใจของเราหนึ่งข้อที่เราพูดคุยกับผู้อื่นให้แตกจากมิตรด้วยการพูดส่อเสียดข้อนั้นไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่พอใจแม้ของผู้อื่นฯ๖พิจารณาว่าบุคคลพึงพูดกับเราด้วยคำหยาบนั้นไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่พอใจของเราหนึ่งข้อที่เราฟังพูดกับผู้อื่นด้วยคำหยาบนั้นก็ไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่พอใจแม้ของผู้อื่นฯ๗พิจารณาว่าบุคคลพึงพูดกับเราด้วยการพูด	ใดในที่สุด 3 พูดคาสาภาพอ่อนหวานวัดตบทขอ 3 ความว่าเราฟังพูดจาแต่คาอ่อนหวานตลอดชีวิตในอรรถกถามีศัพท์ว่าสาขัลยะคือความเป็นผู้มีวาจาอ่อนหวานสละสลวยไม่หยาบคายอภิสงอไทย 1 2 506 หรือความเป็นผู้ร่าเริงอ่อนโยนมีวาจาอ่อนหวานไพเราะไม่หยาบจนดเว้นถ้อยคำหยาบข่าสาสามัญเผ็ดร้อนดุด่าผู้อื่นชวนโกรธไม่เป็นไปเพื่อความสงบเสียแล้วพูดแต่ถ้อยคาสาภาพน่ารักถูกใจทันสมัยเป็นที่พอใจรักใคร่ของชนหมู่มาเรียกว่าสาขัลยะที่ปาอไทย 3 2 282 พระพุทธเจ้าสอนให้พิจารณาน้อมเข้ามาในตนว่าเมื่อมีใครพูดกับเราด้วยคำหยาบผู้้นยอมไม่เป็นที่รักและพอใจของเราที่เราฟังพูดกับผู้อื่นด้วยคำหยาบเราก็ไม่เป็นที่รักและพอใจแก่ผู้อื่นสิ่งใดไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่พอใจของเราสิ่งนั้นก็ไม่เป็นที่รัก 152 Academic MCU Buriram Journal Vol 5 No 2 2020 JulyDecember ไม่เป็นที่พอใจของผู้อื่นสิ่งใดไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่พอใจของเราจะนาสิ่งนั้นไปผูกมัดกับผู้อื่นได้อย่างไรเมื่อพิจารณาอย่างนี้แล้วก็ควรเว้นจากการพูดคาหยาบชักชวนผู้อื่นให้งดเว้นจากการพูดคาหยาบและกล่าวสรรเสริญการไม่พูดคาหยาบด้วยเพราะไม่พูดหยาบจึงเป็นที่รักเป็นที่ชอบใจของคนทั้งหลายมีปกติอยู่เป็นสุขพูดเพราะน่ายกย่องเสียงของเขาประกอบด้วยองค์ 8 คือ 1 แจ่มใส 2 ชัดเจน 3 นุ่มนวล 4 ชวนฟัง 5 กลมกล่อม 6 ไม่พรว้า 7 สึกซึ้งและ 8 กังวานซึ่งเป็นอาณิสสสงมาจากการพูดวาจาอ่อนหวานในอดีตขุจริยาอไทย 9 3 630 4 ไม่พูดส่อเสียดวัดตบทขอ 4
กำลังย่อหย่อนจากความเพียรกล่าวว่า โสณะความเพียรที่ปรารถนาก็ยังยอมเป็นไปเพื่อความพึงชานความเพียรที่ย่อหย่อนเกินไปยอมเป็นไปเพื่อความเกียจคร้านละนั้นเธอจงตั้งความเพียรให้พอถึงปรับปรุงอินทรีย์ให้เสมอกันจนถึงนิมิตในความเสมอกันนั้น๒๕๒ ในที่สุดพระโสณะก็ได้บรรลุอรหัตผลโดยอาศัยปัจจัยภายนอกคือกัลยาณมิตรและปัจจัยภายในคือโยนิโสมนสิการด้วยการดำริและประพฤติตามพุทธโอวาทที่ได้ทรงแนะนำแต่พระโสณะนั้นเมื่อเกิดความเพียรยังจิตให้ตั้งมั่นจิตจึงเป็นสมาธิ	วามสุขดับทุกข์อันเป็นการแก้ปัญหาของชีวิตให้ n ได้หากยังไม่สามารถดับทุกข์ได้ถาวรก็ต้องจัดการกับความทุกข์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันในสมัย n พุทธกาลหลังจากที่พระพุทธเจ้าประดิษฐานพระพุทธศาสนาขึ้นแล้วได้มีผู้คนจากทุกวรรณะออก n บวชเป็นสาวกของพระพุทธองค์ด้วยสาเหตุที่แตกต่างกันแต่มีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกันคือการ n ปฏิบัติเพื่อพ้นทุกข์๕ n พุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า"วิริเยนทุกขมจเจติบุคคลจะล่วงพ้นทุกข์ได้ด้วยความเพียร"๖ n เป็นบทพิสูจน์ความเพียรของพระโสณโกฬวิสเถระท่านมีความเพียรอย่างแรงกล้าเดินจงกรมจน n เท้าแตกได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าที่ว่า"เหมือนกันนั่นแลความเพียรที่ปรารถนาก็เป็น n นักยอมเป็นไปเพื่อความพึงชานความเพียรที่ย่อหย่อนนักก็เป็นไปเพื่อเกียจคร้านเพราะเหตุนั้นแล n เธอจงตั้งความเพียรแต่พอเหมาะจงทราบข้อที่อินทรีย์ทั้งหลายเสมอกันและจนถึงนิมิตในความ n สม่าเสมอนั้น"๗พระโสณโกฬวิสเถระบรรลุอรหัตผล"ได้รับการสรรเสริญจากพระพุทธเจ้าว่า n เป็นผู้เลิศกว่าบรรดาภิกษุทั้งหลายผู้ปรารถความเพียร"๘ความเพียรตามหลักพุทธศาสนาเป็นความ n เพียรที่เกิดจากแรงผลักดันในใจและเป็นสาเหตุจากภายในคือมีความตั้งใจใคร่ต่อการปฏิบัติจริงๆ n ทำหน้าที่ต่างๆด้วยความตั้งใจในการทำงานต่างๆแม้เป็นงานเล็กน้อยก็ควรให้สำเร็จเรียบร้อย n อย่างดีเยี่ยมการที่คนใดคนหนึ่งจะได้มาซึ่งความสำเร็จในชีวิตนั้นต้องอาศัยความอดสาเหเพียร n พยายามด้วยวิริยะต่อสู้กับอุปสรรคด้วยตัวเองแล้วเราก็จะได้สิ่งนั้นมาดังที่กล่าวกันว่าไม่มีอะไร n ในโลกนี้หรือโลกหน้าที่มนุษย์จะทำได้และการกระทำของมนุษย์ที่สมบุรณหรือการได้สิ่งใด n สิ่งหนึ่งนั้น"ควรได้มาด้วยกระบวนการสร้างสมวิริยาบ

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ในคัมภีร์วิสุทธิมรรคกล่าวว่าสมาธิคือภาวะที่จิตมีอารมณ์อันเดียวฝ่ายกุศล กล่าวคือความตั้งอยู่หรือความดำรงอยู่ของจิตและเจตสิกทั้งหลายในอารมณ์อันเดียวอย่างสม่ำเสมอและโดยถูกทางด้วยเพราะฉะนั้นจิตและเจตสิกทั้งหลายย่อมตั้งอยู่ในอารมณ์อันเดียวอย่างสม่ำเสมอและถูกทางด้วยไม่ฟุ้งซ่านไม่สลายไปในอารมณ์อื่นด้วยอำนาจแห่งธรรมชาติใดธรรมชาตินี้พึงทราบว่าคุณธรรมอันใดเป็นลักษณะเป็นรสเป็นอาการปรากฏและเป็นปทัฏฐานของสมาธินั้นสมาธินั้นมีความ	ศรัทธาจิตมีลักษณะเป็นคนนับถือตนเองเสียสละมีหลักการมีศรัทธาแรงกล้าในสิ่งที่เชื่อถือพุทธจริตมีลักษณะเป็นคนมีไหวพริบจดจำเรียนรู้ได้ดีมีปัญญาดีประณีตระบอบสูงภูมิเมตตาสูงโดยความเป็นจริงแล้วคนเรายังมีจริตมากกว่า 1 อย่างผสมกันเช่นราคโทสจจริตราคะโมหจจริตโทสโมหจจริตราคะโทสโมหจจริตสัทธาพุททธิจจริตสัทธาวิทกจจริตพุททธิวิทกจจริตเป็นต้นเมื่อรวมกับจริตหลัก 6 ชนิดจึงได้เป็นบุคคล 4 1 ประเภทหรือ 4 1 จริตซึ่งบุคคลแต่ละจริตก็เหมาะที่จะทำกรรมฐานแต่ละชนิดแตกต่างกันออกไปคนทุกคนล้วนเปลี่ยนแปลงตัวเองได้พัฒนาตัวเองได้ในกระบวนการพัฒนาที่ว่าปัญญานับว่าเป็นคุณสมบัติอันสำคัญที่สุดเมื่อใดก็ตามที่จิตใจของเรามีสติมีสมาธิจะเกิดปัญญาความสามารถต่างๆตามมาไม่ว่าจะคิดจะพูดจะทำสิ่งใดสิ่งเหล่านั้นย่อมเป็นไปในทางที่ดีและเกิดประโยชน์สูงสุดทั้งตัวผู้ทำเองและต่อผู้อื่นการที่เราจะพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองด้วยเช่นกันดังนั้นเราควรฝึกฝนจิตใจของตัวเองให้มีสมาธิเสียก่อนในเบื้องต้นแล้วนำไปประยุกต์ใช้ตามลำดับขั้นตอนต่อไปวารสารปัญญาสิทธิปีที่ 1 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2565) 58 การฝึกสมาธิตามหลักทางพระพุทธศาสนา คัมภีร์วิสุทธิมรรคในวิสัยนาปัญหาข้อที่ 2 ให้ความหมายของสมาธิไว้ว่าที่ชื่อว่าสมาธิเพราะอรรถว่าความตั้งมั่นที่ว่าความตั้งมั่นนี้ได้แก่อะไรได้แก่ความตั้งอยู่หรือความดำรงอยู่ของจิตและเจตสิกทั้งหลายในอารมณ์อันเดียวอย่างสม่ำเสมอและโดยถูกทางด้วยเพราะฉะนั้น"จิตและเจตสิกทั้งหลายย่อมตั้งมั่นอยู่ในอารมณ์อันเดียวอย่างสม่ำเสมอและโดยถูกทางด้วยไม่ฟุ้งซ่านและสลายไปในอารมณ์อื่นด้วยอำนาจแห่งธรรมชาติใด
ตัดรากเหง้าแห่งทุกข์ได้โดยเด็ดขาดเพราะว่าพระพุทธองค์ได้แสดงธรรมแก่พระภิกษุทั้งหลายในแง่คุณค่าของหลักไตรสิกขาใจความว่าศีลมีลักษณะอย่างนี้สมาธิมีลักษณะอย่างนี้ปัญญามีลักษณะอย่างนี้สมาธิอันบุคคลอบรมโดยมีศีลเป็นฐานย่อมมีผลมากมีอานิสงส์มากปัญญาอันบุคคลอบรมโดยมีสมาธิเป็นฐานย่อมมีผลมากมีอานิสงส์มากจิตอันบุคคลอบรมโดยมีปัญญาเป็นฐานย่อมหลุดพ้นโดยชอบจากอาสวะทั้งหลายคือกามาสวะภวาสวะและอวิชชาสวะ๒๖๑เพราะเหตุ	ของปฏชนถึงกัลยาณชนและอริยชนในระดับต่างๆจนในที่สุดมีความสุขสงบและรู้เท่าทันสภาวะต่างๆตามเป็นจริงได้พร้อมกับมีอิสระหลุดพ้นจากปัญหาอุปสรรคที่เป็นเครื่องขัดขวางการพัฒนาจนสามารถก้าวพ้นทุกข์ได้ กระบวนการฝึกฝนอบรมจิตใจด้วยระบบไตรสิกขานี้ดังภาพที่ 1 ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ของศีลสมาธิปัญญาพหุภาพภูมิพินานท์ 2548 Vol2 No1 January June 2019 The Journal of Institute of Trainer Monk Development 11 ศีลสมาธิและปัญญาจึงเป็นความต่อเนื่องกันของวิธีการพัฒนาปัญญาในระบบไตรสิกขาที่ต่างก็เป็นปัจจัยเกื้อหนุนกันไปตลอดสายไม่สามารถที่จะขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไปได้เป็นเหมือนก้อนเสา 3 ก้อนที่คอยสนับสนุนซึ่งกันและกันไปตลอดดังนั้นศีลสมาธิและปัญญาจึงต่างเป็นฐานให้กันและกันซึ่งมีพระพุทธพจน์ว่าศีลมีลักษณะอย่างนี้สมาธิมีลักษณะอย่างนี้ปัญญามีลักษณะอย่างนี้สมาธิอันบุคคลอบรมโดยมีศีลเป็นฐานย่อมมีผลมากมีอานิสงส์มากปัญญาอันบุคคลอบรมโดยมีสมาธิเป็นฐานย่อมมีผลมากมีอานิสงส์มากจิตอันบุคคลอบรมโดยมีปัญญาเป็นฐานย่อมหลุดพ้นโดยชอบจากอาสวะทั้งหลายคือกามาสวะภวาสวะและอวิชชาสวะทีมไทย 10 142 89 สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างปัญญากับศีลและสมาธิได้แก่ปัญญากับศีลและปัญญากับสมาธิโดยมีรายละเอียดดังนี้ 1 ปัญญากับศีลเป็นข้อธรรมที่หนุนนำซึ่งกันและกันให้เกิดขึ้นได้คนจะมีปัญญาที่สมบูรณ์ได้ก็เพราะมีศีลเป็นพื้นฐานก่อนพอมีปัญญาแล้วศีลก็มีโดยนัยตัวของมันเอง อย่างไรก็ตามศีลนับว่ามีความสำคัญอย่างมากเพราะเป็นปัจจัยในการพัฒนาปัญญาโดยตรงการพัฒนาปัญญาจึงขาดศีลไม่ได้ศีลทำให้ผู้พัฒนาปัญญา

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
นี้หลักสิกขาหรือไตรสิกขานั้นสามารถพัฒนาให้เกิดปัญญาในชั้นโลกุตระธรรมได้คือการเห็นแจ้งในสรรพสิ่งกัจจกัและอวิชชาพร้อมทั้งใช้ปัญญาเป็นแสงสว่างในการดำเนินชีวิตหากบุคคลใดสามารถฝึกตนตามลำดับที่พระพุทธองค์ทรงชี้ทางบอกเอาไว้โดยอาศัยความเพียรไม่ย่อท้อเช่นเดียวกับพระพุทธองค์ก็สามารถพัฒนาตนเองไปสู่จุดหมายสูงสุดได้เช่นเดียวกันวิธีการเจริญปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งก็คือการเจริญวิปัสสนา๔วิธีการพัฒนาปัญญาตามหลักกัมมฏฐานบ่อเกิดของปัญญา	และปัญญาโดยกระทำติดต่อกันไปด้วยสามารถแห่งความเพียรที่ตรัสไว้แล้วในบทว่าผู้มีความเพียรมีปัญญาเป็นเครื่องบริหารและโดยกระทำความรู้แจ้งชัดด้วยสามารถแห่งปัญญานั้นเกิดฉะนั้นเมื่อบุคคลเริ่มต้นการศึกษาเพื่อพัฒนาปัญญาจึงต้องพัฒนาไปพร้อมๆกันโดยใช้แนวทางอันประเสริฐคือมรรคมีองค์แปดประการซึ่งย่อลงในไตรสิกขา 3 การพัฒนาปัญญาจึงจะสมบูรณ์เพราะมีศีลสมาธิเป็นพื้นฐานที่มั่นคงตลอดไปบทสรุปการพัฒนาปัญญามีเป้าหมายเพื่อประโยชน์สุขทั้งต่อตนเองต่อผู้อื่นในสังคมส่วนรวมโดยมีลักษณะของการพึ่งพาซึ่งกันและกันเมื่อฝึกฝนทำให้มนุษย์เห็นแก่ตัวน้อยลงผู้ฝึกตนจะมีความระวังในเรื่องศีลไม่คิดเบียดเบียนผู้อื่นทำให้สภาพสังคมน่าอยู่มีความปลอดภัยมีคุณภาพชีวิตที่ดีไม่ตกเป็นทาสของวัตถุจนเกินไปหลักไตรสิกขาสมาสามารถพัฒนาให้เกิดปัญญาได้คือการเห็นแจ้งในสรรพสิ่งกัจจกัและอวิชชาพร้อมทั้งใช้ปัญญาเป็นแสงสว่างในการดำเนินชีวิตหากบุคคลใดสามารถฝึกตนตามลำดับที่พระพุทธองค์ทรงชี้ทางบอกเอาไว้โดยอาศัยความเพียรไม่ย่อท้อเช่นเดียวกับพระพุทธองค์ก็สามารถพัฒนาตนเองไปสู่จุดหมายสูงสุดได้เช่นเดียวกัน Vol2 No1 January June 2019 The Journal of Institute of Trainer Monk Development 13 บรรณานุกรมนโยบายเปลี่ยนอีเอส 2541 ปรัชญาชีวิตศาสตร์แห่งความสำเร็จเล่ม 1 ปรัชญาสาแปลพิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพมหานคร สายส่งศีกคิดพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพศ 2525 พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานครอักษรเจริญทัศน์พรทิพภาพพิมพ์นานนท์ 2548 การศึกษาริเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนาและการพัฒนาคนวิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพระเทพเวที
ข้อสุดท้ายที่จะทำให้อปัญญาที่เกิดขึ้นก็คือภาวนามยปัญญาเพราะเป็นปัญญาที่เกิดจากสมาธิฐิแรกโดยอาศัยปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในและเป็นปัญญาที่อยู่ในฝ่ายโลกียะโดยเฉพาะในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทั่วไปซึ่งเกี่ยวข้องกับโลกที่ยังต้องหลงใหลอยู่ในกามคุณทั้งความน่าพอใจและไม่น่าพอใจจึงเป็นเรื่องยากอย่างยิ่งที่ระมัดระวังทวารทั้ง๖ดังนั้นการฝึกฝนตนเองยังต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่องกระบวนการฝึกตนเพื่อการพัฒนายปัญญาที่มุ่งหวังเพื่อการขัดเกลากิเลส	หรือถูกครอบงำโดยความแปรปรวนของโลกและชีวิตความสุขชั้นนิพพานสุขนี้จัดอยู่ในความสุขระดับปัญญาในความสุขทั้ง 3 ระดับนั้นแม้พุทธศาสนายอมรับว่าความสุขเป็นความสุขระดับหยาบๆอยู่แต่ไม่ได้ปฏิเสธความสุขระดับนี้เพียงแต่เสนอแนะว่ามีความสุขที่ดีกว่าประเสริฐกว่าความสุขมนุษย์ไม่ความยึดติดอยู่กับความสุขระดับใดระดับหนึ่งแต่สมควรจะพัฒนาตนเองเพื่อที่จะก้าวไปสู่ความสุขที่ดีกว่าจนถึงความสุขขั้นวิมุตติคือในชั้นนิพพานซึ่งถือว่าเป็นจุดหมายปลายทางของความสุขที่พุทธศาสนาเสนอไว้ให้ทุกคนได้ปฏิบัติธรรมโดยการปฏิบัติตามหลักสติปัฏฐาน 4 นั่นเองการเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติธรรมโดยการปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 การเปลี่ยนพฤติกรรมโดยใช้วิธีการพัฒนาดนตามหลักสติปัฏฐาน 4 นั้นในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทั่วไปซึ่งยังต้องเกี่ยวข้องกับโลกที่ยังต้องหลงใหลอยู่ในกามคุณทั้งความน่าพอใจและไม่น่าพอใจจึงเป็นเรื่องยากอย่างยิ่งที่ระมัดระวังทวารทั้ง 6 ดังนั้นการฝึกฝนตนเองยังต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่องกระบวนการฝึกตนเพื่อการพัฒนายปัญญาที่มุ่งหวังเพื่อการขัดเกลากิเลสจึงต้องอาศัยวิธีการที่เป็นรูปแบบเพื่อให้ปัญญาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องซึ่งผู้วิจัยเรียกการฝึกตนในส่วนนี้ว่าภาคปฏิบัติหรือการภาวนาได้แก่สติปัฏฐาน 4 การฝึกเจริญสติโดยใช้หลักการเจริญสติปัฏฐานภิกษุทั้งหลายทางนี้เป็นทางสายทางสายเอกเป็นเดียวเพื่อความบริสุทธิ์ของเหล่าสัตว์เพื่อกล่าวล่วงโสกะและปริเทวะเพื่อดับทุกข์และโหมนัสเพื่อบรรลุญาณธรรมเพื่อทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพานทางนี้คือสติปัฏฐานมีอยู่ 4 ประการมมุไทย 12 106 101 การเจริญสติปัฏฐานเป็นวิธีการเฉพาะในพระพุทธศาสนาและเป็นทางเดียวที่จะก้าวสู่ปัญญาขั้นสูง

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
๗๗ โทมนัสเพื่อบรรลุนิยามธรรม๒๖๔เพื่อให้แจ้งนิพพานตามหลักสติปัฏฐาน๔ประการ๒๖๕การเจริญสติปัฏฐานเป็นวิธีการเฉพาะในพุทธปรัชญาเถรวาทและเป็นทางเดียวที่จะก้าวสู่ปัญญาขั้นสูงสุดได้เพราะการฝึกนี้ต้องใช้ทั้งความเพียรต้องมีทั้งสติและสัมปชัญญะแม้จะต้องใช้เวลาถึง๗ปี๗เดือนหรือ๗วันก็สามารถบรรลุหรืออนาคามีผลได้เพราะทางนี้ต้องไปคนเดียวการฝึกเพื่อพัฒนาตนจากภายในตนโดยที่พระพุทธองค์เป็นเพียงผู้ชี้ทางให้ทำความเพียรเอง	ของมนุษย์ทั่วไปซึ่งยังต้องเกี่ยวข้องกับโลกที่ยังต้องหลงใหลอยู่ในกามคุณทั้งความนำพอใจและไม่นำพอใจจึงเป็นเรื่องยากอย่างยิ่งที่มีระดับระว่างทวารทั้ง 6 ดังนั้นการฝึกฝนตนเองยังต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง กระบวนการฝึกฝนเพื่อการพัฒนาปัญญาที่มุ่งหวังเพื่อการขัดเกลาจิตใจจึงต้องอาศัยวิธีการที่เป็นรูปแบบเพื่อให้ปัญญาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้วิจัยเรียกการฝึกฝนในส่วนนี้ว่าภาคปฏิบัติหรือการภาวนาได้แก่สติปัฏฐาน 4 การฝึกเจริญสติโดยใช้หลักการเจริญสติปัฏฐานภิกษุทั้งหลายทางนี้เป็นทางสายทางสายเอกเป็นเดียวเพื่อความบริสุทธิ์ของเหล่าสัตว์เพื่อก้าวล่วงโสกะและปริเทวะเพื่อดับทุกข์และโทมนัสเพื่อบรรลุนิยามธรรมเพื่อให้แจ้งซึ่งพระนิพพานทางนี้คือสติปัฏฐานมีอยู่ 4 ประการมมูไทย 12 106 101 การเจริญสติปัฏฐานเป็นวิธีการเฉพาะในพระพุทธศาสนาและเป็นทางเดียวที่จะก้าวสู่ปัญญาขั้นสูงสุดได้เพราะการฝึกนี้ต้องใช้ทั้งความเพียรต้องมีทั้งสติและสัมปชัญญะแม้จะต้องใช้เวลาถึง 7 ปี 7 เดือนหรือ 7 วันก็สามารถบรรลุหรืออนาคามีผลได้เพราะทางนี้ต้องไปคนเดียวเท่านั้นการฝึกเพื่อพัฒนาตนนั้นต้องเริ่มมาจากภายในตนพระพุทธองค์เป็นเพียงผู้ชี้ทางให้เท่านั้นดังมีพุทธพจน์ที่ว่าภิกษุทั้งหลายเธอทั้งหลายทำความเพียรเองเกิดตถาคตเป็นเพียงผู้ชี้บอกเท่านั้นผู้บำเพ็ญภาวนาดำเนินตามทางนี้แล้วพึงพินิจอยู่จักพ้นจากเครื่องผูกของมารได้พระพุทธองค์ได้ถ่ายทอดหลักในการเจริญสติปัฏฐานมี 4 ขั้นตอนในการฝึกปฏิบัติดังนี้ 1 พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ด้วยการมีสติพิจารณาลมหายใจเข้าออก มีสติรู้วิธียามใหญ่
ในการบำเพ็ญภาวนาและเป็นผู้เพ่งพินิจอยู่จักพ้นจากเครื่องผูกมารได้๒๖๖ในหลักการเจริญกัมมัฏฐานได้แก่พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ด้วยการมีสติพิจารณาลมหายใจเข้าออกมีสติรู้วิธียามใหญ่คือเดินยืนนั่งนอนมีสัมปชัญญะในการเคลื่อนไหวการก้าวไปการถอยกลับการแลดูการเหลียวดูการคู้เข้าการเหยียดออกการครองสังฆาฏิบาตรจีวรการฉันการเคี้ยวการดื่มการลื้มการถ่ายอุจจาระและปัสสาวะทำความรู้สึกตัวในการเดินการยืนการนั่งการนอน	อย่างเดียวเพื่อความบริสุทธิ์ของเหล่าสัตว์เพื่อก้าวล่วงโสกะและปริเทวะเพื่อดับทุกข์และโทมนัสเพื่อบรรลุนิยามธรรมเพื่อหาให้แจ้งซึ่งพระนิพพานทางนี้คือสติปัฏฐานมีอยู่ 4 ประการมมูไทย 12 106 101 การเจริญสติปัฏฐานเป็นวิธีการเฉพาะในพระพุทธศาสนาและเป็นทางเดียวที่จะก้าวสู่ปัญญาขั้นสูงสุดได้เพราะการฝึกนี้ต้องใช้ทั้งความเพียรต้องมีทั้งสติและสัมปชัญญะแม้จะต้องใช้เวลาถึง 7 ปี 7 เดือนหรือ 7 วันก็สามารถบรรลุหรืออนาคามีผลได้เพราะทางนี้ต้องไปคนเดียวเท่านั้นการฝึกเพื่อพัฒนาตนนั้นต้องเริ่มมาจากภายในตนพระพุทธองค์เป็นเพียงผู้ชี้ทางให้เท่านั้นดังมีพุทธพจน์ที่ว่าภิกษุทั้งหลายเธอทั้งหลายทำความเพียรเองเกิดตถาคตเป็นเพียงผู้ชี้บอกเท่านั้นผู้บำเพ็ญภาวนาดำเนินตามทางนี้แล้วพึงพินิจอยู่จักพ้นจากเครื่องผูกของมารได้พระพุทธองค์ได้ถ่ายทอดหลักในการเจริญสติปัฏฐานมี 4 ขั้นตอนในการฝึกปฏิบัติดังนี้ 1 พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ด้วยการมีสติพิจารณาลมหายใจเข้าออกมีสติรู้วิธียามใหญ่คือเดินยืนนั่งและนอนมีสัมปชัญญะในการเคลื่อนไหวการก้าวไปการถอยกลับการแลดูการเหลียวดูการคู้เข้าการเหยียดออกการครองสังฆาฏิการสะพายบาตรการครองจีวรการฉันการเคี้ยวการดื่มการลื้มการถ่ายอุจจาระและปัสสาวะทำความรู้สึกตัวในการเดินการยืนการนั่งการนอนการตื่นการพูดและการนั่งนิ่ง เป็นต้น 2 พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาเมื่อเสวยสุขเวทนามารู้ชัดว่าเราเสวยสุขเวทนาเมื่อเสวยทุกข์เวทนามารู้ชัดว่าเราเสวยทุกข์เวทนาเมื่อเสวยอุทกขมสุขเวทนามารู้ชัดว่าเราเสวยอุทกขมสุขเวทนาเป็นต้น 3 พิจารณาเห็นจิตในจิตรู้

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
การตื่นการพูดการนั่ง๒พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาเมื่อเสวยสุขเวทนามารู้ ชัดว่าเราเสวยสุขเวทนาเมื่อเสวยทุกขเวทนามารู้ชัดว่าเราเสวยทุกขเวทนา เมื่อเสวยอทุกขมสุขเวทนามารู้ชัดว่าเราเสวยเสวยอทุกขมสุข เวทนา๓พิจารณาเห็นจิตในจิตจิตมีราคะก็รู้ชัดว่าจิตมีราคะจิตปราศจาก ราคะก็รู้ชัดว่าจิตปราศจากราคะจิตมีโทสะก็รู้ชัดว่าจิตมีโทสะจิตปราศจาก โทสะก็รู้ชัดว่าจิตปราศจากโทสะจิต	อยู่ด้วยการมีสติพิจารณาลมหายใจเข้าออกมีสติรู้วิริยาบถใหญ่คือเดินยืนนั่ง และนอนมีสัมปชัญญะในการเคลื่อนไหวการก้าวไปการถอยกลับการแลดู การเหลียวดูการคู้เข้าการเหยียดออกการครองสังขารการสละพยานาการ ครองจิรการจันการเคี้ยว Buddhist Psychology Journal Vol 4 No 1 JanuaryJune 2019 124 การดื่มการลิ้มการถ่ายอุจจาระและปัสสาวะ ทำความเข้าใจตัวในการเดินการยืนการนั่งการนอนการตื่นการพูดและการนั่ง นั่งเป็นต้น 2 พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาเมื่อเสวยสุขเวทนามารู้ชัดว่าเรา เสวยสุขเวทนาเมื่อเสวยทุกขเวทนามารู้ชัดว่าเราเสวยทุกขเวทนาเมื่อเสวยอ ทุกขมสุขเวทนามารู้ชัดว่าเราเสวยเสวยอทุกขมสุขเวทนาเป็นต้น 3 พิจารณา เห็นจิตในจิตรู้ว่าจิตมีราคะก็รู้ชัดว่าจิตมีราคะจิตปราศจากราคะก็รู้ชัดว่าจิต ปราศจากราคะจิตมีโทสะก็รู้ชัดว่าจิตมีโทสะจิตปราศจากโทสะก็รู้ชัดว่าจิต ปราศจากโทสะจิตมีโมหะก็รู้ชัดว่าจิตมีโมหะจิตปราศจากโมหะก็รู้ชัดว่าจิต ปราศจากโมหะเป็นต้น 4 พิจารณาเห็นธรรมทั้งหลายในธรรมคือนิรวรณ 5 อยู่ เมื่อกามฉันทะความพอใจในกามเมื่อพยามาทความคิดร้ายเมื่อถึงมีโทษ ความหดหู่เมื่อข่มเมื่ออุทถัจจกุกจะความพึงชานและร้อนใจเมื่อ วิจิกิจจาความสังเลสงสัยนิรวรณ 5 นี้ภายในมีอยู่ก็รู้ชัดว่านิรวรณ 5 ภายใน ของเรามีอยู่เมื่อนิรวรณ 5 ไม่มีอยู่ก็รู้ชัดว่านิรวรณ 5 ไม่มีอยู่ในธรรมในธรรม ทั้งหลายคือเห็นความเกิดและดับของอุปาทานขันธ์ 5 อยู่เห็นธรรมในธรรม ทั้งหลายคืออายตนะภายใน 6 และอายตนะภายนอก 6 อยู่เห็นธรรมในธรรม ทั้งหลายคือโพชฌงค์ 7 อยู่เห็นธรรมในธรรมทั้งหลายคืออริยสัจ 4 วิธีการที่ พระพุทธองค์ทรงใช้เพื่อการเจริญสติปัญญา 4 โดยการเดินจงกรมและนั่ง สมาธิอย่างต่อเนื่องมีพระพุทธพจน์ที่ได้ตรัสแก่ภิกษุทั้งหลายว่าภิกษุทั้ง หลายเราทั้งหลายจักเป็นผู้ประกอบความเพียรในธรรมเป็นเครื่องตื่นอย่าง ต่อเนื่องจักชำระจิตให้บริสุทธิ์จากธรรมอันเป็นเครื่องขัดขวางต่อการบรรลุ ธรรมด้วยการเดินจงกรมและการนั่งสมาธิตลอดวันจักชำระจิตให้บริสุทธิ์จาก ธรรมเป็นเครื่องขัดขวางต่อการบรรลุธรรมด้วยการเดินจงกรมด้วยการนั่ง สมาธิ
มีโมหะก็รู้ชัดว่าจิตมีโมหะจิตปราศจากโมหะก็รู้ชัดว่าจิตปราศจาก โมหะ๔พิจารณาเห็นธรรมทั้งหลายในธรรมคือนิรวรณ๕อยู่เมื่อกามฉันทะ ความพอใจในกามเมื่อพยามาทความคิดร้ายเมื่อถึงมีโทษความหดหู่เมื่อ ข่มเมื่ออุทถัจจกุกจะความพึงชานและร้อนใจเมื่อวิจิกิจจาความสังเล สงสัยนิรวรณ๕นี้ภายในมีอยู่ก็รู้ชัดว่านิรวรณ๕ภายในของเรามีอยู่เมื่อ นิรวรณ๕ไม่มีอยู่ก็รู้ชัดว่านิรวรณ๕ไม่มีอยู่เห็น	จากเครื่องผูกของมารได้พระพุทธองค์ได้ถ่ายทอดหลักในการเจริญสติปัฏ ฐานมี 4 ขั้นตอนในการฝึกปฏิบัติดังนี้ 1 พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ด้วยการ มีสติพิจารณาลมหายใจเข้าออกมีสติรู้วิริยาบถใหญ่คือเดินยืนนั่งและนอนมี สัมปชัญญะในการเคลื่อนไหวการก้าวไปการถอยกลับการแลดูการเหลียวดู การคู้เข้าการเหยียดออกการครองสังขารการสละพยานาการครองจิรการ จันการเคี้ยว Buddhist Psychology Journal Vol 4 No 1 JanuaryJune 2019 124 การดื่มการลิ้มการถ่ายอุจจาระและปัสสาวะทำความเข้าใจตัวใน การเดินการยืนการนั่งการนอนการตื่นการพูดและการนั่งนั่งเป็นต้น 2 พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาเมื่อเสวยสุขเวทนามารู้ชัดว่าเราเสวยสุขเวทนา เมื่อเสวยทุกขเวทนามารู้ชัดว่าเราเสวยทุกขเวทนาเมื่อเสวยอทุกขมสุข เวทนามารู้ชัดว่าเราเสวยเสวยอทุกขมสุขเวทนาเป็นต้น 3 พิจารณาเห็นจิตใน จิตรู้ว่าจิตมีราคะก็รู้ชัดว่าจิตมีราคะจิตปราศจากราคะก็รู้ชัดว่าจิตปราศจาก ราคะจิตมีโทสะก็รู้ชัดว่าจิตมีโทสะจิตปราศจากโทสะก็รู้ชัดว่าจิตปราศจาก โทสะจิตมีโมหะก็รู้ชัดว่าจิตมีโมหะจิตปราศจากโมหะก็รู้ชัดว่าจิตปราศจาก โมหะเป็นต้น 4 พิจารณาเห็นธรรมทั้งหลายในธรรมคือนิรวรณ 5 อยู่เมื่อกาม ฉันทะความพอใจในกามเมื่อพยามาทความคิดร้ายเมื่อถึงมีโทษความหดหู่ เมื่อข่มเมื่ออุทถัจจกุกจะความพึงชานและร้อนใจเมื่อวิจิกิจจาความ สังเลสงสัยนิรวรณ 5 นี้ภายในมีอยู่ก็รู้ชัดว่านิรวรณ 5 ภายในของเรามีอยู่เมื่อ นิรวรณ 5
ธรรมในธรรมทั้งหลายคือเห็นความเกิดและดับของอุปาทานขันธ์๕อยู่เห็น ธรรมในธรรมทั้งหลายคืออายตนะภายใน๖และอายตนะภายนอก๖อยู่เห็น ธรรมในธรรมทั้งหลายคือโพชฌงค์๗อยู่เห็นธรรมในธรรมทั้งหลายคือ อริยสัจ๔อยู่๒๖วิธีการที่พระพุทธองค์ทรงใช้เพื่อการเจริญกัมมัฏฐานตาม หลักสติปัฏฐาน๔โดยการเดินจงกรมและนั่งสมาธิอย่างต่อเนื่องนั้นจะต้อง เป็นผู้ประกอบความเพียรในธรรมเป็นเครื่องตื่นอย่างต่อเนื่องจักชำระจิตให้ บริสุทธิ์จากธรรมอันเป็นเครื่องขัดขวางด้วยการเดิน	นั่งเป็นต้น 2 พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาเมื่อเสวยสุขเวทนามารู้ชัดว่าเรา เสวยสุขเวทนาเมื่อเสวยทุกขเวทนามารู้ชัดว่าเราเสวยทุกขเวทนาเมื่อเสวยอ ทุกขมสุขเวทนามารู้ชัดว่าเราเสวยเสวยอทุกขมสุขเวทนาเป็นต้น 3 พิจารณา เห็นจิตในจิตรู้ว่าจิตมีราคะก็รู้ชัดว่าจิตมีราคะจิตปราศจากราคะก็รู้ชัดว่าจิต ปราศจากราคะจิตมีโทสะก็รู้ชัดว่าจิตมีโทสะจิตปราศจากโทสะก็รู้ชัดว่าจิต ปราศจากโทสะจิตมีโมหะก็รู้ชัดว่าจิตมีโมหะจิตปราศจากโมหะก็รู้ชัดว่าจิต ปราศจากโมหะเป็นต้น 4 พิจารณาเห็นธรรมทั้งหลายในธรรมคือนิรวรณ 5 อยู่ เมื่อกามฉันทะความพอใจในกามเมื่อพยามาทความคิดร้ายเมื่อถึงมีโทษ ความหดหู่เมื่อข่มเมื่ออุทถัจจกุกจะความพึงชานและร้อนใจเมื่อ วิจิกิจจาความสังเลสงสัยนิรวรณ 5 นี้ภายในมีอยู่ก็รู้ชัดว่านิรวรณ 5 ภายใน ของเรามีอยู่เมื่อนิรวรณ 5 ไม่มีอยู่ก็รู้ชัดว่านิรวรณ 5 ไม่มีอยู่เห็นธรรมในธรรม ทั้งหลายคือเห็นความเกิดและดับของอุปาทานขันธ์ 5 อยู่เห็นธรรมในธรรม ทั้งหลายคืออายตนะภายใน 6 และอายตนะภายนอก 6 อยู่เห็นธรรมในธรรม ทั้งหลายคือโพชฌงค์ 7 อยู่เห็นธรรมในธรรมทั้งหลายคืออริยสัจ 4 วิธีการที่ พระพุทธองค์ทรงใช้เพื่อการเจริญสติปัญญา 4 โดยการเดินจงกรมและนั่ง สมาธิอย่างต่อเนื่องมีพระพุทธพจน์ที่ได้ตรัสแก่ภิกษุทั้งหลายว่าภิกษุทั้ง หลายเราทั้งหลายจักเป็นผู้ประกอบความเพียรในธรรมเป็นเครื่องตื่นอย่าง ต่อเนื่องจักชำระจิตให้บริสุทธิ์จากธรรมอันเป็นเครื่องขัดขวางต่อการบรรลุ ธรรมด้วยการเดินจงกรมและการนั่งสมาธิตลอดวันจักชำระจิตให้บริสุทธิ์จาก ธรรมเป็นเครื่องขัดขวางต่อการบรรลุธรรมด้วยการเดินจงกรมด้วยการนั่ง สมาธิ

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
จกรรมและการนั่งตลอดวันจักชำระจิตให้บริสุทธิ์จากกรรมเป็นเครื่องขัดขวางด้วยการเดินจงกรมด้วยการนั่งตลอดปฐมยามแห่งราตรีสำเร็จการนอนดจราชสีห์โดยตะแคงข้างเบื้องขวาซ้อนเท้าเหลื่อมเท้ามีสติสัมปชัญญะ๒๖๘การเจริญสติโดยใช้หลักสติปัฏฐาน๔นี้เป็นชำระใจให้บริสุทธิ์๒๖๙โดยการทำสมาธิเพียรอย่างต่อเนื่องแม้จะใช้เวลาถึง๗วัน๗เดือน๗ปีหรือ๗ชาติเมื่อมีสติปัฏฐาน๔เป็นพื้นฐานแล้ว๒๖๔เมื่อไทย๒๒๑๔๔๙๙มมมอไทย๑๑๐๖๒๕๑๒๖๔	จิตมีโทษะกัฐ์ขัดว่าจิตมีโทษะจิตปราศจากโทษะกัฐ์ขัดว่าจิตปราศจากโทษะจิตมีโทษะกัฐ์ขัดว่าจิตมีโทษะจิตปราศจากโทษะกัฐ์ขัดว่าจิตปราศจากโทษะ 4 พิจารณาเห็นธรรมทั้งหลายในธรรมคือนิรวรณ 5 อยู่เมื่อคามจันทะความพอใจในคามเมื่อพยามหาความคิดร้ายเมื่อสิ้นมีโทษะความหุดหู่เชื่อมเมื่ออุทัจจกุกจะความฟุ้งซ่านและรอนใจเมื่อวิจิจจะความสังเลสงสัยนิรวรณ 5 นี้ภายในมีอยู่กัฐ์ขัดว่านิรวรณ 5 ภายในของเรามีอยู่เมื่อนิรวรณ 5 ไม่มีอยู่กัฐ์ขัดว่านิรวรณ 5 ไม่มีอยู่เห็นธรรมในธรรมทั้งหลายคือเห็นความเกิดและดับของอุปาทานขันธ 5 อยู่เห็นธรรมในธรรมทั้งหลายมีหลักการที่พระพุทธองค์ทรงใช้เพื่อการเจริญสติปัฏฐาน 4 โดยการเดินจงกรมและนั่งสมาธิอย่างต่อเนื่องว่าเราทั้งหลายจักเป็นผู้ประกอบความเพียรในธรรมเป็นเครื่องขัดขวางต่อการนั่งตลอดวันจักชำระจิตให้บริสุทธิ์จากกรรมอันเป็นเครื่องขัดขวางด้วยการเดินจงกรมและการนั่งตลอดวันจักชำระจิตให้บริสุทธิ์จากกรรมเป็นเครื่องขัดขวางด้วยการเดินจงกรมด้วยการนั่งตลอดปฐมยามแห่งราตรีสำเร็จการนอนดจราชสีห์โดยตะแคงข้างเบื้องขวาซ้อนเท้าเหลื่อมเท้ามีสติสัมปชัญญะการเจริญสติโดยใช้หลักสติปัฏฐาน 4 นี้เป็นชำระใจให้บริสุทธิ์พระธรรมธีรราชมหาวิทยาลัย 2546 4 โดยการทำสมาธิเพียรอย่างต่อเนื่องแม้จะใช้เวลาถึง 7 วัน 7 เดือน 7 ปีหรือ 7 ชาติเมื่อมีสติปัฏฐาน 4 เป็นพื้นฐานแล้วย่อมส่งผลให้ปัญญาได้รับพัฒนาไปสู่องค์กรอื่นต่อไปวิธีการพัฒนานิปัญญาเพื่อการขัดเกลากิเลสนี้จะทำให้ผู้ฝึกตนมีจิตใจ
๗๘ย่อมส่งผลให้ปัญญาได้รับพัฒนาไปสู่องค์กรอื่นต่อไปวิธีการพัฒนานิปัญญาเพื่อการขัดเกลากิเลสนี้จะทำให้ผู้ฝึกตนมีจิตใจที่บริสุทธิ์ทางพระพุทธศาสนาที่เรียกว่ามีดวงดาเห็นธรรมหรือบรรลุมรรคผลนิพพานความบริสุทธิ์ของจิตในขั้นแรกเรียกว่าโสดาปัตติผลขั้นที่สองเรียกว่าสกทาคามีผลขั้นที่สามเรียกว่าอนาคามีผลและขั้นสุดท้ายเรียกว่าอรหัตผลซึ่งเป็นขั้นที่จิตบริสุทธิ์โดยสิ้นเชิงแต่เพียงได้ชำระใจให้บริสุทธิ์ได้ขั้นต่ำที่สุดผู้	จากกรรมเป็นเครื่องขัดขวางต่อการบรรลุธรรมด้วยการเดินจงกรมด้วยการนั่งสมาธิตลอดปฐมยามแห่งราตรีสำเร็จการนอนดจราชสีห์โดยตะแคงข้างเบื้องขวาซ้อนเท้าเหลื่อมเท้ามีสติสัมปชัญญะอยู่สมอการเจริญสติโดยใช้หลักสติปัฏฐาน 4 นี้เป็นชำระใจให้บริสุทธิ์พระธรรมธีรราชมหาวิทยาลัย 2546 4 โดยการทำสมาธิเพียรอย่างต่อเนื่องแม้จะใช้เวลาถึง 7 วัน 7 เดือน 7 ปีหรือ 7 ชาติเมื่อมีสติปัฏฐาน 4 เป็นพื้นฐานแล้วย่อมส่งผลให้ปัญญาได้รับการพัฒนาไปสู่องค์กรอื่นต่อไปวิธีการพัฒนานิปัญญาเพื่อการขัดเกลากิเลสนี้จะทำให้ผู้ฝึกตนมีจิตใจที่บริสุทธิ์ในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่ามีดวงดาเห็นธรรมหรือบรรลุมรรคผลนิพพานความบริสุทธิ์ของจิตในขั้นแรกเรียกว่าโสดาปัตติผลขั้นที่สองเรียกว่าสกทาคามีผลขั้นที่สามเรียกว่าอนาคามีผลและขั้นสุดท้ายเรียกว่าอรหัตผลซึ่งเป็นขั้นที่จิตบริสุทธิ์โดยสิ้นเชิงแต่เพียงได้ชำระใจให้บริสุทธิ์ได้ขั้นต่ำวารสารพุทธจิตวิทยาปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคมมิถุนายน 2562 125 ที่สุดผู้ปฏิบัติก็มีจิตใจเหนือปัญชธรรมดาแล้วนับได้ว่าเป็นคนใจพระเป็นพระอริยมงคลในพระพุทธศาสนาผู้เขียนมีความเห็นว่าการพัฒนาสติและปัญญาดังกล่าวทั้งที่เป็นโลกิยปัญญาและโลกุตตรปัญญานั้นหากมีการลงมือปฏิบัติอย่างจริงจังแล้วผลย่อมเกิดขึ้นได้อย่างแน่นอนมีพระดำรัสของพระพุทธเจ้าที่ตรัสไว้แก่ภิกษุทั้งหลายว่าพระธรรมที่พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ดีแล้วผู้ปฏิบัติจะพึงเห็นชัดด้วยตนเองไม่ประกอบด้วยกาลควรเรียกให้เขาเข้ามาดูควรน้อมเข้ามาในตนอันวิญญูชนพึงรู้ได้เฉพาะตนเองทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสติปัฏฐาน 4 กับการพัฒนาดนในชีวิตประจำวัน

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ปฏิบัติก็มีจิตใจเหนือปณธรรมาแล้วนับได้ว่าเป็นคนใจพระเป็น อริยบุคคล๗๐จะเห็นได้ว่าการพัฒนาปัญญาดังกล่าวทั้งโลกียปัญญาและ โลกุตตรปัญญานั้นหากมีการลงมือปฏิบัติผลย่อมไม่เกิดขึ้นพระธรรมที่พระผู้ มีพระภาคตรัสไว้ดีแล้วผู้ปฏิบัติจะพึงเห็นชัดด้วยตนเองไม่ประกอบด้วยกาล ควรเรียกให้มาดูควรน้อมเข้ามาในตนอันวิญญชนพึงรู้เฉพาะตน๒๗๑จาก การที่ผู้วิจัยวิเคราะห์ในบทที่๒นี้พบว่าความรู้การ	ว่าสหคามิผลขั้นที่สามเรียกว่าอนาคามีผลและขั้นสุดท้ายเรียกว่าอรหัตต ผลซึ่งเป็นขั้นที่จิตบริสุทธิ์โดยสิ้นเชิงแต่เพียงใดชำระใจให้บริสุทธิ์ได้ขั้นต่ำ ที่สุดผู้ปฏิบัติก็มีจิตใจเหนือปณธรรมาแล้วนับได้ว่าเป็นคนใจพระเป็น อริยบุคคลผู้เขียนมีความเห็นว่าการพัฒนามนุษย์ให้มีปัญญาดังกล่าวนั้น เป็นปัญญาทั้งที่เป็นโลกียปัญญาและโลกุตตรปัญญานั้นหากมีการลงมือ ปฏิบัติอย่างจริงจังแล้วผลย่อมเกิดขึ้นดังพระธรรมที่พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ ดีแล้วผู้ปฏิบัติจะพึงเห็นชัดด้วยตนเองไม่ประกอบด้วยกาลควรเรียกให้เข ามาดูควรน้อมเข้ามาในตนอันวิญญชนพึงรู้เฉพาะตนเท่านั้นการปฏิบัติธรรม เพื่อพัฒนาดนเองให้มีชีวิตที่ดีขึ้นในชีวิตประจำวันของมนุษย์ต้องอาศัยสติ ในการดำเนินชีวิตในกิจการต่างๆนับตั้งแต่ตื่นนอนมาจนถึงเข้านอนหลับไป อีกครั้งหนึ่งทุกคนต้องใช้สติอยู่โดยไม่รู้ว่าตนเองได้ใช้สติของตนมากน้อย เป็นอย่างไรหรือที่ควรจะใช้มันให้เป็นไปอย่างไรอาจกล่าวได้ว่าหากขาดสติ เสียแล้วกิจกรรมต่างๆของมนุษย์ก็จะไม่สำเร็จผลไปด้วยดีการดำเนินชีวิต ของมนุษย์ในยามปกติอยู่อย่างสบายเมื่อทำงานแล้วก็หาความสุขและ เพลิดเพลินไปกับความสุขสบายไปวันๆโดยไม่ได้เตรียมรับมือกับความเสื่อ มความทุกข์ที่อาจมาถึงโดยเห็นว่ายังมีสิ่งอื่นควรทำก่อนนอนแต่เมื่อมีทุกข์ มาบีบคั้นมาถึงตัวแล้วจึงตื่นรนแก้ปัญหาซึ่งอาจจะแก้ไขไม่ได้หรือไม่ทัน เหตุการณ์เท่าที่ควรสิ่งเหล่านี้เรียกว่าความประมาทในการดำเนินชีวิตความ ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิตคือการมีสติระครองชีวิตให้เป็นไปด้วยความ ไม่ประมาท
บริหารจัดการและเจริญปัญญาตามแนวพุทธสำหรับผู้สูงอายุก็จะต้องมีการ บริหารจัดการและเจริญปัญญาให้มีคุณภาพมากขึ้นก็ต้องอาศัยหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในการนำทางเจริญสติปัญญาเพื่อให้เกิดความรอบรู้ในสิ่งที่ ควรรู้เพราะเราทุกคนต้องอาศัยปัญญาในการดำเนินชีวิตที่ต้องการเพิ่ม คุณภาพชีวิตที่ดีควรเน้นที่การพัฒนาจิตใจตนเองเป็นอันดับแรกเพราะจิต เป็นตัวดำเนินงานและเป็นแรงงานสำคัญที่สามารถควบคุมการเกิดเรื่องที่ไม่ ดี	ลงไปอย่างนั้นทั้งหมดหรือประเมินคุณค่าความดีความชั่วเป็นต้นพระธรรม ปิฎกปอญุดโด 2542 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ใช้ในการพัฒนา จิตใจมนุษย์หลักธรรมพุทธศาสนามีดังนี้ 1 อริยสัจ 4 คือความจริงอัน ประเสริฐ 2 อธิเบทา 4 คือแนวทางสำหรับการใช้ชีวิตให้ประสบความสำเร็จ 3 สังคหวัตถุ 4 คือหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวนำใจคน 4 พรหมวิหาร 4 คือธรรมสำหรับผู้เป็นใหญ่ผู้ปกครอง 5 อริยมรรค 8 คือหนทางแห่งการดับ ทุกข์ 6 โลกธรรม 8 คือธรรมดาของโลกรื่องของโลก 7 ความกตัญญูคือ ความรู้คุณหมายถึงความเป็นผู้มีใจกระจำมีสติมีปัญญาบริบูรณ์ 8 ทศ 6 คือ บุคคล 6 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวเราในสังคม 9 มงคลชีวิตคือเป็นเครื่องยึด เหนี่ยวและเป็นที่พักทางใจ 10 สติปัญญา 4 คือเป็นข้อปฏิบัติเพื่อรู้แจ้งคือ เข้าใจตามเป็นจริงของสิ่งทั้งปวงปาริชาติมหาวรรณ 2557 สรุปการพัฒนา จิตใจคนนั้นถ้าจะให้มีความหมายมากขึ้นก็ต้องอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธ ศาสนาในการนำทางเจริญสติปัญญาเพื่อให้เกิดความรอบรู้ในสิ่งที่ควรรู้ เพราะเราทุกคนต้องอาศัยปัญญาในการดำเนินชีวิตที่ต้องการเพิ่ม คุณภาพชีวิตที่ดีควรเน้นที่การพัฒนาจิตใจตนเองเป็นอันดับแรกเพราะจิต เป็นตัวดำเนินงานและเป็นแรงงานสำคัญที่สามารถควบคุมการเกิดเรื่องที่ไม่ ดีได้การพัฒนาจิตใจคนเพื่อล้างสิ่งรบกวนและทำลายจิตใจซึ่งสิ่งเหล่านั้น คอยบีบคั้นจิตใจคนอยู่ตลอดเวลาทำให้อารมณ์ของคนเราขุ่นมัวเมื่อเกิด การทะเลาะ 88 Vol8 No7 July 2021 ปีที่ 8 ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม 2564 กันจึงเป็นเหตุให้ความคุมอารมณ์ไม่อยู่จึงสามารถกระทำการที่ไม่ดี ออกไปได้ธรรมชาติของพระพุทธองค์

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
เปลี่ยนแปลงได้เมื่อได้ศึกษาเรื่องสติและฝึกเจริญสติเป็นประจำทำให้มีสติตั้งมั่นในการฟังไม่เผลอสติไม่คิดฟุ้งซ่านไม่คิดและทำกิจอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องจึงทำให้มีการคิดพิจารณาทำความเข้าใจจดจำและบันทึกเนื้อหาที่สำคัญของคำบรรยายไว้ได้เป็นอย่างดีเป็นเหตุให้ผลของการศึกษาและปฏิบัติดีขึ้นตามกำลังความสามารถของข้อมูลด้านสติปัญญาทางโลกและข้อมูลด้านสติปัญญาทางธรรมที่มีอยู่ในความจำของคนผลดีของการดำเนินชีวิต	ไม่อยู่จึงสามารถกระทำการที่ไม่ได้ออกไปได้ธรรมชาติของพระพุทธรูปในด้านของสติปัญญาสนธิญาณบิณฑบาตสติปัญญาคือการดูกายเวทนานบิณฑบาตสติปัญญาคือการดูเวทนาจิตตานบิณฑบาตสติปัญญาคือการดูจิตธรรมานบิณฑบาตสติปัญญาคือการมองให้เป็นธรรมชาติที่เป็นเช่นนั้นเป็นเช่นนั้นเราไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้เมื่อได้ศึกษาเรื่องสติและฝึกเจริญสติเป็นประจำทำให้มีสติตั้งมั่นในการฟังไม่เผลอสติไม่คิดฟุ้งซ่านไม่คิดและทำกิจอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องจึงทำให้มีการคิดพิจารณาทำความเข้าใจจดจำและบันทึกเนื้อหาที่สำคัญของคำบรรยายไว้ได้เป็นอย่างดีเป็นเหตุให้ผลของการศึกษาและปฏิบัติดีขึ้นตามกำลังความสามารถของข้อมูลด้านสติปัญญาทางโลกและข้อมูลด้านสติปัญญาทางธรรมที่มีอยู่ในความจำของคนผลดีของการดำเนินชีวิตก็สามารถที่จะส่งเสริมสุขภาพจิตให้มีความเข้มแข็งและอดทนต่อความยากลำบากในขณะดำเนินชีวิตรวมทั้งในยามเจ็บป่วยความทุกข์ทางใจก็น้อยลงทำให้สามารถต่อสู้กับการกิจทางกายได้เป็นอย่างดีและสามารถป้องกันความทุกข์ทางจิตใจได้ทุกขณะเพราะเมื่อมีปัญญารู้เท่าทันธรรมชาติจึงทุกข์ไม่นานสุขก็ไม่นานเพราะผู้ที่ฝึกจิตมาดีแล้วเกิดความเข้าใจในทุกขณะจิตจึงไม่ยึดติดกับสิ่งเหล่านั้นเอกสารอ้างถึงกุตสินศรียาภ 2526 การพัฒนาจิตใจเรียกใช้เมื่อ 141 มกราคม 2564 จาก http://www.luangtacom.thamma Thamma talk textphp ID 2359 Catl D 2 จิตราภรณ์วุฒิการณ 2563 การเจริญปัญญาเรียกใช้เมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2564 จาก https://sites.google.com/site/socialbuddhismm6/unit7/sara72 ชาญวิทย์ปริชาพาณิพัฒนา 2564 พรหมวิหาร 4 เรียกใช้เมื่อ 3
ก็สามารถที่จะส่งเสริมสุขภาพจิตให้มีความเข้มแข็งและอดทนต่อความยากลำบากในขณะดำเนินชีวิตรวมทั้งในยามเจ็บป่วยความทุกข์ทางใจก็น้อยลงทำให้สามารถต่อสู้กับการกิจทางกายได้เป็นอย่างดีและสามารถป้องกันความทุกข์ทางจิตใจได้ทุกขณะเพราะเมื่อมีปัญญารู้เท่าทันธรรมชาติเป็นผู้ที่ฝึกจิตมาดีแล้วเกิดความเข้าใจความจริงของโลกและชีวิตไม่ยึดติดกับสิ่งทั้งปวงมีทักษะในการปล่อยวางดำเนินชีวิตไปอย่างผาสุก๒๔แนวคิดการจัดการเรียน	สติปัญญาคือการดูจิตธรรมานบิณฑบาตสติปัญญาคือการมองให้เป็นธรรมชาติที่เป็นเช่นนั้นเป็นเช่นนั้นเราไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้เมื่อได้ศึกษาเรื่องสติและฝึกเจริญสติเป็นประจำทำให้มีสติตั้งมั่นในการฟังไม่เผลอสติไม่คิดฟุ้งซ่านไม่คิดและทำกิจอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องจึงทำให้มีการคิดพิจารณาทำความเข้าใจจดจำและบันทึกเนื้อหาที่สำคัญของคำบรรยายไว้ได้เป็นอย่างดีเป็นเหตุให้ผลของการศึกษาและปฏิบัติดีขึ้นตามกำลังความสามารถของข้อมูลด้านสติปัญญาทางโลกและข้อมูลด้านสติปัญญาทางธรรมที่มีอยู่ในความจำของคนผลดีของการดำเนินชีวิตก็สามารถที่จะส่งเสริมสุขภาพจิตให้มีความเข้มแข็งและอดทนต่อความยากลำบากในขณะดำเนินชีวิตรวมทั้งในยามเจ็บป่วยความทุกข์ทางใจก็น้อยลงทำให้สามารถต่อสู้กับการกิจทางกายได้เป็นอย่างดีและสามารถป้องกันความทุกข์ทางจิตใจได้ทุกขณะเพราะเมื่อมีปัญญารู้เท่าทันธรรมชาติจึงทุกข์ไม่นานสุขก็ไม่นานเพราะผู้ที่ฝึกจิตมาดีแล้วเกิดความเข้าใจในทุกขณะจิตจึงไม่ยึดติดกับสิ่งเหล่านั้นเอกสารอ้างถึงกุตสินศรียาภ 2526 การพัฒนาจิตใจเรียกใช้เมื่อ 141 มกราคม 2564 จาก http://www.luangtacom.thamma Thamma talk textphp ID 2359 Catl D 2 จิตราภรณ์วุฒิการณ 2563 การเจริญปัญญาเรียกใช้เมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2564 จาก https://sites.google.com/site/socialbuddhismm6/unit7/sara72 ชาญวิทย์ปริชาพาณิพัฒนา 2564 พรหมวิหาร 4 เรียกใช้เมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2564 จาก https://sites.google.com/site/metawatee_hlakhthrmthangsasna/phrhmwihar4 นครเยอร์ 2556 ศาสนากับการดำเนินชีวิตเรียกใช้เมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2564 จาก http://tripopyun

53/62

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
การแผ่เมตตาการทำสมาธิการสวดมนต์๔การเขียนบันทึก๕การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน๖การแสดงความรู้สึกล๗การแสดงความรัก๘งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง๑๑ของเอมอ๑๒ขฌา๑๓พัฒน๑๔บรรณ๑๕ที่๑๖ศึกษา๑๗วิจัยเรื่อง๑๘การจัดการเรียนรู๑๙โดยใช้รูปแบบความรักหรือโมเดลเลิฟ LOVE MODEL เพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์๑๒สำหรับการสอนสุขศึกษาการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างวิชาเพศศึกษาและวิชาสวัสดิศึกษาผลการศึกษ๑๒พบ๑๓การจัดการเรียนรู๑๔ด้วยรูปแบบความรักหรือโมเดลเลิฟ LOVE MODEL ในรายวิชาเพศศึกษาและ	ผลการวิจัยพบว่าความรักที่มีต่อผู้อื่นเป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดจิตสำนึกในการรวมกลุ่มกิจกรรมเพื่อสังคมของนักศึกษาที่สำคัญที่สุดและสอดคล้องกับงานวิจัยของเอมอ๑๒ขฌา๑๓พัฒน๑๔บรรณ๑๕ที่๑๖ศึกษา๑๗วิจัยเรื่อง๑๘การจัดการเรียนรู๑๙โดยใช้รูปแบบความรักหรือโมเดลเลิฟ LOVE MODEL เพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์๑๒สำหรับการสอนสุขศึกษาการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างวิชาเพศศึกษาและวิชาสวัสดิศึกษาผลการวิจัยมีดังนี้ผลการจัดการเรียนรู๑๒เพศศึกษาและสวัสดิศึกษาโดยใช้รูปแบบความรักเพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์พบว่าหลังเรียนกลุ่มทดลองมีพัฒนาการดีขึ้นและดีกว่ากลุ่มควบคุมในด้านความดีความจริงและความรู้ความรู๑๒ในเนื้อหาทัศนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษาและสวัสดิศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ๐.๐๕๒การเปรียบเทียบผลการใช้รูปแบบความรักในการจัดการเรียนรู๑๒ระหว่างวิชาวารสารศาสตร์ปริทรรศน์๑๒๐๐ปีที่๑๒ฉบับที่๑๒มกราคม๑๒เมษายน๑๒๕๖๑๒เพศศึกษาและสวัสดิศึกษาพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนด้านความดีในการปฏิบัติตนเพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ความจริงของชีวิตและความรู้หลังเรียนของทั้งสองรายวิชาไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ๐.๐๕และ๓ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู๑๒เพศศึกษาและสวัสดิศึกษาโดยใช้รูปแบบความรักเพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ๐.๐๕โดยมีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งสองรายวิชาส่วนข้อเสนอแนะจากการวิจัยคือควรมีนโยบายให้จัดการเรียนรู๑๒โดยใช้รูปแบบความรักเพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
การส่งเสริมสุขภาพจิตสังคมและความสามารถในการคิดเชิงบริหารของสมองได้เสนอแนวทางเกี่ยวกับแผนการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุควรวางเป้าหมายการทำงาน๑๒ด้านสำคัญได้แก่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพกายการส่งเสริมสุขภาพจิตการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมและพัฒนาศักยภาพสมาชิกการส่งเสริมกิจกรรมด้านสวัสดิการและการเกื้อกูลสมาชิกการส่งเสริมกิจกรรมด้านการระดมทุนและการมีส่วนร่วม๑๒กับชุมชนการมีแผนงานทั้งระยะสั้นและระยะยาวตลอดจนการกำหนดตัวชี้วัดของแต่ละชมรมจะเป็นปัจจัย	.ผลการวิเคราะห์แนวทางหรือกิจกรรมตัวอย่างอันส่งผลให้ชมรมผู้สูงอายุประสบความสำเร็จในการส่งเสริมสุขภาพโครงการวิจัยวิเคราะห์แนวทางหรือปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลให้ชมรมผู้สูงอายุประสบความสำเร็จในการส่งเสริมสุขภาพดังนี้2.1การมีวิสัยทัศน์พันธกิจกลยุทธ์และโครงการหรือกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุที่มุ่งสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพที่ชัดเจนจะเป็นตัวกำหนดการสร้างแนวทางปฏิบัติของชมรมผู้สูงอายุเพื่อมุ่งสู่วิสัยทัศน์2.2การกำหนดแผนการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุที่วางเป้าหมายการทำงาน 6 ด้านสำคัญได้แก่การส่งเสริมสุขภาพกายการส่งเสริมสุขภาพจิตการส่งเสริมสุขภาพสังคมการส่งเสริมกิจกรรมด้านสวัสดิการและการเกื้อกูลสมาชิกการส่งเสริมกิจกรรมด้านการระดมทุนและการมีส่วนร่วม๑๒กับชุมชนโดยในแต่ละด้านมีแผนงานทั้งระยะสั้นและระยะยาวมีการกำหนดตัวชี้วัดจะทำให้ชมรมผู้สูงอายุสามารถดำเนินงานตามแผนและประเมินผลการทำงานได้2.3คณะทำงานของชมรมผู้สูงอายุโครงการการวิจัยพบว่าประธานและผู้บริหารชมรมมีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดวิสัยทัศน์ของชมรมผู้สูงอายุการกำหนดแผนการดำเนินงานการตอบโจทยสมาชิกการกำหนดตัวชี้วัดการหาแหล่งสนับสนุนทางการเงินการหาพันธมิตรการดำเนินงานและการทบทวนผลการทำงานชมรมผู้สูงอายุ2.4การให้ความสำคัญกับลักษณะวัฒนธรรมและความสนใจของสมาชิกในการจัดกิจกรรมจะเป็นสิ่งที่เอื้อต่อการเกิดความสำเร็จต่อการทำงานเพราะผู้สูงอายุในชมรมมีส่วนร่วมในการคิดออกแบบมีสิทธิในการเสนอความคิดเห็นและตกลงร่วมกันในการดำเนินงานโดยยึดหลักให้มีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและความสะดวกต่อการนำไปปฏิบัติจริงวารสารมนุษยกับสังคมคนมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ Journal of Man and Society

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
คือ๑๑แนวทางการพัฒนาระบบการจัดการสุขภาวะด้านจิตใจพบว่าโรงเรียนผู้สูงอายุอาจจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะด้านจิตให้แก่ผู้สูงอายุในโรงเรียนและในชุมชนได้หลายรูปแบบเช่นการให้ความรู้ที่ต้องการและจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุในการเพิ่มศักยภาพการช่วยเหลือตนเองไม่ต้องพึ่งลูกหลานการให้ความสำคัญและค้นหาศักยภาพของผู้สูงอายุและนำศักยภาพนั้นมาจัดกิจกรรมให้แก่ผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุได้แสดงออกถึงคุณค่าและศักยภาพที่มีอยู่	สูงอายุตลอดถึงการพัฒนาลักษณะในโรงเรียนผู้สูงอายุที่ทำให้ผู้สูงอายุและผู้ดูแลใกล้ชิดผู้สูงอายุได้เรียนรู้ถึงสัญญาณเตือนอันตรายหรือสัญญาณชีพฉุกเฉินอันเกิดจากโรคประจำตัวของผู้สูงอายุและสามารถช่วยเหลือผู้สูงอายุที่มีอาการเตือนอันตรายเหล่านั้นได้ทันทั้งที่และสามารถลดการเสียชีวิตของผู้สูงอายุได้ 12 แนวทางการพัฒนาระบบการจัดการสุขภาวะด้านจิตใจพบว่าโรงเรียนผู้สูงอายุอาจจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะด้านจิตให้แก่ผู้สูงอายุในโรงเรียนและในชุมชนได้หลายรูปแบบเช่นการให้ความรู้ที่ต้องการและจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุในการเพิ่มศักยภาพการช่วยเหลือตนเองไม่ต้องพึ่งลูกหลานการให้ความสำคัญและค้นหาศักยภาพของผู้สูงอายุและนำศักยภาพนั้นมาจัดกิจกรรมให้แก่ผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุได้แสดงออกถึงคุณค่าและศักยภาพที่มีอยู่ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความภูมิใจและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่าและมีศักดิ์ศรีนอกจากนั้นการเข้าโรงเรียนผู้สูงอายุของผู้สูงอายุมิผลทำให้สุขภาวะด้านจิตของผู้สูงอายุ 1354 Journal of MCU Nakhondhat Vol6 No3 May 2019 13 แนวทางการพัฒนาระบบการจัดการสุขภาวะด้านปัญญาอารมณ์พบว่าโรงเรียนผู้สูงอายุอาจจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะด้านปัญญาอารมณ์ให้แก่ผู้สูงอายุในโรงเรียนและในชุมชนได้หลายรูปแบบเช่นกิจกรรมนันทนาการการเรียนรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่กิจกรรมการออกกำลังกายในรูปแบบต่างๆเช่นร่าวงลีลาศการออกกำลังกายโดยใช้ไม้พลองเป็นอุปกรณ์การรวมโนราห์มิดซึ่งเป็นการออกกำลังกายโดยประยุกต์ท่ารวมโนราห์และการเต้นอาราพิดเข้าด้วยกันการเต้นตามจังหวะเพลงด้วยการใช้ตาราง 9
ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความภูมิใจและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่าและมีศักดิ์ศรีนอกจากนั้นการเข้าโรงเรียนผู้สูงอายุของผู้สูงอายุมิผลทำให้สุขภาวะด้านจิตของผู้สูงอายุดีขึ้น๒แนวทางการพัฒนาระบบการจัดการสุขภาวะด้านปัญญาอารมณ์พบว่าโรงเรียนผู้สูงอายุอาจจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะด้านปัญญาอารมณ์ให้แก่ผู้สูงอายุในโรงเรียนและในชุมชนได้หลายรูปแบบเช่นกิจกรรมนันทนาการการเรียนรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่กิจกรรมการออกกำลังกายในรูปแบบต่างๆ	นั้นมาจัดกิจกรรมให้แก่ผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุได้แสดงออกถึงคุณค่าและศักยภาพที่มีอยู่ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความภูมิใจและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่าและมีศักดิ์ศรีนอกจากนั้นการเข้าโรงเรียนผู้สูงอายุของผู้สูงอายุมิผลทำให้สุขภาวะด้านจิตของผู้สูงอายุ 1354 Journal of MCU Nakhondhat Vol6 No3 May 2019 13 แนวทางการพัฒนาระบบการจัดการสุขภาวะด้านปัญญาอารมณ์พบว่าโรงเรียนผู้สูงอายุอาจจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะด้านปัญญาอารมณ์ให้แก่ผู้สูงอายุในโรงเรียนและในชุมชนได้หลายรูปแบบเช่นกิจกรรมนันทนาการการเรียนรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่กิจกรรมการออกกำลังกายในรูปแบบต่างๆเช่นร่าวงลีลาศการออกกำลังกายโดยใช้ไม้พลองเป็นอุปกรณ์การรวมโนราห์มิดซึ่งเป็นการออกกำลังกายโดยประยุกต์ท่ารวมโนราห์และการเต้นอาราพิดเข้าด้วยกันการเต้นตามจังหวะเพลงด้วยการใช้ตาราง 9 ของรวมถึงการนำผู้สูงอายุไปทัศนศึกษานอกสถานที่เพื่อศึกษาชุมชนอื่นและสักการะศาสนสถานที่สำคัญในห้องถิ่น 14 แนวทางการพัฒนาระบบการจัดการสุขภาวะด้านสังคมสิ่งแวดล้อมพบว่าโรงเรียนผู้สูงอายุอาจจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะด้านสังคมสิ่งแวดล้อมให้แก่ผู้สูงอายุในโรงเรียนและในชุมชนได้หลายรูปแบบเช่นการจัดการสุขภาวะด้านสังคมสามารถทำได้โดยการค้นหาผู้สูงอายุที่มีความรู้และประสบการณ์ชีวิตมีองค์ความรู้ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านต่างๆแล้วจัดตั้งเป็นกลุ่มความรู้และจัดกิจกรรมการให้ความรู้เหล่านั้นแก่ชุมชนส่วนในด้านการจัดการสุขภาวะสิ่งแวดล้อมใช้ผู้สูงอายุในโรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาโดยการให้ความรู้เรื่องสุขอนามัยในบ้านและสิ่งแวดล้อมร่วมพัฒนากันพัก

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
เพื่อการเสริมสร้างสุขภาพทางจิตและปัญญาของคณาจารย์ทางพระพุทธศาสนาซึ่งกล่าวมานี้มาทำการบูรณาการกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบโมเดลเลิฟ Love Model ออกแบบและพัฒนาเป็นกิจกรรมโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอนได้แก่ขั้นเรียนรู้ Learning หรือ L ขั้นเปิดใจ Openness หรือ O ขั้นเห็นคุณค่า Value หรือ V และขั้นเห็นคุณงามความดี Excellence หรือ E โดยการบูรณาการหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมกับ	พบว่าแม่คลอดบุตรที่มีอายุ 1019 ปีมีอัตราร้อยละ 165 เมื่อเปรียบเทียบกับปีพศ 2550 เพิ่มขึ้นร้อยละ 11 2 3 ในปีพศ 2560 พบว่าแม่คลอดบุตรทั้งหมด 656 571 รายเป็นการคลอดที่เกิดจากนักเรียนหญิงอายุระหว่าง 1519 ปีจำนวน 84 578 รายคิดเป็นร้อยละ 129 เฉลี่ยวันละ 225 ราย 4 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 25515 ได้มีการระบุสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนว่านักเรียนต้องมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาได้น่าความรู้มาใช้ในการแก้ไขปัญหาสามารถตัดสินใจโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อตนเองสังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งนี้ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตการใช้ชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่นรวมถึงการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมต่างๆที่ไม่พึงประสงค์ที่อาจส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่นเมื่อพิจารณาจากแบบแผนการจัดการเรียนรู้โมเดลเลิฟ LOVE Model 6 โมเดลเลิฟเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในด้านความคิดความรู้ที่มั่นคงและการปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดีตลอดจนการเป็นผู้ที่มีคุณธรรมเพื่อสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ให้กับนักเรียนในด้านความดีความจริงและความรู้ปฏิบัติที่ประกอบด้วยการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ 4 ขั้นตอนได้แก่ขั้นเรียนรู้ Learning หรือ L ขั้นเปิดใจ Openness หรือ O ขั้นเห็นคุณค่า Value หรือ V และขั้นเห็นคุณงามความดี Excellence หรือ E โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลเลิฟจะช่วยให้ให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญตระหนักรู้ในตนเองมีค
ธรรมเชิงประสบการณ์มีกระบวนการพัฒนาสุขภาพทางปัญญาด้วยการนำหลักธรรมมาปฏิบัติสำรวจจิตใจตนเองเข้าใจยอมรับเพื่อนำไปสู่การปล่อยวางซึ่งทฤษฎีมานะเป็นเหตุให้เกิดการเปิดใจที่จะรับฟังและทำความเข้าใจกับการปฏิบัติของคนอื่นกลุ่มอื่นศาสนาอื่นโดยอาศัยรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดพื้นที่แห่งการเรียนรู้ร่วมกัน๔ซึ่งในการวิจัยเรื่องดังกล่าวนี้ได้กล่าวถึงแนวคิด๔พลังที่เป็นปัจจัยส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุขภาพทาง	วารสารสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมปีที่ 4 ฉบับที่ 2 [กรกฎาคม-ธันวาคม 2566]~ 35 ~การศึกษาเชิงวิเคราะห์พุทธธรรมเชิงประสบการณ์สำหรับพัฒนาสุขภาพทางปัญญา An Analytical Study of Experiential Buddhism for Development of Spiritual Well-beingวิชารัตน์สุนทรวานาเวศม Wacharasamee Suntornwanawes Shaw ศูนย์พอเพียงศึกษาศึกษาบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Center of Sufficiency Studies , Graduate School , Suan Sunandha Rajabhat University E-mail:vajraras.ta@gmail.comวันที่รับบทความ(Received): 8 ตุลาคม 2566 วันที่แก้ไขบทความ(Revised): 29 พฤศจิกายน 2566 วันที่ตอบรับบทความ(Accepted): 24 ธันวาคม 2566 บทคัดย่อบทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์พุทธธรรมเชิงประสบการณ์สำหรับพัฒนาสุขภาพทางปัญญาแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิเคราะห์เนื้อหาและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนาผลการวิจัยพบว่าพุทธธรรมเชิงประสบการณ์มีกระบวนการพัฒนาสุขภาพทางปัญญาด้วยการนำหลักธรรมมาปฏิบัติสำรวจจิตใจตนเองเข้าใจยอมรับเพื่อนำไปสู่การปล่อยวางซึ่งทฤษฎีมานะเป็นเหตุให้เกิดการเปิดใจที่จะรับฟังและทำความเข้าใจกับการปฏิบัติของคนอื่นกลุ่มอื่นศาสนาอื่นโดยอาศัยรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดพื้นที่แห่งการเรียนรู้ร่วมกันนำไปสู่การสร้างสรรค์ปรับตัวร่วมมือและแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยได้แก่ SATI MODEL ประกอบด้วย S = Survey (สำรวจ) A = Analysis (วิเคราะห์ความเป็นไป) T = Tools (เครื่องมือ) I = Inner Transformation (อานวยการเรียนรู้

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
สูงอายุในสังคมไทยผลการศึกษพบว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุจึงมีความสำคัญในการรณรงค์ให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในเรื่องที่เกี่ยวข้องสำหรับการดำรงชีวิตโดยเฉพาะเรื่องความรู้ทางสุขภาพซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญในการช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลสุขภาพของตนเองได้ในระดับต้นเบื้องต้นจากผลการวิจัยพบว่าการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันของกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนผ่านการแลกเปลี่ยนเรียน	54 วารสารพยาบาลทหารบก Journal of The Royal Thai Army Nurses การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อส่งเสริมความรู้ทางสุขภาพของผู้สูงอายุในสังคมไทยปีที่ 20 ฉบับที่ 3 กันยายนธันวาคม 2562 Volume 20 Vol 3 September December 2019 การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อส่งเสริมความรู้ทางสุขภาพของผู้สูงอายุในสังคมไทย Lifelong Learning for Promoting Health Literacy among The Elderly in Thai Society รุ่งรัตน์ผลสวัสดิ์ Rungrat Ponsawat คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราชประเทศไทย 10300 Faculty of Medicine Vajira Hospital Navamindradhiraj University Thailand 10300 บทคัดย่อในปัจจุบันสังคมไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุซึ่งการที่สังคมไทยกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุจะส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศเนื่องจากจะมีประชากรวัยทำงานลดลงและประชากรผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นทำให้งบประมาณส่วนหนึ่งของประเทศจะต้องถูกจัดสรรมาเพื่อใช้ในการดูแลสุขภาพรวมทั้งผู้สูงอายุเป็นวัยที่สุขภาพร่างกายเสื่อมถอยหากสังคมไทยต้องการลดภาระด้านงบประมาณลงหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในสังคมไทยได้เริ่มตระหนักถึงการเรียนรู้ด้านสุขภาพมากขึ้นให้ดูแลตัวเองในเบื้องต้นได้อย่างเหมาะสมกระบวนการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุจึงมีความสำคัญในการรณรงค์ให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในเรื่องที่เกี่ยวข้องสำหรับการดำรงชีวิตโดยเฉพาะเรื่องสุขภาพซึ่งสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับผู้สูงอายุในสังคมไทยในบทความนี้ผู้เขียนได้นำแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ
และพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุเรียนรู้สังคมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุว่าด้วยการพัฒนาการเรียนรู้ในชมรมผู้สูงอายุว่าการเป็นสมาชิกและเข้าร่วมกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุนอกจากจะได้ทำกิจกรรมต่างๆที่เป็นประโยชน์กับตนเองและผู้เ็นตามความสนใจได้รับความรู้และเกิดการพัฒนากิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตได้พบปะสังสรรค์กับบุคคลอื่นเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือปรึกษาช่วยเหลือให้รู้สึกสดชื่นคลายความอ้างว้างผ่อนคลายความเครียดแล้วยังนำไป	และเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้ผู้สูงอายุมีพลังนำไปสู่การมีระดับคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้นและมีความพึงพอใจในชีวิตสูงขึ้น 4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุหมายถึงการที่ผู้สูงอายุมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นหรือมีบทบาทร่วมรับผิดชอบต่อการดำเนินการหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะการร่วมรับรู้ร่วมคิดร่วมทำในสิ่งที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือชุมชน 5 ซึ่งการที่ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมจะได้รับความรู้ทั้งทางวิชาการและความรู้ทั่วไปการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ 6 มีสุขภาพที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจรู้สึกว่าคุณค่าเป็นที่ยอมรับของสังคม 7 ลดอาการซึมเศร้าหรือทำให้ไม่มีภาวะซึมเศร้า 8 นอกจากนี้ยังพบว่า การได้เข้าร่วมกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุเกิดการพัฒนากิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตได้พบปะสังสรรค์กับบุคคลอื่นเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือปรึกษาช่วยเหลือให้รู้สึกสดชื่นคลายความอ้างว้างผ่อนคลายความเครียด 5 ในทางกลับกันถ้าผู้สูงอายุไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมจะทำให้ผู้สูงอายุขาดโอกาสในการส่งเสริมให้สามารถพึ่งตนเองและรู้สึกว่าตนเองเป็นผู้ด้อยโอกาส 9 ผู้สูงอายุจึงถูกมองว่าขาดคุณค่าขาดความสามารถทำให้ผู้สูงอายุแยกตัวเองออกจากสังคมกลายเป็นสมาชิกกลุ่มน้อยและอาจมีบุคลิกภาพเปลี่ยนแปลงไปตามแบบอย่างของสมาชิกกลุ่มน้อยคือมีอารมณ์อ่อนไหวง่ายใจน้อยมีความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัยคิดถึงแต่ตนเองมีความวิตกกังวลสูงโกรธง่ายพึ่งพาอาศัยผู้อื่นมากขึ้นและไม่สามารถปรับตัวได้บุคลิกภาพจะเสื่อมมากขึ้นกลายเป็นภาระต่อสังคมก่อให้เกิดปัญหาทางจิตอาจทำลายตัวเองและผู้อื่นได้ 10 จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

59/62

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
รายงานการวิจัยสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยสกวฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น๕๖๑สมทบทุนบุญฤทธิและคณะโรงเรียนผู้สูงอายุการจัดการสุขภาวะและสวัสดิการผู้สูงอายุในภาคใต้รายงานการวิจัยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย๕๖๐อาชญาวิธีตนอุบลและคณะการศึกษาสภาพปัญหาความต้องการและรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเตรียมความพร้อมเมื่อเข้าสู่วัยผู้	หน่วยที่ 3 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชศิริวรรณศิริบุญ 2555 การประเมินภายในการดำเนินงานตามแผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุพัฒนาพื้นที่ต้นแบบและปัจจัยสำคัญมปทสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสิงห์บุรี 2558 รายงานสถานการณ์ของท้องถิ่นจังหวัดสิงห์บุรีปี 2557 http://www.singburimsocietygoth.com ISSN 19054491 สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ 2555 พัฒนาการของการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุในประเทศไทยมปทสภากรรณเรื่องกิจการ 2557 การทำงานของผู้สูงอายุความจำเป็นที่ต้องผลักดัน http://www.econews.co.th การทำงานของผู้สูงอายุหน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการกระทรวงศึกษาธิการ 2551 คัมภีร์คนเอ็นเอร็ดนเทรตตั้งอาชญาวิธีตนอุบล 2542 เงื่อนไขการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และแนวทางการสอนผู้ใหญ่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอาชญาวิธีตนอุบล 2551 การจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพฯสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียนภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอาชญาวิธีตนอุบล 2552 การศึกษาสภาพปัญหาความต้องการและรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเตรียมความพร้อมเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุของผู้ใหญ่แรงงานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอาชญาวิธีตนอุบลและสวริธดาจรงเกียรติกุล 2554 อนาคตภาพรูปแบบมหาวิทยาลัยวัยที่สามจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยภาษาอังกฤษ Knowles M 1980 Modern practice of adult education The
การให้คะแนนดังต่อไปนี้๕หมายถึงมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด๔หมายถึงมีความพึงพอใจในระดับมาก๓หมายถึงมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง๒หมายถึงมีความพึงพอใจในระดับน้อย๑หมายถึงมีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุดตอนที่๓ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมกรุณาแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับกิจกรรม๒โปรดอ่านคำชี้แจงในการตอบแบบสอบถามแต่ละส่วนให้เข้าใจก่อนตอบและตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง	ประเภทของหน่วยงานหน่วยงานราชการรัฐบาลรัฐวิสาหกิจบริษัทเอกชนอื่นๆโปรดระบุความสัมพันธ์กับบัณฑิตผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยงานหัวหน้างานโดยตรงของบัณฑิตผู้ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาอื่นๆโปรดระบุชื่อของบัณฑิตนายนางนางสาวนามสกุลความพึงพอใจของนายจ้างและผู้ประกอบการที่มีต่อบัณฑิตของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต 3 ตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของบัณฑิตคำชี้แจงโปรดพิจารณาข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมายลงในช่องตัวเลขที่ตรงกับระดับความพึงพอใจของท่านโดยมีเกณฑ์ดังนี้ 5 หมายถึงพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานคุณลักษณะของนักศึกษาในรายชื่อนั้นในระดับมากที่สุด 4 หมายถึงพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานคุณลักษณะของนักศึกษาในรายชื่อนั้นในระดับมาก 3 หมายถึงพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานคุณลักษณะของนักศึกษาในรายชื่อนั้นในระดับปานกลาง 2 หมายถึงพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานคุณลักษณะของนักศึกษาในรายชื่อนั้นในระดับน้อย 1 หมายถึงพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานคุณลักษณะของนักศึกษาในรายชื่อนั้นในระดับน้อยที่สุดรายการประเมินระดับความพึงพอใจ 5 4 3 2 1 1 ด้านคุณธรรมจริยธรรม 11 การปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต 12 การเป็นผู้นำและหรือผู้ตามที่ดีมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จ 13 มีความตรงต่อเวลารับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย 14 ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบและข้อตกลงของหน่วยงาน 15 การปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณวิชาชีพ 2 ด้านความรู้ 21 สามารถสรุปความและจับใจความได้ 22 มีความเข้าใจงาน

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ส่วนที่๑การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ LOVE MODEL โมเดลเล็ฟเป็นแนวคิดที่เอมอัศวินพัฒนารูปแบบที่ได้พัฒนามาจากแนวคิดจิตปัญญาศึกษาแนวคิดหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาและแนวคิดด้านความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ประเวศสังเกถึงแนวคิดจิตปัญญาศึกษาว่าเป็นแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยให้บุคคลรู้จักตัวเองรู้จักความดีความงามความเข้าใจธรรมชาติความมีสติรอบคอบรู้จักใคร่ครวญเพื่อการพัฒนาจิตใจและปัญญาส่วนแนว	ที่ดีจึงมีความสำคัญและช่วยให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่มีศักยภาพและเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติเมื่อพิจารณาารูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบความรัก Love Model แนวคิดนี้เอมอัศวินพัฒนารูปแบบ 2556 ได้สังเคราะห์และดกผลึกการจัดการเรียนรู้รูปแบบความรักจากการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้มรดกศึกษาตามแนวคิดจิตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เอมอัศวินพัฒนารูปแบบ 2554 มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอนได้แก่ขั้นเรียนรู้ Learning ขั้นเปิดใจ Openness ขั้นเห็นคุณค่า Value และขั้นเห็นคุณงามความดี Excellence ซึ่งรวมเรียกรูปแบบนี้ว่ารูปแบบความรัก Love Model โดยเป็นแนวคิดที่พัฒนามาจากแนวคิดจิตปัญญาศึกษา Contemplative Education ที่มีกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเองรู้จักความดีรู้จักความงามความเข้าใจธรรมชาติความมีสติรอบคอบใคร่ครวญเพื่อพัฒนาจิตใจและปัญญาประกอบกับแนวคิดหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่มุ่งสอนให้บุคคลทาความดีละเว้นความชั่วและหาจิตใจให้ผ่องใสบริสุทธิ์วิชาเพชรบุรีศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นวิชาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่จัดเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ซึ่งมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและเจตคติต่อชุมชนท้องถิ่นโดยประยุกต์ใช้รูปแบบความรักที่พัฒนาโดยรองศาสตราจารย์ดร.เอมอัศวินพัฒนารูปแบบโดยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสังคมศึกษาและน้าขั้นตอนของรูปแบบความรักมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและบริบทของวิชาสังคมศึกษา 165 OJED Vol10 No1 2015 pp161174 จารัตถ
รูปแบบในการทำความดีและยอมรับความจริงของชีวิตเพื่อการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย๔ขั้นตอนได้แก่ขั้นเรียนรู้ Learning หรือ L ขั้นเปิดใจ Openness หรือ O ขั้นเห็นคุณค่า Value หรือ V และขั้นเห็นคุณงามความดี Excellence หรือ E ดังมีรายละเอียดลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ LOVE MODEL ดังนี้	อย่างมีความหมายและการจัดการเรียนการสอนมรดกศึกษาซึ่งใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้รูปแบบความรักหรือ LOVE MODEL ประกอบด้วย 4 ขั้นได้แก่ขั้นที่ 1 ขั้นเรียนรู้ Learning ใช้กิจกรรมการแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับความรักและการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขการอภิปรายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเนื้อหาสาระขั้นที่ 2 ขั้นเปิดใจ Openness ใช้กิจกรรมการแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองการแสดงความคิดเห็นการเล่าประสบการณ์การตัดสินใจสนทนากการระบายความรู้สึกกับต้นไม้มลมฟ้าอากาศและการบันทึกความรู้สึกเกี่ยวกับความตาย Death Journal ขั้นที่ 3 ขั้นเห็นคุณค่า Value ใช้กิจกรรมการฝึกสมาธิการสวดมนต์การแสดงความรู้สึกนึกคิดการเขียนคำไว้อาลัยและการฝึกปฏิบัติการสอนมรดกศึกษาและขั้นที่ 4 ขั้นเห็นคุณงามความดี Excellence ใช้กิจกรรมการแผ่เมตตาการทำสมาธิการสวดมนต์การคิดการวิเคราะห์และอภิปรายร่วมกันการซักถามการตั้งคำถามการแสดงความคิดเห็นและการแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับความดีความจริงความรูแบบประเมินความรู้เนื้อหาแบบประเมินความรู้ด้านความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบประเมินความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มรดกศึกษาตามแนวคิดจิตปัญญาศึกษาแบบประเมินความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบประเมิน
๓ขั้นที่๓ขั้นเห็นคุณค่า Value V เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่นคุณค่าของชีวิตคุณค่าของความรู้และคุณค่าของกรรมมีสุขภาพดีโดยใช้กิจกรรมดังนี้๑การให้น้าหนักคะแนน๒การเขียนบันทึก๓การทำสมาธิ๔การแสดงบทบาทสมมติ๕การแสดงความคิดเห็น๖การแสดงความรู้สึกขั้นที่๔ขั้นเห็นคุณงามความดี Excellence E เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเห็นคุณงามความดี	ซึ่งประกอบด้วยการทำความดีการรู้จักความจริงของชีวิตและการมีความรู้ในศาสตร์สาขาวิชาต่างๆเพื่อการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขซึ่งผู้วิจัยสังเคราะห์และดกผลึกการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบความรักจากการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้มรดกศึกษาตามแนวคิดจิตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ 21 ซึ่งพบว่าผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยด้านความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์สูงกว่าก่อนเรียนและมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตปัญญาศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบความรัก Love Model นั้นประกอบด้วย 4 ขั้นตอนได้แก่ขั้นเรียนรู้ Learning เป็นการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ร่วมกันเรียนรู้ที่จะรักตนเองและผู้อื่นรวมทั้งเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาขั้นเปิดใจ Openness เป็นแนวคิดที่ให้ผู้เรียนรู้จักตนเองและยอมรับความจริงของชีวิตในเรื่องการเกิดแก่เจ็บตายขั้นเห็นคุณค่า Value เป็นการจัดการเรียนรู้ให้เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่นคุณค่าของชีวิตคุณค่าของความรู้และคุณค่าของการมีสุขภาพดีและขั้นเห็นคุณงามความดี Excellence เป็นการ 64 Journal of Health Education May August 2012 Vol 35 No 121 5 จัดการเรียนรู้ให้เห็นคุณงามความดีความจริงความรู้และความสุขซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบความรักจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ความจริงความรู้และความสุขโดยใช้กิจกรรม๑การแผ่เมตตาการทำสมาธิ การสวดมนต์๒การเขียนบันทึกกิจกรรมการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน๔การแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับคุณงามความดีของตนเองและผู้อื่น๕การแสดงความรักโดยใช้คำพูด๖การเขียนข้อความ๗การวาดภาพ๘การเขียนคำขวัญ๙การทำบัตรแสดงความรัก	การตั้งคำถามการตอบคำถามการทำสมาธิการสวดมนต์การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการอภิปรายการแสดงความรู้สึกขั้นที่ 2 ขั้นเปิดใจ Open ness ใช้กิจกรรมการระบายความรู้สึกการเล่าประสบการณ์การแสดงความคิดเห็น การจัดสุนทรียสนทนาและการแสดงความรู้สึกขั้นที่ 3 ขั้นเห็นคุณค่า Value ใช้กิจกรรมการเขียนบันทึก Journal Writing การให้น้ำหนักคะแนนการทำสมาธิการสวดมนต์และการแสดงบทบาทสมมติและขั้นที่ 4 ขั้นเห็นคุณงามความดี Excellence ใช้กิจกรรมการแสดงความรักโดยใช้คำพูดการเขียนข้อความการวาดภาพการเขียนคำขวัญการทำบัตร Card แสดงความรักการจัดกิจกรรมการช่วยเหลือซึ่งกันและกันการแผ่เมตตาการทำสมาธิการสวดมนต์การแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับคุณงามความดีของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งการเขียนบันทึก Journal Writing กลุ่มเปรียบเทียบได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาแบบปกติจำนวน 16 แผนแผนละ 2 ชั่วโมงใช้เวลาสอน 16 สัปดาห์รวม 32 ชั่วโมงโดยใช้กิจกรรมจัดการเรียนรู้ด้วยการบรรยายแบ่งกลุ่มอภิปรายศึกษาข่าวและกรณีศึกษา
สร้างสุขภาพทางจิตและปัญญาองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาดังที่กล่าวมานี้บูรณาการกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบโมเดลเลิฟ Love Model เป็นแนวคิดการจัดการจัดการการเรียนรู้ที่พัฒนาโดยเอ็มอัชฌาวัฒน์ รานนท์นำมาใช้ออกแบบและพัฒนาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย๔ขั้นตอนได้แก่ขั้นเรียนรู้ Learning หรือ L ขั้นเปิดใจ Openness หรือ O ขั้นเห็นคุณค่า Value หรือ V ขั้นเห็นคุณงามความดี Excellence หรือ E โดยการบริหารจัดการหลักคำสอน	ปีมีอัตราร้อยละ 165 เมื่อเปรียบเทียบกับปีพศ 2550 เพิ่มขึ้นร้อยละ 11 2 3 ในปีพศ 2560 พบว่าแม้อัตราบุตรทั้งหมด 656 571 รายเป็นการคลอดที่เกิดจากนักเรียนหญิงอายุระหว่าง 1519 ปีจำนวน 84 578 รายคิดเป็นร้อยละ 129 เฉลี่ยวันละ 225 ราย 4 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 25515 ได้มีการระบุสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนว่านักเรียนต้องมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาคือนำความรู้มาใช้ในการแก้ไขปัญหา สามารถตัดสินใจโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อตนเองสังคมและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตการใช้ชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่นรวมถึงการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมต่างๆที่ไม่พึงประสงค์ที่อาจส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่นเมื่อพิจารณารูปแบบการจัดการเรียนรู้โมเดลเลิฟ LOVE Model 6 โมเดลเลิฟเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในด้านความคิดความรู้ทัศนคติและการปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดีตลอดจนการเป็นผู้ที่มีคุณธรรมเพื่อสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ให้กับนักเรียนในด้านความดีความจริงและความรู้ปฏิบัติที่ประกอบด้วยการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ 4 ขั้นตอนได้แก่ขั้นเรียนรู้ Learning หรือ L ขั้นเปิดใจ Openness หรือ O ขั้นเห็นคุณค่า Value หรือ V และขั้นเห็นคุณงามความดี Excellence หรือ E โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลเลิฟจะช่วยให้ นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญตระหนักรู้ในตนเองมีความรักความเมตตาต่อบุคคลและสรรพสิ่ง